

745.5933

ป3617

ร.3

วิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ใน
ประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี
ระหว่าง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2533

- 2 พ.ย. 2535

ปริญญานิพนธ์
ของ
ประยงค์ มุทธเสน

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2535
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

182051

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอก
ศิลปศึกษา ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน

(นายอำนาจ เย็นสบาย)

.....กรรมการ

(ผศ.วินัย โสมดี)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน

(นายอำนาจ เย็นสบาย)

.....กรรมการ

(ผศ.วินัย โสมดี)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม

(รศ.ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลัก
สูตร ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา ของวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศาสตราจารย์ ดร.สมพร บัวทอง)

วันที่.....เดือน.....พฤษภาคม.....พ.ศ.....๒๕๓๕.....

ประกาศคุณประการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยปัจจัยหลาย ๆ ด้านประกอบกัน โดยเฉพาะปัจจัยทางด้านบุคคล อันไม่สามารถนามกล่าวอ้างหมด ณ ที่นี้ได้

ผู้วิจัยขอขอบคุณ ครู-อาจารย์ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่มีบทบาทในการพัฒนาศักยภาพด้านความคิด สติปัญญาแก่ผู้วิจัย

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ต่ออาจารย์อานาจ เป็นสหาย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วินัย โสมดี รองศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ ที่เป็นคณะกรรมการสอบ และมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด ข้อเสนอแนะในการทำปริญญานิพนธ์

ขอขอบคุณอาจารย์ ดร.ประสิทธิ์ เครือสิงห์ หัวหน้าฝ่ายวิจัยและประเมินผล สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม และเสนอแนะวิธีสร้างแบบสอบถาม

ขอขอบคุณอาจารย์ไชยชัย ตักโพธิ์ ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถามเสนอแนะแหล่งศึกษาข้อมูล ตลอดจนความกรุณาการทำงานมาโดยตลอด

ขอขอบคุณช่างเขียนพระราช คณะกรรมการวัด คณะกรรมการตัดสินการประกวด เจ้าหน้าที่กองการศึกษาเทศบาลเมืองอุบลราชธานีทุกท่าน ที่ให้ความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า

ขอกราบขอบพระคุณ คุณแม่ไสว มุทธเสน ที่สนับสนุนและให้กำลังใจในการศึกษา มาโดยตลอด

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขออุทิศให้กับผู้เฒ่าผู้แก่การศึกษาทุกท่าน และขออุทิศเป็นเครื่องสักการะบูชาให้กับดวงวิญญาณคุณพ่อเกษม มุทธเสน ผู้ล่วงลับ

ประยงค์ มุทธเสน

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	4
คำนิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานี.....	9
รูปแบบทางศิลปะ.....	12
เนื้อหาทางศิลปะ.....	15
กลวิธีทางศิลปะ.....	18
3 วิธีการศึกษาค้นคว้า.....	20
ข้อมูลขั้นต้น.....	20
ข้อมูลขั้นรอง.....	21
วิธีการศึกษา.....	21
วิธีสร้างแบบสอบถาม.....	22
วิธีการวิเคราะห์.....	23
4 วรรณกรรมประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี.....	24
วรรณกรรมก่อนปี พ.ศ. 2522.....	24
วรรณกรรมด้านรูปแบบทางศิลปะในประติมากรรมเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี.....	27
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2522.....	27
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2525.....	28
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2525 - 2530.....	29
ระยะปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2533.....	31
วรรณกรรมด้านเนื้อหาในประติมากรรมเทียนพรรษาอุบลราชธานี.....	32
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2522.....	32
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2525.....	33
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2525 - 2530.....	35

บทที่	หน้า
ระยะปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2533.....	36
วิวัฒนาการด้านกลวิธีทางศิลปะในประติมากรรมเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี.....	37
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2522.....	39
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2525.....	44
ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2525 - 2530.....	46
ระยะปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2533.....	49
5 ปัจจัยที่มีผลต่อวิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี.....	52
6 สรุป อภิปราย เสนอแนะ	61
สรุป.....	61
อภิปราย เสนอแนะ.....	64
บรรณานุกรม.....	67
ภาคผนวก.....	70
ภาคผนวก ก.....	71
ภาคผนวก ข.....	86
ภาคผนวก ค.....	98
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	115
บทคัดย่อ.....	116

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 - 3	เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ก่อน พ.ศ. 2520..... 72
4 - 5	แสดงภาพเทียนพรรษาว่าเป็นงานประติมากรรม (ประเภทแกะสลัก) 73
6 - 7	แสดงภาพเทียนพรรษาว่าเป็นงานประติมากรรม (ประเภทติดพิมพ์) 74
8 - 10	รูปแบบเนื้อหาในส่วนลำดับประติมากรรมเทียนพรรษา..... 75
11 - 13	รูปแบบเนื้อหาในส่วนฐานประติมากรรมเทียนพรรษา..... 76
14 - 15	รูปแบบเนื้อหาในส่วนประกอบฐานประติมากรรมเทียนพรรษา (ประเภทแกะสลัก)..... 77
16 - 17	รูปแบบเนื้อหาในส่วนประกอบฐานประติมากรรมเทียนพรรษา (ประเภทติดพิมพ์)..... 78
18 - 19	เนื้อหา สะท้อนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในประติมากรรม เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก..... 79
20 - 22	กลวิธีการสร้างรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด..... 80
23 - 24	กลวิธีในส่วนลำดับ 2 ชั้น พ.ศ. 2527..... 81
25 - 26	ประติมากรรมเทียนพรรษา พ.ศ. 2529..... 82
27 - 28	ประติมากรรมเทียนพรรษา พ.ศ. 2529..... 83
29 - 30	เปรียบเทียบการนำประติมากรรมเทียนพรรษากลับมาใช้ใหม่..... 84
31 - 32	การใช้สีผสมในประติมากรรมเทียนพรรษา..... 85

บทที่ 1

บทนำ

บทนำ

ประเพณีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ค่อนข้างจะมีเงื่อนไขชัดเจน เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นให้เป็นมรดกที่ผู้เป็นทายาทของสังคมต้องรับไว้ และปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป รวมทั้งมีการเผยแพร่แก่คนในสังคมอื่นด้วย (วิเชียร รักการ. 2529 : 56)

ในประเพณีเข้าพรรษา มีประวัตินับทอดกันมาในสังคมไทยเป็นเวลานาน ถึงกระนั้นก็ตาม ความเห็นของนักประวัติศาสตร์ก็มีแตกต่างกัน เฉพาะอย่างยิ่งความเห็นที่แตกต่างกันในวรรณกรรมอันเป็นหลักฐานแห่งความเชื่อ โดยนักประวัติศาสตร์กลุ่มหนึ่งมีความเห็นตามหนังสือตำรับท้าวศรีจุฬาลักษณ์ หรือหนังสือเรื่องนางนพมาศ ซึ่งแต่งไว้ในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน ที่ได้บรรยายถึงประเพณีการปฏิบัติ ในวันเข้าพรรษา มีทั้งประเพณีหลวงและประเพณีราษฎร์ (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2514 : 433 - 443) ส่วนความเห็นของนักประวัติศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่ง ถึงจะไม่แย้งโดยตรงในประเพณีเข้าพรรษาก็ตาม แต่ก็พยายามชี้ให้เห็นว่าหนังสืออันเป็นหลักฐานแห่งความเชื่อนี้ว่าเป็นวรรณกรรมที่แต่งขึ้นในตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ มิได้มีอายุถึง 800 ปี ดังความในหนังสือพระราชพิธีสิบสองเดือน ซึ่งมีผลงานยืนยันความเห็นนี้เช่น สุกจิก แจ่มใส (2526) นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2527) สุจิตต วงษ์เทศ (2530) และ ล้อม เพ็งแก้ว (2531) เป็นต้น

แม้ว่าความเห็นของนักประวัติศาสตร์ที่กล่าวอ้างมาข้างต้น จะหาข้อยุติในปัจจุบันไม่ได้ก็ตาม แต่ประเพณีการเข้าพรรษาก็ยังปรากฏสืบทอดอยู่ในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ได้ปฏิบัติกันมาอย่างต่อเนื่อง จากประเพณีที่นิยมกันเฉพาะท้องถิ่น ได้กลายเป็นประเพณีอันเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัด กระทั่งกลายเป็นงานประเพณีที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศ

ประเพณีแห่เทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานี ได้มีเป็นประเพณีที่ปฏิบัติกันเฉพาะคุ้มวัดต่าง ๆ ในหมู่บ้าน มิได้เป็นประเพณีใหญ่โตอย่างเช่นในปัจจุบัน (ปาริตดา กอ.อนันตกุล. 2533 : 79) การหล่อเทียนก็ได้มีความวิจิตรพิสดารมากขึ้น เป็นการแสดงถึงความกลมเกลียวสามัคคี เป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของอุบาสกอุบาสิกาในคุ้มวัดต่าง ๆ (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี. 2526 : 9) ในปี พ.ศ. 2480 มีช่างตีทอง คือ

นายโพธิ์ ส่องศรี ได้สร้างเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ ถวายวัดสุปัญญารามวรวิหารเป็นครั้งแรก จากนั้นคุ้มวัดต่าง ๆ จึงเอาแบบอย่างจัดทำเทียนพรรษาในคุ้มวัดของตนให้มีขนาดใหญ่น้อยขึ้นบ้าง จึงเริ่มมีการจัดการประกวดนับจากนั้น (เทศบาลเมืองอุบลราชธานี. 2531 : ไม่มีเลขหน้า) ปี พ.ศ. 2502 ได้มีช่างคิดแกะสลักลงในเทียนพรรษา และได้รับความนิยมการประกวดต่อมาจึงมีเทียนพรรษา 2 ประเภท คือ ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก โดยตัดเทียนประเภทมัดรวมติดลายอันเป็นแบบดั้งเดิมออกไป (ประดับ ก้อนแก้ว. 2531 : 56)

เมื่อปี พ.ศ. 2511 เทศบาลเมืองอุบลราชธานี ได้จัดประเพณีแห่เทียนพรรษาให้มีการประกวดเทียนพรรษาขึ้นที่ข้างศาลหลักเมือง อุบาสกอุบาสิกาคุ้มวัดต่าง ๆ ก็จัดส่งเทียนพรรษาเข้าประกวด และมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ จึงได้ย้ายไปจัดการประกวดที่ทุ่งศรีเมือง ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวางกว่า จนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 จังหวัดและเทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้พิจารณาเห็นว่าการนี้ได้รับความร่วมมืออย่างมาก สมควรจะจัดให้เป็นงานใหญ่ในระดับชาติได้ จึงได้เชิญองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (อ.ส.ท.) ในขณะนั้น มาสังเกตการณ์ในงานแห่เทียนพรรษา และ อ.ส.ท. ก็มีความเห็นว่า เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ ควรส่งเสริมให้เป็นงานระดับชาติ จึงสนับสนุนจังหวัดให้จัดงานให้ใหญ่ขึ้น และปี พ.ศ. 2520 เทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้เชิญเทศบาลตำบลวารินชำราบที่อยู่ในเขตติดต่อกันมาร่วมจัดที่ทุ่งศรีเมือง พร้อมทั้งเชิญต่างอำเภอจัดส่งเทียนพรรษาเข้าประกวด ต่อมาผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานีได้กราบบังคมทูลขอพระราชทานเทียนหลวงจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และในปี พ.ศ. 2522 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานเทียนหลวงเพื่อเป็นเทียนชัยนำขบวนแห่ในงานประเพณีเข้าพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี จากนั้นมากระทั่งปัจจุบัน (เทศบาลเมืองอุบลราชธานี. 2532 : ไม่มีเลขหน้า)

จากภูมิหลัง(งานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีความผูกพันกับสถาบันที่สำคัญอันเป็นสถาบันหลักของชาติ ได้แก่ สถาบันศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งชาวจังหวัดอุบลราชธานีได้ปฏิบัติสืบเนื่องติดต่อกันมา จนกลายเป็นประเพณีท้องถิ่นที่ยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศิลปะการจัดทำเทียนพรรษา อันเป็นประติมากรรมเทียนที่มีความงดงาม ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ของการเกิดงานประเพณี ที่พยายามบรรจุสร้างขึ้น จากความเชื่อความศรัทธา และความซาบซึ้งในศิลปะ จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่าศิลปะในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษานี้ ควรจะได้ศึกษาถึงวิวัฒนาการด้านรูปแบบ ด้าน

เนื้อหาและกลวิธีในการสร้างสรรค์ รวมถึงปัจจัยแห่งการเปลี่ยนแปลงเพื่อจะเป็นประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้องในการจัดงานประเพณี อันจะเป็นการอนุรักษ์ และเผยแพร่ศิลปะและวัฒนธรรม ทั้งยังจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ในสถาบันการศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอุดมศึกษา ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะพื้นบ้าน และวิชาประติมากรรม ให้มีความสอดคล้องกับศิลปะและวัฒนธรรมที่มีการปฏิบัติกันอยู่จริงในท้องถิ่น

จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวิวัฒนาการด้านรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะใน ประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2533
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อวิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2533

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะช่วยให้เกิดเข้าใจกระจ่างชัดในวิวัฒนาการ ประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ด้านรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะ ระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2533
2. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะให้ความรู้ความเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อ วิวัฒนาการเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2533
3. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะนำมาใช้เป็นเอกสารอ้างอิงประกอบการเรียน การสอนในสาขาศิลปะศึกษาในสถาบันการศึกษาระดับต่าง ๆ ได้ตามความเหมาะสม
4. ผลของการศึกษาค้นคว้า จะเป็นข้อมูล สำหรับกลุ่ม หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สืบทอดหรือให้การสนับสนุน เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์และพัฒนาประติมากรรมเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานีต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เริ่มศึกษาวิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะใน ประติมากรรมเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี โดยเริ่มจากปีที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ และเป็นปีที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเทียนหลวง ให้จังหวัดอุบลราชธานี คือ ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา กระทั่งถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2533

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1.เทียนพรรษา (buddhist lent candle) หมายถึงผลงานที่เกิดจากการนำขี้ผึ้งมาหลอมละลาย แล้วเทลงในแบบพิมพ์ (การหล่อ) ให้มีรูปทรงในแนวตั้ง มีส่วนสูงตั้งแต่ 2 เมตรขึ้นไป รวมถึงส่วนรองรับลำต้น หรือส่วนฐาน แต่ไม่ได้เกิดจากการหล่อโดยตรง แต่เป็นเพียงการนำขี้ผึ้งที่หลอมละลายแล้วมาปะติดาหุ้มองค์ผิวภายนอกเป็นเทียน แล้วตกแต่งประดับประดาให้สวยงามตามต้องการ

ในงานวิจัยนี้ จะเรียกชื่อเทียนพรรษาดังแต่เริ่มต้นมีประเพณีการถวายเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานีที่ปรากฏหลักฐานเด่นชัด จนถึง พ.ศ. 2520 อันเป็นการเริ่มงานประเพณีแห่เทียนพรรษาระดับชาติ จากนั้นจะเรียกชื่อใหม่ตามข้อ 2

2.ประติมากรรมเทียนพรรษา (buddhist lent wax candle sculpture) หมายถึง ผลงานที่เกิดจากการนำขี้ผึ้งมาหลอมละลายแล้วเทลงในแบบพิมพ์ ให้มีรูปทรงในแนวตั้ง มีส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 2 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 8 นิ้ว และการสร้างรูปร่าง รูปทรงอื่น ๆ ที่เกิดจากการปั้น แล้วตกแต่งด้วยขี้ผึ้งที่หลอมละลาย เพื่อให้ผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน แล้วแกะสลัก การหล่อ หรือการอัดขี้ผึ้ง เพื่อให้ได้รูปร่างตามต้องการแล้วไปปะติด ตกแต่ง รวมถึงการได้มาของรูปร่าง รูปทรง โดยวิธีการต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากนี้ แต่ต้องมีผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน เพื่อใช้ในงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ซึ่งประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

2.1 ส่วนลำต้น (trunk) หมายถึง ส่วนที่เป็นรูปทรงสูงในแนวตั้ง ในส่วนนี้เกิดจากการหล่อขี้ผึ้งที่หลอมละลาย นับตั้งแต่ส่วนยอดถึงส่วนฐานรองรับ หรือเรียกว่าส่วนต้นเทียน

2.2 ส่วนฐาน (base) หมายถึงส่วนที่รองรับส่วนลำต้น และมีขนาดใหญ่กว่าส่วนลำต้นซึ่งออกแบบเป็นรูปลักษณะแตกต่างกัน ส่วนนี้ไม่ได้เกิดจากการหล่อขึ้นด้วยโดยตรง

2.3 ส่วนประกอบฐาน (base component) แบ่งย่อยได้เป็น

2.3.1 ส่วนประกอบฐานที่อยู่ติดกับส่วนฐาน มีขนาดใหญ่กว่าส่วนฐาน หรือสูงกว่าส่วนฐาน และจะออกแบบเป็นรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ในส่วนนี้เกิดจากการปั้นเป็นหุ่น แล้วตกแต่งผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน

2.3.2 ส่วนประกอบที่อยู่นอกฐาน ส่วนนี้จะไม่อยู่ติดกับฐาน ส่วนมากจะออกแบบเป็นรูปร่างในเรื่องราวต่าง ๆ ที่จะแสดงออก จะมีขนาดและจำนวนแตกต่างกันไป ส่วนนี้จะนำขี้ผึ้งที่หลอมแล้วไปตกแต่งหุ่นที่ปั้นไว้ และให้มองดูผิวภายนอกเป็นเทียน

ประติมากรรมเทียนพรรษาในงานวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก. ประติมากรรมเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก (candle carving sculpture) หมายถึง ประติมากรรมเทียนที่สร้างส่วนต่าง ๆ โดยวิธีการใดก็ตาม แล้วตกแต่งให้ผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน จากนั้นใช้เครื่องมือที่มีคมขนาดต่าง ๆ หรือเครื่องมือแกะสลักแกะลงไปในเนื้อเทียน เพื่อให้เกิดรูปร่างหรือเรื่องราวตามต้องการ

ข. ประติมากรรมเทียนประเภทติดพิมพ์ (candle attachment sculpture) หมายถึง ผลงานประติมากรรมที่สร้างส่วนต่าง ๆ อันเป็นรูปร่างรูปทรงภายนอก ไม่ว่าจะโดยวิธีการใดก็ตาม ตกแต่งให้ผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน เสร็จแล้วนำขี้ผึ้งแท้ไปอัดลงบนแม่พิมพ์ เมื่อได้รูปร่างตามต้องการแล้ว จะนำมาติดตกแต่งในส่วนต่าง ๆ ของประติมากรรมเทียนที่กล่าวถึง

ชื่อเรียกต้นเทียนพรรษา ไม่ได้มีความสำคัญมากนัก ถ้าจะมองภาพรวมว่า เป็นลักษณะของงานประเพณี แต่หากจะมองพิจารณาถึงผลงานที่ช่างเทียนสร้างสรรค์ขึ้น อันเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่นี้ ชื่อเรียกผลงานจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง อันควรแก่การพิจารณา เพื่อให้มีความเป็นสากล ดังที่ผู้จัดทุกฝ่ายปรารถนา จะให้ผู้คนโดยทั่วไปได้รับรู้

จุดที่น่าสนใจดังกล่าวเป็นผลงานทางวิจัยฉบับนี้ ซึ่งเป็นผลงานในสาขาวิชา ศิลปศึกษา อันเป็นการนำเอาความรู้ทางศิลปะเข้ามาเป็นหลักในการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำเสนอให้เห็นว่าจากผลงานการสร้างสรรค์ กระบวนการสร้างและจุดประสงค์ในการสร้าง เทียนพรรษาซึ่งเป็นผลงานทางศิลปะอันควรค่าอย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ไว้นี้ หากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี มีความประสงค์เดียวกันที่จะให้ผู้คนได้ชื่นชมผลงานของช่างเทียนพรรษา มองเห็นร่วมกันว่าเป็นศิลปสากล อันมีหลักวิชาการทางศิลปะรองรับ ดังนั้น การเรียกชื่อผลงานให้เป็นคำศัพท์ทางศิลปะ เพื่อให้ผู้ชื่นชมได้คล้อยตาม และมองภาพได้ชัดเจนในความหมายยิ่งขึ้น จึงเป็นสิ่งอันควร

ผู้วิจัยได้พิจารณาแล้ว เห็นควรจะเรียกชื่อผลงานการสร้างสรรค์ของช่างเทียนพรรษานี้ว่า "ประติมากรรมเทียนพรรษา" และขอเสนอเหตุผล แนวคิดในการพิจารณาดังนี้

1. ลักษณะนามของเทียน ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 อธิบายไว้ว่า เทียน 1 น.1 เครื่องตามไฟที่พื้น ที่หล่อด้วยขี้ผึ้ง หรือไข เป็นต้น มีไส้อยู่ตรงกลาง ลักษณะนามว่าเล่ม, เทียนพรรษา น. เทียนขนาดใหญ่และยาวเป็นพิเศษกว่าเทียนชนิดอื่น สำหรับจุดบูชาพระ ตั้งแต่วันเข้าพรรษาจนถึงวันออกพรรษา ดังนั้นโดยลักษณะนามจึงไม่สมควรเรียกว่า ต้นเทียน หากจะเรียกเฉพาะว่า "เทียนพรรษา" ก็เป็นลักษณะนามตามพจนานุกรม แต่ข้อสังเกตลักษณะนามตามพจนานุกรมนี้นี้ หมายถึง เทียนพรรษาที่ใช้จุดบูชาพระ ซึ่งความจริง ผลงานในจังหวัดอุบลราชธานีไม่ได้เป็นเช่นนั้น ทั้งยังมีการสร้างส่วนประกอบอื่น ๆ ขึ้นอีก ภาพที่มองเห็นเป็นเนื้อเทียนนั้น จึงมีเฉพาะผิวนอกเท่านั้น

2. จุดประสงค์ในการสร้าง เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่า การถวายเทียนพรรษานี้ในปัจจุบัน ไม่ได้มีจุดประสงค์ จุดบูชาพระหรือเพื่อประโยชน์ในแสงสว่าง หากแต่เพื่อประโยชน์ในการรักษาประเพณีที่มีความสำคัญในพุทธศาสนา อีกทั้งยังบรรจงสร้างให้สวยงามเพื่อการแข่งขัน และได้วิวัฒนาการเรื่อยมา ฉะนั้น โดยจุดประสงค์ในการสร้าง จึงไม่ได้จำเพาะเจาะจงสร้างส่วนลำต้น ได้มีการสร้างส่วนอื่น ๆ ขึ้นมาประกอบเทียน เมื่อจุดประสงค์การสร้างเปลี่ยนแปลงไป ชื่อเรียกควรจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของผลงาน

3. กระบวนการสร้าง ในกระบวนการสร้าง เป็นสิ่งที่ชัดเจนที่สุด ที่ควรแก่การเรียกชื่อ "ประติมากรรมเทียน" ไม่ว่าจะเป็นประเภทแกะสลักหรือประเภทตีพิมพ์ กล่าวโดยสรุป ในกระบวนการสร้างคือ มีวิธีการปั้น ทั้งนี้ประกอบด้วย การปั้นส่วนฐาน ส่วนประกอบฐาน มีการหล่อส่วนลำต้น การแกะสลักเพื่อตกแต่งส่วนต่าง ๆ ของประเภทแกะสลัก รวมถึงการหล่อลายเพื่อนำมาประดับตกแต่งในประเภทตีพิมพ์ วิธีการในทุก ๆ ส่วนที่กล่าวถึง ล้วนเป็นกระบวนการทางประติมากรรมทั้งสิ้น ดังนั้น ในภาพของกระบวนการสร้างจึงกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างงานประติมากรรม แต่ผลงานชนิดนี้ มีความพิเศษกว่าผลงานประติมากรรมอื่น ๆ คือผิวภายนอกเป็นเทียน และจะสร้างขึ้น เพื่อใช้ในงานประเพณีเข้าพรรษาเท่านั้น

ตามกระบวนการและลักษณะการปรากฏของผลงานเช่นนี้ จึงเหมาะสมที่จะควรจะเรียกชื่อ "ประติมากรรมเทียนพรรษา"

จากเหตุผลที่นำเสนอ เป็นแนวทางหนึ่งที่ผู้วิจัยพิจารณาเรียกชื่อผลงาน ทั้งนี้มีได้เจาะจงมุ่งหวังให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษา ต้องยึดถือตาม เพราะอาจมีเหตุผลในแนวทางอื่นที่ดีกว่าในการพิจารณาเรียกชื่อ อย่างไรก็ตาม ประเพณีแห่เทียนพรรษา การสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาเพื่อถวายในงานประเพณีก็ยังคงมีอยู่สืบไป

3. รูปแบบทางศิลปะ (art form) หมายถึงลักษณะที่ปรากฏเป็นแบบต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการผสมผสาน ของส่วนประกอบทางศิลปะ อันได้แก่ เส้น สี รูปร่างรูปทรง จังหวะ ขนาดสัดส่วนและอื่น ๆ ในงานวิจัยนี้หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเป็นประติมากรรมเทียนพรรษา ทั้งวิธีแกะสลัก และวิธีตีพิมพ์

4. เนื้อหาทางศิลปะ (art content) หมายถึง ปรากฏการณ์เชิงสาระในลักษณะพรรณนาที่ผู้สร้างสรรค์ประติมากรรมเทียนพรรษา แสดงออกให้ปรากฏเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ ความศรัทธา การสะท้อนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประติมากรรมเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

5. กลวิธีทางศิลปะ (art techniques) หมายถึง กระบวนการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา ตามทักษะและลักษณะเฉพาะตัวของผู้สร้าง โดยกลวิธีเหล่านี้สัมพันธ์กัน 3 ส่วน คือ

- 4.1 วัสดุ คือ สลื้อ หรือวัตถุคิบที่นำมาใช้ในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา
- 4.2 อุปกรณ์ คือ เครื่องมือที่นำไปใช้กับสลื้อในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา
- 4.3 วิธีการ คือ ทักษะการใช้อุปกรณ์ให้สัมพันธ์กับสลื้อ ในการสร้างสรรค์ประติมากรรมเทียนพรรษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหาและกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ที่สำคัญต่อการศึกษาค้นคว้ามีดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับจังหวัดอุบลราชธานี

จังหวัดอุบลราชธานี ได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดใหญ่ และสำคัญที่สุดจังหวัดหนึ่งของภาคอีสาน เป็นเมืองเก่าแก่ที่เจริญด้วยศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามมาับร้อยปี จนได้รับการขนานนามว่า "ถิ่นไทยดี" คำว่า "อุบล" หมายถึง ดอกบัว อันเป็นพฤษชาติที่มีคุณธรรมทางศาสนามากที่สุด "ราชธานี" หมายถึง เมืองของกษัตริย์ เป็นสร้อยนามเดียวของจังหวัดในประเทศไทย รวมความแล้ว คำว่า อุบลจึงเป็นราชธานีดินแดนของกษัตริย์ที่มีดอกบัวงามเป็นที่เชิดชูพระศาสนา ศาสน์วัดของจังหวัดอุบลราชธานี คือ "เมืองแห่งดอกบัวงาม แม่น้ำสองสี มีปลาแซบหลาย หาดทรายแก่งหิน ถิ่นไทยนักปราชญ์ ทวยราษฎร์ใฝ่ธรรม งามล้ำเทียนพรรษา" (เทศบาลเมืองอุบลราชธานี. 2532 ไม่มีเลขหน้า)

อุบลราชธานี ถือได้ว่าเป็นเมืองแห่งการขยายพุทธศาสนาให้แพร่หลาย มากกว่าเมืองใดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังมีหลักฐานปรากฏคือ ตั้งแต่สมัยพระบาทราชสุริยวงศ์ (ท้าวคำผง) เจ้าเมืองคนแรกของอุบลราชธานี ได้สร้าง "วัดหลวง" ขึ้นเป็นวัดแรก เมื่อปี พ.ศ. 2334 เป็นศูนย์กลางปฏิบัติศาสนกิจ ต่อมาจึงได้สร้างวัดต่าง ๆ ขึ้นอีก เช่น วัดกลาง วัดเลียบ วัดแจ้ง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้พระอริยธรรมาจารย์ (ส่วย) ซึ่งเป็นพระภิกษุชาวเมืองอุบลฯ ลงไปศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรม ณ วัดสระเกษ จนสำเร็จเปรียญ 3 ประโยค แล้วได้เป็นพระราชาคณะชั้นผู้ใหญ่ออกไปดำรงตำแหน่ง "หลักคำ" (เจ้าคณะเมือง) สถิตย์ ณ วัดมณีมัยนาราม (วัดบ้าน้อย) อุบลราชธานี ต่อมาปี พ.ศ. 2396 พระพรมวรราชสุริยวงศ์ (ท้าวภูทอง) เจ้าเมืองอุบลฯ คนที่ 3 ได้อาราธนา พระเถระ พนมรุโร (ดี) และท่านมหาเทวธมนี้ (ม้าว) ภิกษุเมืองอุบลฯ ซึ่งอุปสมบทฝ่ายธรรมยุตินิกาย ณ วัดบวรนิเวศวิหาร มาสร้างวัดขึ้นแห่งหนึ่งริมฝั่งแม่น้ำมูล ระหว่างเมืองกับบ้านบึงกาแพง ได้รับพระราชทานนามว่า "วัดสุปัญญารามวรวิหาร" อันเป็นวัดธรรมยุตินิกายแห่งแรกของอุบลราชธานี และเป็น

แห่งแรกของภาคอีสาน ภายหลังจึงแพร่กระจายไปยังจังหวัดอื่น ๆ หลังจากนั้น คณะอาญา
ทั้งสี่ ได้พากันสร้างวัดขึ้นอีก คือ อุบฮาด (โท) สร้างวัดศรีทอง (วัดศรีอุบลรัตนาราม)
ราชบุตร (สุ่ย) สร้างวัดสุทัศนาราม พระพรหมเทวานุเคราะห์วงศ์ (เจ้าหน่อคำ) เจ้า
เมืองอุบลฯ คนที่ 4 สร้างวัดไชยมงคล และวัดอื่น ๆ อีก พ.ศ. 2434 กรมหลวงพิชิต
ปรีชากร โปรดเกล้าฯ ให้พระอริยกวี (อ่อน ธมรภิโต) เป็นเจ้าคณะใหญ่เมืองอุบลฯ
รูปแรก พ.ศ. 2446 สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส โปรดให้ พระ
ญาณรักshit (จันทร์ สิริจินโท) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลอีสาน พ.ศ. 2447 โปรด
เกล้าฯ ให้สมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ศิสส) ดำรงตำแหน่งเจ้าคณะมณฑลอีสาน ตั้งแต่
ปี พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การปกครองคณะสงฆ์ได้เปลี่ยนแปลงเป็นแบบเถรสมาคม
กิจการพระศาสนาในจังหวัดอุบลฯ ได้เจริญรุ่งเรืองขึ้นโดยลำดับ ปัจจุบันมีวัดใน
พระพุทธศาสนาจำนวน 1,633 วัด (สนิท การ์รินทร์. 2533 : 19 - 21)

จังหวัดอุบลราชธานีได้ชื่อว่าเป็นจังหวัดที่มีวัดมากที่สุดในแห่งหนึ่งของไทย เฉพาะใน
ตัวเมือง พบว่ามีวัดตั้งอยู่ในระยะใกล้เคียงกัน ห่างกันแค่ 200 - 300 เมตรโดยเฉลี่ย
บางแห่งจะมีวัดตั้งอยู่ติดกันเป็นกลุ่ม ห่างกันแค่วัดละพากถนนเท่านั้น ในปัจจุบันเฉพาะเขต
เทศบาลเมืองอุบลฯ มีกว่า 22 วัด สิ่งเหล่านี้ย่อมแสดงถึงความรุ่งเรืองทางศาสนา นอก
จากนี้ อุบลราชธานียังมีพระภิกษุ หรือเกจิอาจารย์ ที่ประชาชนให้ความเคารพนับถือ ทั้งใน
จังหวัดอุบลฯ และต่างจังหวัด อาทิ พระอาจารย์บุญมี โชติเปาโล แห่งวัดสระประสาธน์สุข
พระอาจารย์ชา สุภัทโท แห่งวัดหนองป่าพง พระอาจารย์โชติ วัดกุเขากแก้ว หลวงปู่ขาว
แห่งวัดถ้ำก่องเพชร เป็นต้น พระภิกษุที่กล่าวถึงนี้ พระอาจารย์ชา แห่งวัดหนองป่าพง นับ
เป็นพระภิกษุที่เป็นที่รู้จักเคารพบูชาอย่างกว้างขวางทั้งชาวไทยและต่างประเทศ พระ
อาจารย์ชาได้ขยายวัดและสำนักสงฆ์สาขาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งในจังหวัดอุบลฯ
จังหวัดอื่น และประเทศอื่น ๆ อีก เป็นจำนวนรวม 100 วัด พระอาจารย์ชา นอกจากจะ
เป็นพระภิกษุที่เคร่งครัดในธรรมจริยาอย่างยอดเยี่ยมแล้ว. ยังเป็นผู้เผยแผ่พระพุทธศาสนา
จนเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติอย่างมากมาย จึงทำให้เกิดวัดสำหรับชาวต่างชาติขึ้น คือ
วัดปานานาชาติ ตำบลบึงหวาย อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เจ้าอาวาสรูป
แรกของวัดปานานาชาติคือ สุเมธ ภิขุ ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดไทยอยู่ประเทศอังกฤษ
เจ้าอาวาสรูปที่สองคือ ปภากร ภิขุ เป็นชาวอเมริกัน ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัดไทยอีก
แห่งหนึ่งในประเทศอังกฤษ เจ้าอาวาสรูปที่ 3 คือ ชาคโร ภิขุ เป็นชาวแคนาดา ปัจจุบัน
เป็นเจ้าอาวาสวัดไทยที่ประเทศออสเตรเลีย เจ้าอาวาสรูปปัจจุบันคือ ปสนโน ภิขุ เป็น

ชาวแคนาดา ได้สืบทอดพระธรรมคำสั่งสอนในพระบรมพุทธานุศาสนจากพระอาจารย์ชาอย่าง
เคร่งครัด ขณะนี้ พระอาจารย์ชา สุกทโท กำลังอาพาธไม่สามารถแสดงธรรมได้ดังที่เคย
ปฏิบัติมาแต่ในอดีต (อุคม พรประเสริฐ. ม.ป.ป. : 3 - 5)

✧ การที่จังหวัดอุบลฯ มีความรุ่งเรืองทางศาสนานี้เองจึงมีการปฏิบัติศาสนกิจสืบทอด
กัน เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา เมื่อถึงวันเข้าพรรษา ก็จะนำเทียนไปถวายวัด โดยชาว
บ้านจะไปหารวงผึ้ง มาคั้นเอาขี้ผึ้ง เรียกว่า "เรียงผึ้ง" มาทำเป็นงอบคล้ายบน้าอ้อย แต่
โตกว่าประมาณ 5 - 10 เท่า แล้วนำมาควั่นเป็นเล่มเทียน มีไส้ขี้จุคทำให้เกิดแสงสว่างได้
แล้วรวบรวมเทียนมาถวายพระ พระท่านก็จะให้ศีลให้พรเป็นเสร็จพิธี ต่อมาเห็นว่าเทียน
ที่รวบรวมไม่ได้ขนาด ไม่เป็นระเบียบสวยงาม เพราะต่างคนต่างทำตามอัธยาศัย จึงได้
รวบรวมทำเป็นกลุ่มขึ้น เสร็จแล้วก็เข้าขบวนแห่ไปถวายวัด เป็นทั้งงานบุญและงานสนุก
สนานในหมู่คณะ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2532 : 108)

เนื่องจากเมืองอุบลนั้นแบ่งออกเป็นหลายคุ้ม และแต่ละคุ้มก็มีวัดอยู่หลายวัด
ประชาชนอยู่ใกล้วัดใด ก็จะเรียกชาวคุ้มวัดนั้น ๆ เช่น ใครอยู่ใกล้วัดสุปัฏนารามวรวิหาร
ก็เรียกชาวคุ้มวัดสุปัฏ ใครอยู่ใกล้วัดทองนพคุณ ก็เรียกชาวคุ้มวัดทอง เป็นต้น เมื่อถึง
เทศกาลเข้าพรรษาก็มีการทำเทียนไปถวายวัดในคุ้มของตนเอง และทำให้ประณีตสวยงาม
โดยช่างประจำคุ้ม และสาเหตุที่ประเพณีนี้ใหญ่โตมีการประกวดแข่งขันนั้น นายปรีชา
พิศทอง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญประเพณีไทยอีสาน เคยบวชเรียนจนได้เปรียญธรรม 9 ประโยค
และมีสมณศักดิ์เป็นพระกิตติญาณโสภณ เป็นพระชั้นผู้ใหญ่ของจังหวัดอุบลในอดีต และเป็นผู้ที่อยู่
ในเหตุการณ์ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้เล่าว่าสมเด็จพระมหาธีรวงศ์ (อ้วน ติสโส) ซึ่ง
เป็นผู้นำปกครองคณะสงฆ์ในเขตอีสาน ต้องการทบทวนพระศาสนา และอบรมให้ประชาชนมี
ความฉลาดรอบรู้ และเกิดความกลมเกลียวสามัคคีกัน จึงได้ริเริ่มความคิดการทำเทียนมา
แข่งร่วมกัน ในวันเข้าพรรษาที่ทุ่งศรีเมือง ก่อนนั้นแห่เทียนไปวัดในคุ้มของตนเลย ต่อจากนั้น
ก็มีการรวมเทียน และเป็นประเพณีแห่เทียนพรรษาสืบต่อมาทุกปี (ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุบล
ราชธานี. 2526:10) เหตุดังกล่าว จึงเกิดการประกวดชิงรางวัลกันขึ้น ทำให้แต่ละคุ้มวัด
จัดหาช่างทำเทียนพรรษาให้วิจิตรสวยงามขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งปี พ.ศ.2502 นับเป็นยุคทอง
ของเทียนพรรษาอุบลราชธานี ปรากฏว่าปีนั้น เทียนพรรษาของวัดกุตเป่ง ที่ส่งเข้า
ประกวดได้รับรางวัลที่ 1 เป็นเทียนพรรษาที่สวยงาม ส่วนลำต้นแกะสลักเป็นลายกนกเปลว
ส่วนฐานแกะสลักเป็นรูปพระพุทธรูปปางต่าง ๆ จัดทำโดยนายคำหมา แสงงาม ช่าง
รับทาลายอุบลและคุ้มประตูดัว ทั้งที่ปีนั้นมีการประกวดเทียนพรรษาเพียง 2 ประเภท คือ

ประเภทมัดรวมติดลาย และประเภทติดพิมพ์ จากนั้นเทียนพรรษาประเภทแกะสลัก จึงจัดเข้าในการประกวด และเทียนพรรษาประเภทมัดรวมติดลายก็ไม่ได้ได้รับความนิยมและไม่มีส่งเข้าประกวดในที่สุด ช่วงปี พ.ศ.2509 - 2510 ได้มีช่างริเริ่มหล่อเทียนพรรษาให้ใหญ่โตแล้วแกะสลักในส่วนต่าง ๆ ได้อย่างวิจิตรพิสดาร ซึ่งมักทำเป็นรูปเกี่ยวกับพุทธประวัติ เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก จะต้องใช้ทุนค่อนข้างสูง ในส่วนลำต้นส่วนมากจะสูงประมาณ 2 - 3 เมตร เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 9 - 11 นิ้ว ใช้ขี้ผึ้งประมาณ 200 - 300 กิโลกรัม (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2531 : 109)

ในปี พ.ศ.2520 องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เห็นว่าจังหวัดอุบลราชธานี มีประเพณีแห่เทียนพรรษาที่ใหญ่โต จึงให้การสนับสนุนส่งเสริม โดยให้มีรางวัลประเภทต่าง ๆ มีการถ่ายทำภาพยนตร์ ส่วนขบวนแห่ก็มีการละเล่นต่าง ๆ ล้วนนำชุมทั้งสิ้น เป็นการชักจูงให้คนสนใจรักษารัตนประเพณี รักษาดีบ้านเมืองของตนยิ่งขึ้น พิธีแห่เทียนจะเริ่มตั้งแต่วันที่ 09.00 น. สิ้นสุดราวประมาณ 17.00 น. เป็นอย่างรวดเร็วงานนี้จะมีผู้ชมจากทุกภาคของประเทศ รวมทั้งชาวต่างประเทศก็มาดูจำนวนมากไม่น้อย ทำให้ชาวอุบลราชธานี มีความปลื้มใจและมีกำลังใจ ที่จะจัดงานแห่เทียนพรรษาในปีต่อไปให้ใหญ่โตยิ่ง ๆ ขึ้น (เทศบาลเมืองอุบลราชธานี. 2530 : 16)

✕ รูปแบบทางศิลปะ

หมายถึง ลักษณะที่ปรากฏเป็นแบบต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากการผสมผสานของส่วนประกอบทางศิลปะ อันได้แก่ เส้นสี รูปร่าง รูปทรง จังหวะ ขนาดและสัดส่วน นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงรูปแบบทางศิลปะ ไว้ดังนี้

โกสุม สายใจ (2530:21) ได้แบ่งรูปแบบทางศิลปะออกเป็น 3 ด้านใหญ่ ๆ คือ

1. รูปแบบเหมือนจริง เหมือนจริงในที่นี้หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยมีรูปร่างรูปทรงที่มองเห็นและจับต้องได้ ทำให้ผู้ดูเข้าใจง่ายเพราะเป็นภาพที่เคยเห็นมาก่อน

2. รูปแบบดัดแปลงจากของจริง เกิดจากศิลปินต้องการจะแสวงหารูปแบบของความงามใหม่ จึงพยายามนำรูปร่างของจริงมาดัดแปลง โดยการตัดทอนหรือเพิ่มเติมบางส่วนเข้าไปด้วย เพื่อจะได้รูปร่างรูปทรงใหม่ ดูแล้วสวยงามแปลกตา และสามารถแสดงเรื่องราวที่เกินความจริงได้ เช่น เรื่องราวเกี่ยวกับนรกสวรรค์ เรื่องของความคิดฝัน

3. รูปแบบตามความคิดความรู้สึก นับได้ว่าศิลปินมีอิสระมากที่สุดในการสร้างงาน โดยศิลปินเชื่อว่า อาณาจักรของความงามกว้างใหญ่ไพศาล มิใช่ติดอยู่เพียงของจริงหรือ คัดแปลงเท่านั้น รูปแบบที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ก็มีความงามเหมือนกัน งานแบบนี้ ผู้ดู มักไม่ค่อยเข้าใจ เพราะเป็นรูปแบบจากความคิดของศิลปินแต่ละคน แต่ก็ให้ความงามทางด้านรูปทรงอย่างประหลาด

อารี สุทธิพันธุ์ (2532 : 20-21) ได้อธิบายถึงเรื่องรูปแบบว่า รูปแบบในที่นี้ มีความหมายคล้ายกับรูปทรง ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า form และในอดีตนั้นยังมีความหมาย คล้ายกับคำว่า idea อีก ในเรื่องรูปทรงนั้น เฟลโต้ได้เสนอแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปทรง มีหลักการสำคัญดังนี้

1. เมื่อกล่าวถึงรูปทรงย่อมมีความหมายคล้ายกับความคิด รูปทรงในที่นี้หมายถึง แบบสมบูรณ์ของสิ่งนั้นตามที่เราคิด เช่น เมื่อมีการเลือกผู้แทน เราจะมีแบบสมบูรณ์ของผู้แทนซึ่งเป็นนามธรรมอยู่ก่อนเราแล้ว รูปแบบอันสมบูรณ์ของสิ่งนั้นปรากฏอยู่ในลักษณะ นามธรรมตามความคิด ผู้มีสติปัญญาแหลมคมเท่านั้นจึงจะสามารถสัมผัสได้ รูปแบบสมบูรณ์นี้ เรียกว่ารูปแบบอุดมคติ (eternal form or idealistic form)

2. เมื่อกล่าวถึงรูปทรงย่อมหมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ มีบริเวณว่าง มีมิติ มี ลักษณะรูปธรรม สามารถสัมผัสได้ เปลี่ยนแปลงได้ ปรับปรุงได้ รูปทรงดังกล่าวนี้อาจได้แก่ คน สัตว์ สิ่งของ รูปทรงเหล่านี้มีคุณสมบัติสำคัญสองประการคือ มี และ เป็น (has, is) ซึ่งเฟลโต้ได้เรียกว่ารูปทรงระดับสัมผัส (sensible form)

3. เมื่อกล่าวถึงรูปทรง ย่อมหมายถึง รูปทรงที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นด้วยวัตถุ กระบวนการ ผสมผสานความคิด ซึ่งอาจมีลักษณะเป็น 2 มิติ หรือ 3 มิติ หรือเคลื่อนไหว ได้จริง ๆ หรือรู้สึกว่าจะเคลื่อนไหวได้ รูปทรงที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นนี้เป็นผลงานความพยายาม ของความคิด และการแก้ปัญหาทางวัสดุ และกระบวนการทำงานของมนุษย์

แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบที่กล่าวถึงนั้น เป็นแนวคิดในรูปแบบศิลปะโดยทั่ว ๆ ไป ใน งานวิจัยนี้ รูปแบบทางศิลปะที่ปรากฏในประติมากรรมเทียนพรรษา เป็นรูปแบบของงาน ประติมากรรม และเมื่อเป็นงานที่สร้างขึ้นเพื่อ กิจกรรมทางพุทธศาสนา ผลงานที่ปรากฏจึง เป็นลักษณะคล้ายงานประติมากรรมไทย ซึ่งมีผู้อธิบายถึงรูปแบบงานประติมากรรมไทย คือ

จุลทัศน์ พยาฆรานนท์ (2533 : 198 - 204) ได้อธิบายถึง รูปแบบของ ประติมากรรมไทย ไว้ว่า งานประติมากรรมไทย เป็นศิลปะที่สร้างรูปแบบ ไปในแนวรูป แบบแนวคิดนิยม (conceptionism) โดยแบ่งลักษณะรูปแบบประติมากรรมไทยไว้เป็น ข้อ ๆ คือ

1. รูปแบบงานประติมากรรมไทย เป็นรูปทรงที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นตัวแทน พรรณาความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อบางครั้งจึงตัดทอนรายละเอียดที่ปรากฏบนรูปร่างภายนอกลงเสียส่วนมาก เช่นงานประติมากรรมรูปคน รูปสัตว์ จะไม่ได้พรรณาสวนที่เป็นรายละเอียด
 2. รูปแบบงานประติมากรรมไทย สร้างขึ้นด้วยหลักการประดิษฐ์ ซึ่งได้รับจากความบังคลาใจ หรือถ่ายทอดจากประสบการณ์
 3. รูปแบบงานประติมากรรมไทย นิยมตกแต่งให้เกินสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ปรารถนาจะสร้างรูปจำลองหรือรูปเคารพให้มีสภาพหรือมีฐานะเหนือความจริง เช่น รูปเทวดา นางฟ้า เป็นต้น
 4. รูปแบบงานประติมากรรมไทย นิยมสร้างรูปแบบขึ้นใหม่ให้แตกต่างออกไปจากธรรมชาติ เช่น รูปกนิษฐา คชสีห์ ช้างเอราวัณ เป็นต้น
 5. รูปแบบงานประติมากรรมไทย นิยมตกแต่งส่วนผิวภายนอกให้มีลักษณะและคุณค่าต่างกันไปตามสภาพและความสำคัญแห่งผลงานนั้น เช่น การตกแต่งด้วยการบุแผ่นโลหะทองคำ เงิน หรือการลงรักปิดทอง การเขียนระบายสี เป็นต้น
 6. รูปแบบงานประติมากรรมไทย เกี่ยวกับรูปมนุษย์ นิยมทาสีของใบหน้าเป็นแบบกลาง ๆ ไม่แสดงรูปรอยให้เหมือนคนใดคนหนึ่ง
 7. รูปแบบงานประติมากรรมไทยไม่นิยมแสดงความรู้สึกของอารมณ์ให้ปรากฏบนใบหน้า โดยเฉพาะภาพคน
 8. รูปแบบงานประติมากรรมไทย นิยมใช้ท่าทางแสดงเรื่องราว จึงมีคติในการกำหนดแบบอย่าง หรือแบบในการแสดงออกท่าทางให้มีความหมายเป็นจำเพาะ เช่น พระพุทธรูปปางต่าง ๆ เป็นต้น
- จากแนวคิดด้านรูปแบบ ในหลายมุมมอง ผู้วิจัยเห็นว่า เพื่อให้สอดคล้องกับการศึกษา รูปแบบประติมากรรมเทียนพรรษา จึงประมวลแนวคิดดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นเกณฑ์ในการศึกษาวิวัฒนาการรูปแบบเทียนพรรษา ดังนี้
1. รูปแบบเหมือนจริง
 2. รูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด
 3. รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่

เนื้อหาทางศิลปะ

เนื้อหาทางศิลปะ หมายถึงปรากฏการณ์เชิงสาระในลักษณะพรรณนา ที่ผู้สร้างสรรค์ประติมากรรมเขียนพรรณนา แสดงออกให้ปรากฏเป็นเรื่องราวต่าง ๆ เช่น เรื่องราวทางศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อความศรัทธา การสะท้อนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ได้มีผู้กล่าวถึงเนื้อหาทางศิลปะไว้ คือ

วิรุณ ตั้งเจริญ (2527 : 89 - 95) ได้แบ่งเนื้อหาของศิลปะไว้ดังนี้

1. เนื้อหาส่วนตัว

คนเรานั้นต้องเริ่มต้นจากการรักตนเองก่อน และถ้าไม่แคบหรือหยุดอยู่เพียงแค่นั้น เขาก็พร้อมที่จะก้าวไกลออกไปถึงสังคมได้ แต่จะมากหรือน้อยเป็นอีกเรื่องหนึ่งบ่อยครั้งที่ผู้เกิดข้อสงสัยว่า เนื้อหาเช่นนี้อาจแคบเกินไปกระมัง จริง ๆ แล้ว ชีวิตที่สับสนวุ่นวายก็ย่อมจะปรารถนาความงดงามอยู่ด้วยเช่นกัน และยังแยกย่อยเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

- 1.1 การแสดงออกทางด้านจิตวิทยา
- 1.2 การแสดงออกทางด้านความรัก เพศ และครอบครัว
- 1.3 การแสดงออกทางด้านความตายและอารมณ์ที่น่าหวาดกลัว
- 1.4 การแสดงออกทางความศรัทธาส่วนตัว
- 1.5 การแสดงออกทางด้านความประณีตงดงาม

2. เนื้อหาเพื่อสังคม

ศิลปทุกชนิด ทุกชิ้นทุกอันที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์นั้น ก็เพื่อมนุษย์ผู้สร้างด้วยกันทั้งสิ้น คำกล่าวเช่นนี้เป็นเหตุผลที่ปฏิเสธไม่ได้ แต่ในแง่ของการแยกแยะออกพิจารณานี้เป็น การแยกแยะเพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อแตกต่างที่ว่าอย่างน้อยก็มีศิลปะชนิดหนึ่ง ที่เน้นสาระเกี่ยวพันกับสังคมโดยตรง ซึ่งทุกคนน่าจะได้ร่วมกันกระตุนจิตสำนึก และร่วมกันสร้างสรรค์พร้อมกันไปด้วย แทนที่จะสร้างเสริมเฉพาะอารมณ์ส่วนบุคคล ซึ่งแบ่งแยกออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ คือ

- 2.1 การเมืองและลัทธิความเชื่อ
- 2.2 การบรรยายสังคม
- 2.3 การถกเถียงสังคม

ชลุด นิมเสมอ (2531 : 22-23) ได้อธิบายถึงเนื้อหาของศิลปะไว้ว่า เนื้อหา คือ ความหมายของงานศิลปะที่แสดงออกผ่านรูปทรงทางศิลปะ (artistic form) อาจแบ่งเนื้อหาได้ 2 ประเภท คือ

1. เนื้อหาภายใน ถือเป็นเนื้อหาที่เกิดจากการผสมผสานกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุในรูปทรง เป็นเนื้อหาของรูปทรงโดยตรง เนื้อหาประเภทนี้จะให้อารมณ์ทางสุนทรียภาพแก่ผู้ดู ไม่มีอารมณ์อื่นใดของมนุษย์มาเกี่ยวข้องด้วย เป็นพลังความรู้สึกส่วนตัว เป็นบุคลิกภาพการแสดงออกของศิลปิน

2. เนื้อหาภายนอก ถือเป็นเนื้อหาที่มีอยู่เฉพาะในงานศิลปะแบบรูปธรรม เช่น คน สัตว์ สิ่งของ หรือ เหตุการณ์นั้น เป็นเนื้อหาที่สืบเนื่องมาจากเนื้อหาภายใน เป็นความหมายที่แปลออกมาเป็นรูปทรง เนื้อหานี้จะให้อารมณ์สะท้อนใจ และพร้อมที่จะรับอารมณ์ความรู้สึกอื่น ๆ ตามมา

ดังนั้น ในงานศิลปะแบบรูปธรรมจึงมีทั้งเนื้อหาภายในและเนื้อหาภายนอก ส่วนศิลปะแบบนามธรรมจะมีเนื้อหาภายในอย่างเดียว

เนื้อหาทางศิลปะ ในงานประติมากรรมไทย ชาติเอก เก่งเขตรกิจ และ ผดุง อารีพันธุ์ (2529 : 69) ได้แบ่งเป็นข้อย่อย ๆ ดังนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับรูปเคารพทางศาสนา
2. เนื้อหาเป็นรูปเพื่อแทนตัวบุคคลสำคัญ
3. เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดี
4. เนื้อหาเป็นรูปประดับตกแต่งสถาปัตยกรรม
5. เนื้อหาเป็นลวดลายต่าง ๆ
6. เกี่ยวกับเครื่องเล่น
7. เกี่ยวกับการตกแต่งชั่วคราว
8. เกี่ยวกับอุปกรณ์การเล่น
9. เกี่ยวกับภาชนะเครื่องใช้สอย

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 62-63) ได้อธิบายถึงคุณค่าทางเรื่องราว (content value) ว่า เป็นคุณค่าที่เด่นและมีความสำคัญมากกว่ารูปทรง เมื่อพบศิลปะก็มักจะตั้งรู้ว่าเป็นเรื่องอะไร คุณค่าทางเรื่องราวนี้ มีเรื่องราวต่าง ๆ อยู่มากมาย เช่น

1. เรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อทางสังคม
2. เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนา
3. เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและประวัติศาสตร์
4. เรื่องราวเกี่ยวกับโบราณนิยาย นิทานพื้นเมือง
5. เรื่องราวเกี่ยวกับบุรุษสตรี

เรื่องราวต่าง ๆ ทั้ง 5 ประการนี้ ได้มีผู้รวบรวมเรื่องราวทางศิลปะเข้าไว้เป็น

หมวดหมู่ 4 หมู่ด้วยกัน คือ

1. เรื่องราวเกี่ยวกับมนุษย์และธรรมชาติของมนุษย์ (man and his own nature) ซึ่งได้แก่ เรื่องความรัก ความโกรธ หลง อิจฉาริษยา เมื่อเป็นทัศนศิลป์ปรากฏว่า ผู้ดูจะต้องนึกถึงตนเอง และสังเกตธรรมชาติของตนเองมากขึ้น

2. เรื่องราวที่มนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ ด้วยกัน (man and other people) เช่น เรื่องธรรมชาติของครอบครัว เรื่องประวัติศาสตร์ สงคราม การทํามาหากิน ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น

3. เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม (man and the In personal environment) เป็นเรื่องราวทางเทคโนโลยี การค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์

4. เรื่องราวที่เกี่ยวกับมนุษย์ และสิ่งที่ไม่มีความตัวตน (man and the intangibles) ได้แก่ เรื่องราวของเทพเจ้า ศาสนา โบราณนิยาย ฯลฯ

จากคำอธิบายเรื่องเนื้อหาทางศิลปะที่กล่าวอ้าง ผู้วิจัยได้รวบรวมความรู้เหล่านั้นเป็นแนวทางเพื่อพิจารณาศึกษา เนื้อหาทางศิลปะที่ปรากฏใน ประติมากรรมเทียนพรรษาดังนี้

1. เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดี
2. เนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. เนื้อหาเกี่ยวกับลวดลายต่าง ๆ

ในส่วนเนื้อหาลวดลายต่าง ๆ ในที่นี้หมายถึง การนำรูปแบบต่าง ๆ เช่น รูปแบบเหมือนจริง รูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ ตลอดจนรูปแบบของลายไทย อันเป็นรูปแบบอย่างหนึ่งของศิลปะไทย รวมถึงลวดลายอื่น ๆ มาประกอบกันให้เกิดเนื้อหาขึ้นใหม่ แต่ทั้งนี้จะต้องมีลวดลายเป็นองค์ประกอบใหญ่ (ถึงจะมองดูคล้ายรูปแบบของลายไทยก็ตาม) แม้รูปแบบจะยังคงอยู่ แต่เนื้อหาได้เกิดขึ้นใหม่ และสามารถจะสื่อความหมาย

ได้ ในที่ที่นำไปประกอบกัน เช่น นารูปแบบเหมือนจริงของต้นไม้, ของสัตว์ ประกอบกับรูปแบบของลายไทยเป็นส่วนใหญ่ ก็จะเกิดเนื้อหาใหม่ขึ้นมา อันเป็นเนื้อหาเกิดจากรูปแบบนั่นเอง

๔ กลวิธีทางศิลปะ

กลวิธีทางศิลปะ เป็นการแสดงทักษะและประสบการณ์เฉพาะตัว ของศิลปินเพื่อให้สอดคล้องสัมพันธ์ กับสื่อหรือวัสดุที่แสดงออกให้ปรากฏ กลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏในประติมากรรมเทียนพรรษานี้ เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ส่วนกลวิธีทางศิลปะในประติมากรรมโดยทั่วไปได้มีผู้อธิบายไว้หลายแนวคิด เช่น บัณฑิตา ทรงเสรี และพินิตย์ รุ่งแจ้ง (2519 : 13) แบ่งลักษณะของประติมากรรมไว้เป็นข้อ ๆ ไว้คือ

1. ประติมากรรมแบบนูนต่ำ (bass relief) เป็นรูปสลัก หรือรูปปั้นที่มองเห็นเพียงด้านเดียว มีความสูงจากพื้นเพียงเล็กน้อย เช่น รูปเหรียญต่าง ๆ หรือรูปสลักหินอ่อนในเรื่องรามเกียรติ์ ที่ฐานผนังของโบสถ์วัดเชตุพนฯ เป็นต้น

2. ประติมากรรมนูนสูง (high relief) เป็นรูปแกะสลักหรือรูปปั้นที่มีความสูงขึ้นมาจากพื้นมากกว่านูนต่ำ สามารถมองเห็นได้ชัดเจนกว่า

3. ประติมากรรมลอยตัว (round relief) เป็นรูปแกะสลัก หรือรูปปั้นที่สามารถมองเห็นได้รอบด้าน เหมือนสภาพจริง อาจมีทั้งลักษณะเหมือนจริงตามธรรมชาติ หรือดัดแปลงธรรมชาติ ในลักษณะรูปทรงนามธรรม

จิรพันธ์ สมประสงค์ (2532:142) กล่าวถึงงานประติมากรรมไว้ว่า ได้แก่ ผลงานที่เกิดขึ้นจากการปั้น, แกะสลัก หล่อ ขึ้นเป็นรูปต่าง ๆ เช่น พระพุทธรูป เทวรูป รูปมนุษย์ และรูปสัตว์ โดยวิธีการ ลักษณะการสร้างที่ปรากฏนั้น มีทั้งแบบลอยตัว นูนสูง นูนต่ำ วัสดุที่ใช้สร้าง มีทั้ง สำริด โลหะ ศิลา ไม้ ปูนปั้น ดินเผา เป็นต้น

อารี สุทธิพันธุ์ (2528 : 88 - 96) ได้อธิบายว่า เมื่อกล่าวถึงประติมากรรมเราหมายถึง การเอาส่วนย่อยออกหรือเพิ่มเข้าไปในส่วนรวม เพื่อให้ได้คุณลักษณะที่ต้องการ และได้แบ่งวิธีการสร้างสรรค์ประติมากรรมแบบต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. วิธีบูรณาการด้วยวัสดุเดียวกัน
2. วิธีสร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่างชนิดกัน
3. วิธีสร้างสรรค์ในวัสดุนั้น ๆ แบ่งเป็นวิธีย่อย ๆ ได้ คือ

3.1 วิธีเอาออกหรือวิธีลบ

3.2 วิธีเพิ่มหรือวิธีบวก

3.3 วิธีทาบ

3.4 วิธีหล่อ

ลักษณะและวิธีสร้างงานประติมากรรมที่กล่าวข้างต้นนั้น เป็นส่วนหนึ่งของกลวิธีทางศิลปะ ในงานวิจัยนี้ ประติมากรรมเทียนพรรษา เป็นลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น และเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาศึกษา ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นเกณฑ์ดังนี้

1. การสร้างโดยวิธีเอาออกหรือวิธีลบ (การแกะสลัก)
2. การสร้างโดยวิธีเพิ่มหรือวิธีบวก (การปั้น)
3. การสร้างโดยวิธีหล่อ หรือวิธีการอัด

ในวิธีการหล่อ หรือวิธีการอัด โดยกระบวนการนั้น คล้ายกันในส่วนรวม คือมีแม่พิมพ์ แล้วได้รูปร่างที่ต้องการออกมาเหมือนกันในจำนวนมาก จะแตกต่างกันที่การหล่อใช้วัสดุเหลวเทลงในแบบ หรือแม่พิมพ์ส่วนการอัดใช้วัสดุอ่อนนุ่มอัดลงในแม่พิมพ์

บทที่ 3

วิธีการศึกษาค้นคว้า

วิธีการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยนี้ จะศึกษาจากข้อมูลขั้นต้น (primary sources) และข้อมูลชั้นรอง (secondary sources) เป็นส่วนประกอบและนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์ (analytical) ตามขอบเขตการศึกษาค้นคว้า โดยจะศึกษาเพื่อประมวลข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

✕ ข้อมูลขั้นต้น

1. ข้อมูลประเภทผลงาน

1.1 ผลงานประติมากรรมเทียนพรรษาจริงที่ปรากฏอยู่ คือเทียนพรรษาที่คณะกรรมการประกวดที่ผ่านมา และผลงานเทียนพรรษาอีกจำนวนหนึ่งที่เก็บรักษาไว้เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจเข้าชม

1.2 ผลงานเทียนพรรษาจำลอง เป็นผลงานจำลองเทียนพรรษาที่ผ่านมาด้วยวัสดุอื่นที่ไม่ใช่เทียน

2. ประเภทบุคคล โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

2.1 กลุ่มช่างเทียนพรรษา แบ่งตามคุณสมบัติดังนี้

2.1.1 กลุ่มช่างโดยอาชีพ ส่วนมากจะเป็นช่างรับเหมาก่อสร้างถาวรวัตถุทางพุทธศาสนา แบ่งย่อยได้เป็น

2.1.1.1 ช่างที่รับเหมางานด้วยตนเอง

2.1.1.2 ช่างที่ไม่ได้รับงานด้วยตนเอง (ลูกน้องช่าง)

2.1.2 กลุ่มช่างกึ่งอาชีพเสริม แบ่งออกเป็น

2.1.2.1 ข้าราชการ

2.1.2.2 ผู้เรียนศิลปะ

2.1.2.3 ช่างโดยศรัทธา หรือโดยสมัครใจ

2.2 กลุ่มผู้ว่าจ้าง กลุ่มนี้จะประกอบในรูปคณะกรรมการของวัดต่าง ๆ แยกได้ดังนี้

2.2.1 วัดในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี

2.2.2 วัดในเขตอำเภอเมืองอุบลราชธานี (นอกเขตเทศบาล)

2.2.3 วัดในเขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ

2.2.4 วัดในเขตต่างอำเภอ

2.3 กลุ่มคณะกรรมการตัดสินการประกวดต้นเทียนพรรษา ข้อมูลในกลุ่มนี้
ถือเอาคำสั่งแต่งตั้งของจังหวัดอุบลราชธานีในการจัดงานประเพณี
เข้าพรรษาในแต่ละปี/ดังนี้ .

2.3.1 ประธานกรรมการ

2.3.2 รองประธานกรรมการ จำนวน 2 คน

2.3.3 กรรมการ จำนวน 10 คน

2.3.4 กรรมการและเลขานุการ

* ข้อมูลที่รับรอง

1. ข้อมูลประเภทเอกสาร
2. ข้อมูลจากภาพถ่าย สไลด์ หรือวีดิทัศน์บันทึกภาพ

* วิธีการศึกษา

วิธีการศึกษาแบ่งออกตามประเภทข้อมูลที่กล่าวไว้ในขั้นต้น โดยใช้เครื่องมือกับ
ข้อมูลประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลประเภทผลงาน จะศึกษาวิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีที่ปรากฏ
โดยใช้ภาพถ่าย สไลด์ หรือวีดิทัศน์ และข้อมูลประเภทบุคคลประกอบการศึกษา

2. ข้อมูลจากบุคคล ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์ คือ

2.1.1 ใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษาข้อมูลส่วนตัว ประสบการณ์ การทำงาน
ความเห็นในด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบในประติมากรรมเทียนพรรษา
และข้อคิดเห็นอื่น ๆ

2.1.2 การสัมภาษณ์ เพื่อศึกษา กลวิธีสร้างสรรค์ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ
รวมทั้งข้อดีข้อด้อย ของกลวิธีแบบต่าง ๆ ในการสร้างสรรค์
ประติมากรรมเทียนพรรษา

2.2 กลุ่มผู้ว่าจ้าง

2.2.1 ใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาเกี่ยวกับนโยบายการสร้างประติมากรรม
เทียนพรรษาและการส่งข้าวประกวด นโยบายการสรรหาช่าง
เทียนพรรษา สำหรับวัดในคุ้มของตน ความเห็นในการสร้างด้าน
รูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา
รวมทั้งความเห็นเรื่องเกณฑ์การตัดสินการประกวด

2.3 กลุ่มคณะกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษา

ใช้แบบสอบถาม เพื่อศึกษานโยบายการประกวดรวมทั้งเกณฑ์ในการตัดสิน
ด้านรูปแบบ เนื้อหา ในประติมากรรมเทียนพรรษา และความเห็นอื่น ๆ
ในการประกวด

3. การศึกษาข้อมูลประเภทเอกสารหรือสิ่งพิมพ์

เพื่อศึกษาวิวัฒนาการประเพณีแห่เทียนพรรษา การสร้างเทียนพรรษา ตลอด
ถึงวิวัฒนาการด้านรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา ประกอบ
กับข้อมูลประเภทบุคคลเพื่อนำเสนอ

* วิธีสร้างแบบสอบถาม

เพื่อให้แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ ตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย แบบสอบ
ถามที่สร้างขึ้น ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ และเสนอแนะปรับปรุง
ก่อนนำไปใช้ ผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

1. นักวิชาการทางศิลปะ

นายอำนาจ เย็นสบาย
ผศ.วินัย ไสมีดี

2. ช่างเทียนพรรษาในท้องถิ่น

นายโชคชัย ตักโพธิ์

3. หัวหน้าฝ่ายวิจัยและประเมินผลสำนักงานประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี

ดร.ประสิทธิ์ เครือสิงห์

*วิธีการวิเคราะห์

เมื่อได้เครื่องมือและศึกษาข้อมูลตามวิธีการศึกษาแล้ว ผู้วิจัยจะรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เพื่อนำเสนอ โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ 3 เกณฑ์ คือ

1. เกณฑ์วิเคราะห์ด้านรูปแบบในประติมากรรมเทียนพรรษา แบ่งเป็น
 - 1.1 รูปแบบเหมือนจริง
 - 1.2 รูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด
 - 1.3 รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่
2. เกณฑ์การวิเคราะห์เนื้อหาทางศิลปะในประติมากรรมเทียนพรรษา
 - 2.1 เนื้อหาเกี่ยวกับลวดลายต่าง ๆ
 - 2.2 เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดี
 - 2.3 เนื้อหาเกี่ยวกับการสะท้อนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. เกณฑ์การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา
 - 3.1 การสร้างโดยเอาออกหรืออีลิบ (การแกะสลัก)
 - 3.2 การสร้างโดยวิธีเพิ่มหรือบวก (การปั้น)
 - 3.3 การสร้างโดยวิธีหล่อหรือวิธีการอัด

บทที่ 4

วิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

วิวัฒนาการก่อนปี พ.ศ. 2522

สืบเนื่องจากชาวจังหวัดอุบลราชธานี เป็นพุทธศาสนิกชนที่เคร่งครัดในศาสนาและนิยมในกิจกรรมหรือศาสนพิธี เมื่อถึงวันสำคัญต่าง ๆ เฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมในวันเข้าพรรษา ได้ถือปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง จากความเชื่อเรื่องการถวายเทียนพรรษาว่า ในช่วงจำพรรษาเป็นโอกาสที่พระภิกษุสงฆ์ จะต้องศึกษาพระธรรมวินัยและทำกิจวัตรของพระสงฆ์อย่างเคร่งครัด ชาวบ้านจึงเห็นความจำเป็น จึงจัดข้าวของเครื่องใช้มาถวายเป็นพิเศษ โดยเฉพาะเทียนที่ใช้จุดในระหว่างเข้าพรรษา เพื่อให้จุดได้ตลอดพรรษา (สามเดือน) จึงถวายรวมกันหลาย ๆ เล่ม (อุดม พรประเสริฐ. 2532 : 30 - 31)

การถวายเทียนในระยะเริ่มแรก จึงเป็นการถวายตามศรัทธาของพุทธศาสนิกชน โดยนำเทียนเล่มเล็ก ๆ มารวมกันถวาย เมื่อเทียนที่นำมาถวายมีขนาดต่างกัน เทียนก็ไม่เป็นระเบียบ จึงได้นำเทียนมารวมกันให้เป็นระเบียบมัดให้โตขึ้น ใช้เชือกมัดเป็นเปลาะ ๆ ใช้กระดาษสีติดรอบ มัดรวมสูงขึ้นเป็นลำดับ คล้ายต้นกล้วยหรือลำไม้ไผ่ การตกแต่งโดยการใช้อีก้อยส้มมัดกระดาษที่ปิดทับก็จะเจาะเป็นรูตามถนัด (ประดับ ก้อนแก้ว. 2530 : 52) จากการมัดรวมให้เป็นลำต้นกันแบบนี้เอง เป็นสาเหตุหนึ่งที่นิยมเรียก "ต้นเทียน" หรือ "ต้นเทียนเข้าพรรษา"

เนื่องจากชาวอุบลราชธานีมีวัดจำนวนมาก ประชาชนก็แบ่งเป็นคุ้มวัดต่าง ๆ จึงเริ่มเกิดการประกวดประชันตกแต่งเทียนขึ้น อันเป็นจุดเริ่มต้นของเทียนประเภท "มัดรวมติดลาย" ซึ่งเป็นเทียนประเภทแรกของจังหวัดอุบลราชธานี หลังจากนั้นจึงมีการเรียไรเฉพาะขี้ผึ้งมารวมแล้วหล่อเป็นต้นเดียวกัน ดังนั้นเมื่อถึงช่วงก่อนวันเข้าพรรษา ทายกทายิกาในคุ้มวัด ก็จะเรียไรขี้ผึ้งมาไว้ แล้วชาวบ้านก็จะมาช่วยกันหล่อเทียนทั่ววัด ตกแต่งประดับประดา (ปาริตดา กอ. อนันตกุล 2533:39) การหล่อเทียนให้มีขนาดใหญ่เป็นเล่มเดียวกันจึงเกิดขึ้นอันเป็นการแสดงถึงความกลมเกลียวสามัคคีในหมู่คณะไปในตัว การตกแต่งก็ยิ่งใช้กระดาษสีประดับเป็นปล้อง ๆ เช่นเดิมสิ่งที่แปลกใหม่ขึ้นมา คือ ฐานรองรับเทียนมีขนาดใหญ่ขึ้นตามสัดส่วนของลำต้นการประดับตกแต่งจึงมีมากขึ้นตามลำดับ

กระทั่งปี พ.ศ. 2482 มีช่างทอง ชื่อ นายโพธิ์ ส่งศรี ชาวเมืองอุบลฯ ได้เริ่มทำลายไทยไปประดับบนเทียนที่หล่อไว้แทนการประดับตกแต่งด้วยกระดาศที่ที่เคยทำมา... โดยการแกะลายไทยลงบนหินชนวนเป็นแม่พิมพ์ แล้วเอาขี้ผึ้งลบไฟให้อ่อนน้าขี้ผึ้งที่อ่อนตัวแล้วไปกดลงบนแม่พิมพ์ที่แกะไว้ได้ขี้ผึ้งเป็นลายไทยแล้วนำไปติดประดับประกอบในส่วนลาคันเทียน นำไปถวายวัดสุปฏิหารามวรวิหารเป็นครั้งแรก จากนั้นคุ้มวัดต่าง ๆ จึงเอาแบบอย่างและจัดทำเทียนพรรษานาคนาใหญ่มีการประกวดกัน (เทศบาลเมืองอุบลราชธานี.2531)

จากหลักฐานนี้การประกวดเทียนพรรษาจึงเริ่มมีขึ้นเมื่อ ปี พ.ศ. 2482 โดยมีการประกวดเทียนพรรษา 2 ประเภท คือ ประเภทมัดรวมติดลาย และประเภทติดลายหรือประเภทติดพิมพ์ การประกวดระยะเริ่มแรกจุดเด่นอยู่ที่ส่วนลาคัน การเรียกชื่อ "ประกวดต้นเทียนพรรษา" จึงเป็นชื่อเรียกที่นิยมเรื่อยมา

ในระยะแรกเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์เป็นประเภทที่มีความวิจิตรงดงามโดดเด่นกว่าประเภทมัดรวมติดลาย เพราะประเภทติดพิมพ์ได้ลายที่เกิดจากการนำขี้ผึ้งที่อ่อนตัวไปกดลงบนแม่พิมพ์ แล้วนำไปติดในส่วนลาคันและส่วนฐานของเทียนพรรษา จึงมองดูสวยงาม เนื่องจากทั้งลายและพื้นลายเป็นเนื้อเทียนเหมือนกัน ต่างกับเทียนประเภทมัดรวมติดลายกล่าวคือ ประเภทมัดรวมติดลายเป็นการนำเอาเทียนเล่มเล็ก ๆ มามัดรวมกันให้เป็นลาคันใช้เชือกมัดรอยต่อเป็นช่วง ๆ ไป นำกระดาศสีต่าง ๆ เจาะรูให้เป็นลายไทยตามต้องการไปปิดทับเทียนเป็นปล้อง ๆ ลายในส่วนลาคันของเทียนประเภทนี้ จึงเกิดจากการติดกระดาศซึ่งเป็นวัสดุต่างชนิดกัน

ถึงปี พ.ศ. 2502 การประกวดเทียนพรรษาก็เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีช่างคิดแกะสลักในส่วนลาคัน และส่วนฐานของเทียน โดยนำเทียนไปหลอมรวมกัน แล้วหล่อเป็นลาคันขนาดใหญ่ มีส่วนฐานรองรับ แล้วใช้เครื่องมือแกะสลักเป็นรูปลายไทย ช่างผู้นั้นคือ นายศุภามา แสงงาม ได้แกะสลักเทียนพรรษาให้กับวัดกุฎเป่ง อำเภอวารินชำราบ การมีเทียนพรรษาประเภทนี้เกิดขึ้น จึงเป็นของแปลกสำหรับกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษาประเภทแกะสลักวัดกุฎเป่ง จึงได้รับการตัดสินให้ชนะการประกวด ประชาชนคุ้มวัดต่าง ๆ จึงเสนอให้จัดการประกวดเทียนพรรษาเป็น 3 ประเภท คือ ประเภทมัดรวมติดลาย ประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก ระยะหลัง เทียนประเภทมัดรวมติดลายก็หมดความนิยม และไม่มีในการประกวด

ในเวลาต่อมา นายคำหมา แสงงาม ผู้ริเริ่มวิธีการแกะสลักเทียนพรรษาก็ได้ เลิกแกะสลักเทียน หันไปประกอบรับจ้างสร้างโบสถ์ ศาลาการเปรียญ หุ้มประตู อันเป็น อาชีพเดิม

ภายหลังจากปี พ.ศ. 2511 มีช่างรุ่นใหม่คิดทำการหล่อเทียนให้ใหญ่โตขึ้นและสูงขึ้น แล้วแกะสลักลงลายในส่วนลำต้นอย่างวิจิตรพิสดาร และมักทำเป็นรูปเกี่ยวกับพุทธ ประวัติ (การทองเที่ยวแห่งประเทศไทย.2531 : 109) ช่างแกะสลักที่มีชื่อเสียงในเวลา ต่อมา ได้แก่ นายอุตสาห์ จันทรวิจิตร และนายสมัย จันทรวิจิตร ซึ่งเป็นพี่น้องกัน ได้เคย เห็นเทียนแกะสลักของนายคำหมา แสงงาม เป็นที่สนใจของประชาชนคุ้มวัดต่าง ๆ และ ตนเองก็มีความสามารถในการแกะสลัก เพราะตนเองก็เป็นช่างรับเหมาก่อสร้างอาคาร การวัดพุทธศาสนา จึงรับจัดทำเทียนพรรษาให้กับวัดต่าง ๆ และขณะการประกวดเรื่อย มา จนมีชื่อเสียงในการสร้างเทียนพรรษา ซึ่งต่อมา นายอุตสาห์ จันทรวิจิตร ได้รับการคัดเลือกให้เป็นบุคคลดีเด่นทางวัฒนธรรมแห่งชาติ สาขาช่างศิลป์ประจำปี พ.ศ. 2532

ปี พ.ศ. 2512 เทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้จัดให้มีการประกวดเทียนพรรษาที่ บริเวณหอประชุมเดิม (สำนักงาน เร่งรัดพัฒนาชนบท) ข้างศาลหลักเมือง และมีการส่ง เทียนพรรษาเข้าประกวดมากขึ้นตามลำดับ จึงย้ายไปจัดที่ทุ่งศรีเมืองเมื่อปี พ.ศ. 2516 และเมื่อ พ.ศ. 2519 จังหวัดและเทศบาลได้พิจารณาเห็นว่างานนี้เป็นงานที่ได้รับความ ร่วมมือจากข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ทายกทายิกามาก สมควรจะจัดให้เป็นงานใหญ่ ระดับชาติได้ จึงเชิญองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในขณะนั้นมา สังเกตการณ์งานแห่เทียนพรรษา และ อ.ส.ท. พิจารณาเห็นว่า เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ควร ส่งเสริมเป็นงานระดับชาติ จึงสนับสนุนให้จังหวัดจัดงานให้ใหญ่ขึ้น ปี พ.ศ. 2520 เทศบาลเมืองอุบลราชธานีได้เชิญเทศบาลตำบลวารินชำราบมาร่วมจัดที่ทุ่งศรีเมือง โดยขอ ให้นำเทศบาลตำบลวารินชำราบ งดจัดงานที่อำเภอวารินชำราบ นอกจากนี้แล้วได้เชิญอำเภอ ต่าง ๆ ในจังหวัดอุบลราชธานีจัดเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดด้วย ภายหลังผู้ว่าราชการ จังหวัดได้ขอพระราชทานเทียนหลวง เพื่อเป็นเทียนชัยนำขบวนแห่ และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ได้โปรดเกล้าฯ พระราชทานเทียนหลวงมาเป็นเทียนชัยนำขบวนแห่ เริ่ม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมา กระทั่งปัจจุบัน (เทศบาลเมืองอุบลราชธานี.2532)

วิวัฒนาการด้านรูปแบบทางศิลปในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

ในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อกล่าวถึง "รูปแบบ" ผู้คนส่วนใหญ่มักมองรวมไปถึงเนื้อหาด้วย จึงเป็นปัญหาที่พบในการวิจัย เพื่อให้งานวิจัยเป็นรูปธรรมชัดเจนในการมองวิวัฒนาการด้านรูปแบบที่ปรากฏในประติมากรรมเทียนพรรษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 - 2533 นั้น ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ที่ศึกษาด้านรูปแบบ คือ

1. รูปแบบเหมือนจริง
2. รูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด
3. รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่

เนื่องจากการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษา ในแต่ละช่วงเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดวิวัฒนาการในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ชัดเจนขึ้น จึงแบ่งการวิวัฒนาการเป็นช่วง ๆ ดังนี้

ระยะระหว่าง พ.ศ. 2520 - 2522

ระยะนี้เป็นช่วงที่แสดงความโดดเด่นของประติมากรรมเทียนพรรษาอย่างเห็นได้ชัด เพราะองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในขณะนั้นให้ความสนใจ และเข้ามาสังเกตการณ์ ประกอบกับปี 2522 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานเทียนหลวง เป็นเทียนเพื่อนायชนแทน ทำให้ช่างเทียนพรรษาพยายามสร้างผลงานของตนให้มีความแปลกใหม่ตระการตาจะเป็นด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ไม่ว่าจะเป็น รางวัล ชื่อเสียง หรือศรัทธา ระยะนี้วิวัฒนาการด้านรูปแบบแบ่งออกเป็นส่วนตัวต่าง ๆ ในประติมากรรมเทียนพรรษา คือ

1. ส่วนล่างต้น รูปแบบมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิมน้อย กล่าวคือ รูปแบบดั้งเดิมเป็นทรงกลมคล้ายกับการขยายส่วนของเทียนที่นำใบถวายพระเพื่อให้อุณหภูมิแสงสว่าง และก็ยังเป็นแบบทรงกลมที่ขยายส่วน สิ่งที่เพิ่มขึ้นเห็นได้ชัดเจนคือ การแยกส่วนยอดให้เป็นสัดส่วน และตกแต่งส่วนยอดออกต่างหากจากลำต้น แต่ยังคงลักษณะของเทียนไว้ คือมีไส้เทียน ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งในระเบียบการประกวด

2. ส่วนฐาน ในปี พ.ศ. 2520 นี้เอง ข้างวัดวารินทราราม ได้นำรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ คือ รูปช้างสามเศียรนำมาเป็นส่วนฐานของประติมากรรมเทียนประเภทแกะสลักมาแทนการแกะฐานแบบเก่าที่ส่วนใหญ่เป็นทรงกลมกลีบบัว เหลี่ยมย่อมุม หรือทรงกลมเป็นชั้น ๆ ข้างที่นำรูปแบบนี้มาใช้คือ นายอดุลย์ จันทรวิจิตร ชาวอำเภอวารินชำราบ เป็นการริเริ่มความคิดให้ข้างวัดอื่นคิดรูปแบบใหม่ของสัตว์ประเภทอื่น ๆ ขึ้น อันเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ ที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับทางพุทธศาสนาเข้ามาเป็นส่วนฐาน เช่น พญานาคม้วนตัว เป็นฐานรองรับส่วนลำต้น หรือใช้ส่วนลำต้นวางบนหลังหงส์ เป็นต้น

3. ส่วนประกอบฐาน ในระยะนี้ส่วนประกอบฐานยังคงติดอยู่กับส่วนฐานเป็นส่วนมากจึงไม่เป็นที่เด่นชัดนัก หรือจะเรียกได้ว่ายังเป็นส่วนหนึ่งของฐาน ทั้งประเภทแกะสลักและประเภทตีพิมพ์

ระยะปี พ.ศ. 2522 - 2525

หลังจากที่จังหวัดอุบลได้รับโปรดเกล้าฯ พระราชทานเทียนหลวงจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นเทียนชัยนำขบวน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ และกลายเป็นงานประเพณีระดับชาติแห่งหนึ่งของไทย ข้างเทียนพรรษา ก็ได้พัฒนาตัวเองขึ้นตามลำดับ โดยแยกเป็นส่วนต่าง ๆ คือ

1. ส่วนลำต้น รูปแบบส่วนลำต้นยังคงรูปแบบเดิม เพียงแต่เพิ่มขนาดใหญ่โตขึ้น ทั้งประเภทแกะสลักและประเภทตีพิมพ์ ความสำคัญของส่วนลำต้น ในระยะนี้ลดลงเพราะส่วนฐานและส่วนประกอบฐาน ได้รับความสำคัญออกไป

2. ส่วนฐาน ในส่วนฐานนี้ได้ขยายขนาดใหญ่และสูงขึ้น รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ถูกคิดนำมาใช้มากขึ้น เช่น รูปพญางูหงส์, พญานาค, ครุฑ และเริ่มกระจายรูปแบบเหล่านี้ไปปรากฏนอกส่วนฐาน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับการขยายตัวของส่วนฐาน นอกจากรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่แล้ว รูปแบบเหมือนจริงก็มีปรากฏในส่วนฐาน เช่น ม้า กวาง ช้าง หมอบ และสิงถวารวดี ซึ่ง เป็นสัตว์จากเนื้อหาพุทธชาดก

3. ส่วนประกอบฐาน เมื่อส่วนฐานขยายขนาดใหญ่และสูงขึ้น ส่วนประกอบฐานก็มีเพิ่มมากขึ้น เพื่อความสมดุลกับฐาน มีการนำเสนอรูปแบบใหม่ ๆ เช่น นายโชคชัย ตักพริ้น นำรูปแบบกึ่งเหมือนจริง คือพระพุทธรูปปางลีลา แบบพุทธมณฑล นครปฐม เข้ามาเป็นส่วนประกอบฐานให้กับวัดได้ ในปี พ.ศ. 2524 รวมถึงรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ เป็นรูปสัตว์

หิมพานต์ เช่น กิณรี ครุฑ ในระยะนี้เอง ส่วนประกอบฐานของประติมากรรมเทียนพรรษาแต่ละวัด ได้ขยายเพิ่มมากขึ้น อาจเป็นเพราะสะดวกในการสร้าง เนื่องจากส่วนประกอบแต่ละอย่างแยกกันทำ เมื่อทำเสร็จก็นำมาจัดประกอบกันตามความเหมาะสม มีทั้งรูปแบบเหมือนจริง รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ และรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิดเพิ่มเข้ามา ซึ่งรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิดนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ปัญหของช่างเทียน เช่น รูปก้อนเมฆไหลสร้างขึ้นเพื่อเชื่อม หรือรองรับน้ำหนักส่วนที่ยื่นขึ้นไปในอากาศ

การจัดวางรูปแบบส่วนต่าง ๆ ในระยะนี้เริ่มเพิ่มความสำเร็จให้กับช่างเทียน เพราะเมื่อมีการสร้างส่วนประกอบขึ้นมามาก การจัดวางให้แต่ละส่วนมีความสัมพันธ์กัน จึงมีความจำเป็น เมื่อเป็นเช่นนั้น รถที่ใช้บรรทุกประติมากรรมเทียนพรรษาจึงไม่เพียงพอ ทำให้แต่ละวัดเริ่มสร้างรถพ่วงพิเศษขึ้น เพื่อความสะดวกในการติดตั้งประติมากรรมเทียนพรรษา วัดแรกที่เป็นต้นแบบในการสร้างรถพ่วงพิเศษนี้คือวัดกลาง โดยทำตัวรถและโครงสร้างอื่น ๆ เป็นไม้ ยกเว้น ส่วนล้อและแกนล้อ รถพ่วงพิเศษคันต่อมาคือรถพ่วงของวัดมหาวนาราม เป็นรถพ่วงที่มีโครงเป็นเหล็กตลอดคันจากนั้นเกือบทุกวันที่ส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าประกวด จะมีรถพ่วงพิเศษประจำวัดของตน เพราะนอกจากจะใช้งานประเพณีเทียนพรรษาแล้ว ยังใช้ขนย้ายสิ่งของสัมภาระต่าง ๆ ภายในวัดได้อีก

เมื่อเป็นเช่นนี้การจัดวางรูปแบบ ตำแหน่งของประติมากรรมเทียนพรรษาส่วนใหญ่จึงนิยมวางตำแหน่งให้ส่วนกลางเด่นคือสูงขึ้น ด้านรอบ ๆ ข้างจัดให้ต่ำลงเพื่อให้สะดวกในการมองเห็น ซึ่งเป็นผลในปีต่อไปให้ขยายส่วนประกอบฐานมากขึ้น

ระยะปี พ.ศ. 2525 - 2530

การสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นไปอย่างสืบเนื่อง และวิวัฒนาการดีขึ้นตามลำดับ ความยิ่งใหญ่ของงานประเพณีเทียนพรรษา กิตติศัพท์ความงามของประติมากรรมเทียนพรรษาเป็นที่เลื่องลือ จึงเกิดมีช่างเทียนรุ่นใหม่ ๆ ตามมา การแข่งขันในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาจึงต้องใช้สิ่งแปลกใหม่ เข้ามาจัดไว้ในผลงานประติมากรรมเทียนพรรษา ทั้งรูปแบบ เนื้อหา รวมถึงกลวิธีในการสร้าง ซึ่งแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. ส่วนลาดัน รูปแบบในส่วนลาดันของประเภทแกะสลัก ยังคงเป็นรูปทรงเช่นเดิมจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็คือรูปแบบของประเภทติดพิมพ์ คือ มีทั้งทรงกลมและเหลี่ยม ส่วนที่ชัดเจนอีกประการหนึ่งคือ การแยกส่วนยอดออกจากลาดัน โดยแยกออกมาประดิษฐ์ตกแต่งต่างหาก แล้วค่อยนำส่วนยอดไปประกอบภายหลัง ทั้งประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก กระทั่ง พ.ศ. 2527 กลุ่มช่างอาชีพศึกษาโดยการนำของ นายโชคชัย ตักโพธิ์, นายประเสริฐ แสงสว่าง ร่วมกับช่างวัดกลาง และนักศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาในขณะนั้น ได้จัดทำส่วนลาดันของประติมากรรมเทียนพรรษาเป็น 2 ชั้น การสร้างในรูปแบบนี้ต้องใช้ทั้งเวลาและจำนวนคน จึงเป็นการยุ่งยาก ดังนั้น รูปแบบ 2 ชั้น ในส่วนลาดัน เช่นนี้จึงไม่ปรากฏอีกในระยะต่อมา

2. ส่วนฐาน จากระยะต้น ๆ ถึงระยะปี พ.ศ. 2530 รูปแบบของฐาน ถูกนำมาใช้มากทั้งรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ รูปแบบเหมือนจริง แล้วขยายให้ใหญ่และสูงขึ้น ส่วนใหญ่เป็นรูปสัตว์ ที่มีความหมาย หรือเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา หรือสัตว์ในวรรณคดี เช่น ช้างม้า วัว หงส์ ปี พ.ศ. 2526 นายสมัย จันทรวิจิตร เป็นผู้ออกแบบสร้างส่วนฐานเป็นหงส์ที่มีขนาดใหญ่โตมากถึงกับมีผู้เรียก "โคตรหงส์" ได้รับความสนใจจากผู้ชมมาก และช่างเทียนจากวัดอื่นก็มีการเลียนแบบรูปหงส์ เพราะสามารถตกแต่งให้เป็นจุดสนใจได้มากกว่า ปี 2528 ช่างวัดกลางก็ได้สร้างฐานเป็นเรือสุพรรณหงส์ เป็นฐานที่มีความยาว แต่ไม่มีช่างวัดอื่นนำไปคิดดัดแปลงต่อ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบเช่นนี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา ในปี พ.ศ. 2529 นายสุวัฒน์ สุทธิประภา ก็ออกแบบรูปม้ามังกะ ซึ่งเป็นสัตว์ในวรรณคดีสร้างเป็นส่วนฐานมีขนาดใหญ่โตเช่นกัน แต่มีผู้วิพากษ์วิจารณ์ว่าไม่เกี่ยวข้องกับศาสนา จากรูปแบบนี้เป็นเหตุให้ปีต่อมามีการประชุมเพื่อหาข้อยุติโดยสรุปแล้วที่ประชุมคณะกรรมการจัดงานระดับจังหวัด จะเปิดโอกาสกว้างให้กับผู้สร้างส่วนฐานในปีต่อไป

ขณะที่ช่างเทียนให้ความสนใจสร้างส่วนฐานเป็นรูปสัตว์ต่าง ๆ อย่างนั้น นายอุตสาห์ จันทรวิจิตร ก็สร้างราชรถเป็นฐานรองรับส่วนลาดัน อันเป็นรูปแบบที่ไม่ซ้ำใคร และได้้นำรูปแบบเหมือนจริงของม้าเป็นส่วนประกอบ นับเป็นรูปแบบฐานที่มีความแปลกในขณะนั้น เนื่องจากราชรถเป็นแบบที่มีความซับซ้อน แต่มีความเด่นสง่า สามารถตกแต่งลวดลายซ้ำ ๆ ให้เกิดความอลังการและมีความงาม การสร้างราชรถต้องใช้ช่างไม้ช่างแกะจำนวนมาก และใช้ทุนสูง การเลียนแบบจากช่างวัดต่าง ๆ จึงมีน้อย นายอุตสาห์ จันทรวิจิตร จึงเป็นต้นแบบของการสร้างราชรถในประติมากรรมเทียนพรรษาอุบลราชธานี

เมื่อช่างเขียนพระราชา พยายามให้ส่วนฐานสูงขึ้น และพยายามทำให้บางส่วนลอยตัวให้ห่างจากพื้น จึงเกิดรูปแบบใหม่ตามมาก็คือรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด เช่น การสร้างก้อนเมฆรองรับน้ำหนักกระหว่างกึ่งกลางของม้าที่กระโจนตัวลอยตัวขึ้น หรือเป็นคลื่นรองรับซึ่งโดยปกติขาม้าจะไม่แตะพื้นทั้งสี่ข้าง แต่เทคนิคการสร้างหุ่นของม้าให้ลอยเกินครึ่งตัวนั้นยังไม่มีช่างเขียนพระราชาคนใดทำได้ เมื่อเป็นเช่นนั้นการรับน้ำหนักจึงต้องสร้างรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด เช่น ให้ม้ากระโดดข้ามกำแพงต้องสร้างกำแพงช่วงกลางลำตัวของม้าหรือเป็นก้อนเมฆเพื่อรองรับน้ำหนักของม้า เป็นต้น

3. ส่วนประกอบฐาน รูปแบบในส่วนประกอบฐานเริ่มมีรูปแบบเหมือนจริงเข้ามาประกอบมากขึ้นตามเนื้อหาเรื่องราวที่แสดงออก เช่น รูปสัตว์ รูปคน เป็นต้น การขยายตัวของส่วนประกอบฐานมีมากขึ้น จากมุมมองในด้านรูปแบบของผู้ชมจึงทำให้มองเลยเกินไปถึงด้านเนื้อหาในเรื่องราวที่แสดงออกมากกว่าที่จะมองในด้านรูปแบบ

ดังนั้นรูปแบบในระยะนี้จึงปรากฏหลากหลาย ความแตกต่างกันจะอยู่ที่การจัดวางองค์ประกอบ การจัดทำให้ส่วนกลางโดดเด่นก็เริ่มเปลี่ยนแปลง เมื่อมีผู้จัดองค์ประกอบใหม่คือให้ส่วนหลังสูงลาดยาวมาให้ส่วนหน้าต่ำ โดยนายโชคชัย ตักโพธิ์ เป็นผู้ออกแบบจัดวางองค์ประกอบให้กับวัดกลาง เมื่อ พ.ศ. 2527 และถือได้ว่าเป็นต้นแบบของการจัดวางตำแหน่งในลักษณะนี้

ระยะปัจจุบัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530 - 2533

ช่วงระยะจาก พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา รูปแบบต่าง ๆ ของการสร้างประติมากรรมเขียนพระราชา ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด ส่วนใหญ่ยังคงใช้รูปแบบเดิม ๆ โดยวิธีการสลักตำแหน่ง หรือเพิ่มขึ้นบ้างตามเนื้อหาสาระที่แสดงออก ในภาพรวมส่วนประกอบฐานมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงมากกว่าส่วนอื่น ๆ ด้วยการนำรูปแบบเหมือนจริงเข้ามาใช้ เช่น การปั้นรูปคนเหมือนในเหตุการณ์สำคัญ ๆ เช่น 60 พรรษามหาราช หรือรูปคนแสดงกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งนี้ ก็ยังคงนำรูปแบบทั้ง 3 อย่าง มาใช้ร่วมกันอยู่ คือรูปแบบเหมือนจริง รูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด และรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่อยู่ในผลงานเดียวกัน

วิวัฒนาการด้านเนื้อหาในประติมากรรมเทียนพรรษาอุบลราชธานี

เนื้อหาเรื่องราวที่ปรากฏในประติมากรรมเทียนพรรษา นับว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของงาน เพราะนอกจากเทียนพรรษาจะแสดงความยิ่งใหญ่ตระการตาแล้ว เนื้อหาเรื่องราวในประติมากรรมเทียนพรรษาก็เป็นสื่อสำคัญที่จะให้ผู้ชมเข้าใจถึงผลงานที่แสดงออก ดังนั้นผู้สร้างจึงพยายามที่จะอธิบายผลงานของตน ให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ และเพื่อความเข้าใจอันดียิ่งขึ้นจะสื่อความหมายให้กับผู้ชม บางวัดที่ส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าประกวดจึงนิยมเขียนเล่าประวัติที่แสดงออกในผลงานแจกผู้ชมให้ได้อย่างอีกด้วย จึงเป็นอันว่าเนื้อหาตอนใดผู้ชมไม่กระจ่างชัดก็อ่านประวัติที่ได้รับแจกเสริมอีกทางหนึ่ง หรืออ่านประวัติที่ได้รับแจกแล้วดูผลงานประติมากรรมเทียนพรรษาประกอบด้วย ลักษณะเช่นนี้แสดงให้เห็นชัดว่า จุดประสงค์สำคัญส่วนหนึ่งของการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา คือ การสื่อความหมายของเนื้อหาเรื่องราวผ่านผลงานประติมากรรมเทียนนั่นเอง

ระยะปี พ.ศ. 2520 - 2522

1. ส่วนลำต้น ในระยะนี้ส่วนลำต้นในประติมากรรมเทียนพรรษาเป็นจุดที่ผู้สร้างให้ความสำคัญมาก แต่ด้วยพื้นที่ในการแสดงออกมีจำกัด เนื้อหาในส่วนลำต้นจึงเป็นเนื้อหาของลวดลายเป็นส่วนมาก ซึ่งมองดูคล้าย กับลายไทยล้วน ๆ แต่เมื่อดูอย่างชัดเจน ไม่ใช่ลายไทยล้วน ๆ เป็นการแกะทำให้เกิดลวดลายซ้ำ ๆ ในประเภทแกะสลัก ส่วนในประเภทตีพิมพ์ จะนำลวดลายที่ได้จากการอัดขึ้นพิมพ์ลงบนแม่พิมพ์ ลวดลายต่าง ๆ ที่มีรูปแบบของลายไทย เป็นองค์ประกอบใหญ่ จึงมักมีผู้เรียกว่าเนื้อหาลายไทย ความโดดเด่นจึงอยู่ที่ความประณีต ละเอียดย่น เป็นสำคัญ

2. ส่วนฐาน เนื้อหาในส่วนฐานนี้มักจะเป็นรูปสัตว์ อันเป็นรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ที่ส่วนมากเป็นสัตว์ที่ปรากฏในวัด โบสถ์ เช่น พญานาค, พญาหงส์ และช้างหมอบตลอดไป ถึงช้างที่มีความสำคัญ เช่น ช้างเอราวัณ สามเศียร อาจมีรูปเทวดา พระอินทร์ พระพรหมประทับอยู่หลังช้างหรือข้าง ๆ ที่ยังติดอยู่เป็นส่วนหนึ่งของฐาน ช่วงนี้จึงเห็นได้ชัดว่าส่วนฐานขยายใหญ่ขึ้นและมีส่วนประกอบเพิ่มขึ้น

3. ส่วนประกอบฐาน เนื้อหาในส่วนประกอบฐาน ในระยะนี้ยังติดอยู่กับส่วนฐาน จึงเป็นเนื้อหาเดียวกัน มากกว่าจะแยกเป็นเนื้อหาต่างหาก

ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2522 - 2525

เมืองงานประเพณีเที้นพรราชจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานประเพณีระดับชาติ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.) ให้งบประมาณสนับสนุนทุกปีร่วมกับจังหวัด และ เทศบาลเมืองอุบลราชธานี พร้อมทั้งทางจังหวัดก็ได้รับพระราชทานเทียนหลวงจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ เริ่มจากปี พ.ศ. 2522 เป็นต้นมาทุกปี หน่วยงานที่ดำเนินการจัดงาน คือเทศบาลเมืองฯ จากนั้นมาเทศบาลเมืองอุบลราชธานี ก็ได้ขอความร่วมมือจากวัดต่าง ๆ ที่เคยส่งประติมากรรมเทียนพรราชเข้าประกวด ทั้งในเขตเทศบาลเมืองอุบลราชธานี เขตเทศบาลตำบลวารินชำราบ และวัดในต่างอำเภอ ความหลากหลายในเนื้อหาของประติมากรรมเทียนพรราชจึงมีมากตามจำนวนผลงานที่ส่งเข้าประกวด ซึ่งปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประติมากรรมเทียนพรราช ดังนี้

1. ส่วนลำต้น ในการประกวดประติมากรรมเทียนพรราช มีคะแนนรวม 100 คะแนน แยกเป็น สัตว์ส่วน 20 คะแนน ลวดลาย 20 คะแนน ความหมาย 20 คะแนน ส่วนฐาน 20 คะแนน ดังนั้น ภาพรวมคะแนนในส่วนลำต้นมีมากกว่า การให้คะแนนเช่นนี้เอง เป็นเหตุประการหนึ่งทำให้เนื้อหาในส่วนลำต้นการแข่งขันกันมากขึ้น ระยะนี้จึงเป็นช่วงของการแข่งขันการแกะส่วนลำต้นของประติมากรรมเทียนประเภทแกะสลัก จากเนื้อหาที่เคยเป็นลวดลายล้วน ๆ เริ่มมีภาพพุทธประวัติเข้าไปแทรกประกอบ และภาพสัตว์ที่มีความสำคัญเกี่ยวกับพุทธประวัติ รวมถึงภาพที่มีความหมายในทศชาติ ระยะหลัง ๆ ของช่วงนี้จะปรากฏทั้งภาพพุทธเจ้าและภาพมหาชาติขาดอยู่ด้วยกัน ลักษณะของภาพจะเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของลวดลาย ทั้งนี้เพื่อความชัดเจนด้านความหมาย อันจะมีผลต่อคะแนนอันพึงจะได้รับ ส่วนเนื้อหาของประติมากรรมเทียนพรราชประเภทตีพิมพ์นั้น ในส่วนลำต้นยังคงเป็นลวดลายเช่นเดิม จะแข่งขันกันที่ความอ่อนช้อย ความปราณีตในการตีลาย รวมถึงการแบ่งสัดส่วนของลำต้นรวมถึงรูปทรงของลำต้น อาจเป็นผลมาจากไม่มีช่างเทียนคิดแกะแบบพิมพ์เป็นรูปอื่น ๆ นอกจากลวดลาย ๆ ต่าง ๆ ก็เป็นไปได้

2. ส่วนฐาน จากการที่ส่วนฐานมีคะแนนในการประกวดน้อยกว่าก็ตาม คือมี 20 คะแนน ใน 100 คะแนนรวม ก็ไม่ได้สร้างความย่อท้อให้กับช่างผู้สร้างสรรค์ แต่อย่างไร ในทางตรงกันข้ามส่วนฐานของประติมากรรมเทียนพรราชกลับมีขนาดใหญ่โตขึ้น เพิ่มเนื้อหาให้เป็นที่น่าสนใจขึ้น เช่น ฐานเป็นช้างสามหัว พญาหงส์ พญานาค 2 ตัว 4 ตัว พันธุ์วรวง

รับพญาครุฑจับหัวพญานาค หรือ ช้างหมอบ และสิงถวยรวงผึ้ง รวมถึงราชรถจากฝีมือช่าง
อาเภวารินชาราบ ที่สร้างความตื่นตาให้กับวงการประติมากรรมเทียนพรรษา ซึ่งส่วน
ใหญ่ที่กล่าวมาข้างต้น จะเป็นผลงานประติมากรรมเทียนประเภทแกะสลัก ส่วน
ประติมากรรมเทียนประเภทติดพิมพ์ ไม่นิยมตั้งส่วนลำต้นไว้บนฐานที่เป็นรูปสัตว์ มักจะตั้ง
ส่วนลำต้นไว้บนสัญลักษณ์ของอาคารทางศาสนา เช่น หลังคาจตุรมุข รูปโบสถ์ รูปเรือน
ไทย หรือไม่ก็ตั้งบนสี่เหลี่ยมย่อมุม ยกสูงหลายชั้น แต่ละชั้นก็ทำเป็นกำแพงล้อมรอบ และมี
เรือนชุ่มทาศลัยตั้งเป็นกำแพงแก้วรอบโบสถ์รอบวัด

3. ส่วนประกอบฐาน แม้ว่าในกติกาการประกวดจะไม่ระบุว่าต้องมีคะแนนในส่วน
ประกอบฐานแต่อย่างใด เนื่องจากข้อจำกัดในการสร้างส่วนฐานเพื่อรองรับส่วนลำต้นมีข้อ
จำกัดคือ ไม่สามารถที่จะขยายเนื้อหาเรื่องราวได้ตามความคิดที่ตั้งไว้ แต่ก็ยังมีความต้อง
การจะสร้างผลงานเพื่อจะอธิบายความสำคัญของเนื้อหาต่อไป ช่างเทียนพรรษาจึงต้อง
สร้าง "หุ่น" ขึ้นมาประกอบเรื่องราวให้ได้สาระมากยิ่งขึ้น การสร้างส่วนประกอบฐานจึงมี
มากขึ้นตามลำดับโดยมีเนื้อหาพุทธศาสนาเป็นหลัก กล่าวคือ เนื้อหาในประวัติพระพุทธเจ้า
ตั้งแต่ก่อนประสูติถึงปรินิพพาน 23 ประการ กับเนื้อหาพระเจ้าสิบชาติ หรือมหาวชิราลง
อีก 13 กัณฑ์ ดังนั้น เนื้อหาเหล่านี้จึงวนเวียนสลับเปลี่ยนไปมาอยู่ในส่วนประกอบฐาน
ประติมากรรมเทียนพรรษา เนื้อหาในส่วนประกอบฐานนี้เป็นการอธิบายสื่อความหมายใน
ผลงานได้มากกว่าส่วนอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะพื้นที่ในการแสดงออกมีมากกว่าทุกส่วนและสามารถ
ขยายพื้นที่เพื่อรองรับเนื้อหาเรื่องราวที่จะแสดงออกได้ตามต้องการ

และดูเหมือนว่าส่วนประกอบฐานนี้เองที่เป็นสิ่งดึงดูดความสนใจผู้เข้าชมและเป็น
ส่วนสำคัญที่สร้างความยิ่งใหญ่ให้งานหัตถ์เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีจนเป็นที่เลื่องลือ
ทั้งเป็นการแสดงถึงความคิดความสามารถของช่าง และแทบจะเป็นการชี้ขาดได้ว่า
ประติมากรรมเทียนพรรษาของวัดใดจะคว้ารางวัลในปีนั้น ๆ ทั้ง ๆ ที่ส่วนประกอบฐานนี้
ไม่มีคะแนนในกติกาการประกวดเพียงน้อยนิด และคะแนนในส่วนนี้ก็ไม่มีมากกว่าทศวรรษนับ
จากมีการประกวดแต่หากจะเหมารวมว่าส่วนประกอบฐานทั้งหมดคือส่วนฐานก็น่าจะใช้
เพราะในกติการะบุแน่ชัดว่าส่วนฐาน คือส่วนที่รองรับลำต้นและที่สำคัญภาพที่ปรากฏออกมา
ส่วนประกอบฐานก็แยกกันอยู่ในจุดต่าง ๆ ตามเนื้อหาที่แสดงออก หากได้รองรับส่วนลำต้นแต่
อย่างใด

ในระยะนี้ ส่วนประกอบฐานมีเกิดขึ้นมาก เช่น รูปพระพุทธรูป รูปเทวดา รูปสัตว์หิมพานต์ และมีภาพประกอบตามเรื่องราวของพุทธประวัติและมหาชาติชาดก เช่น ตอนพระพุทธเจ้าหนีออกบวช จะมีสัญลักษณ์เป็นรูปเจ้าชายสิทธัตถะ ประทับหลังม้าในท่ากระโดดเป็นสำคัญ ส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพุทธประวัติตอนนี้ ก็มีแตกต่างกันไป เช่น มีนายฉันทะเกาะหางม้า มีท่าประทับนั่งตัดพระเมาลี หรือบางวัดอาจเล่าเรื่องจนถึงตรัสรู้เป็นองค์สัมมาสัมพุทธเจ้า ในบางพระพุทธรูปเจ้าผจญมารก็มี พระพุทธเจ้าหันหน้าสู่หมู่มารเป็นสัญลักษณ์หรือมหาชาติชาดก ตอนพระเวสสันดรทรงบำเพ็ญทานบารมีสัญลักษณ์ คือ ทานช้างแก่พราหมณ์ ก็มีพระเวสสันดรประทับหลังช้างและมีพราหมณ์นั่งคุกเข่ากับพื้น เพื่อรอรับพระราชทาน ซึ่งช้างแต่ละวัดก็จะจัดองค์ประกอบแตกต่างกันไป ทั้งนี้ก็มีเนื้อหาหลวกลายเป็นส่วนตกแต่ง เช่น เครื่องทรงลายประกอบราชรถ แทนประทับ เป็นต้น

ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2525 - 2530

ในระหว่างปี พ.ศ. 2525 - 2530 นี้มีการแข่งขันสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา มากกว่าช่วงอื่น ๆ กล่าวคือ ประติมากรรมเทียนที่ส่งเข้าประกวด มีวัดที่เด่น ๆ จำนวนมาก โดยปกติจำนวนวัดที่ส่งเข้าประกวดก็ไม่แตกต่างไปจากเดิมมากนัก แต่ประติมากรรมเทียนที่เด่น ๆ ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและที่เห็นได้เด่นชัดอีกประการหนึ่งคือ เนื้อหามีมากขึ้น ขยายขนาดของงานใหญ่ขึ้น ท่อนที่ใช้เป็นส่วนประกอบฐานมีมาก มีเนื้อหาเรื่องราวใหม่ ๆ โดยเฉพาะการสะท้อนสภาพแวดล้อมเหตุการณ์สำคัญในปีนั้น ๆ ก็มีปรากฏออกมาในงานประติมากรรมเทียนพรรษา

1. ส่วนล่างฐาน แม้คนเข้าชมส่วนใหญ่จะประสังศัดความยิ่งใหญ่ของประติมากรรมเทียนในส่วนประกอบฐานก็ตาม ทว่าใช้ว่าช่างเทียนพรรษาจะละเอียดในส่วนล่างฐาน แต่ด้วยข้อจำกัดในส่วนนี้ ความเปลี่ยนแปลงจึงเห็นได้ไม่มากนัก ในด้านเนื้อหา ประติมากรรมประเภทแกะสลัก ได้นำภาพพุทธประวัติเข้าประกอบในส่วนล่างฐานมากขึ้น ในขณะที่ช่างเทียนบางกลุ่มพยายามทำเนื้อหาของป่าไม่มีสัตว์เป็นภาพประกอบ หรือไม่ก็เป็นกิจกรรมทางศาสนาของชาวบ้านแต่โดยนิยมแล้วความสนใจในเนื้อหาหลวกลาย อันมีลายไทยเป็นองค์ประกอบใหญ่และพุทธประวัติจะมีมากกว่าอาจเป็นเพราะว่าภาพรวม ๆ ที่มองลายไทยมักจะคิดว่าลายไทยคู่กับวัดและถ้ามีกิจกรรมเกี่ยวกับศาสนา ก็จะต้องเป็นประวัติของพระพุทธเจ้าก็เป็นไปได้ ฉะนั้น รูปแบบลายไทยจึงถูกนำมาประกอบกับรูปแบบอื่น ๆ เพื่อที่จะแสดงเนื้อหาในส่วนล่างฐานทางด้านประติมากรรมเทียนประเภทตีพิมพ์ยังคงเนื้อหาหลวกลาย เช่น เดิม

2. ส่วนฐาน ระยะนี้ส่วนฐานมีขนาดใหญ่ขึ้น เนื้อหายังคงเป็นเนื้อหาในศาสนา โดยเฉพาะสัตว์ที่มีความเกี่ยวข้อง และจะมีสัตว์อื่น ๆ เข้าร่วมประกอบด้วย เช่น ตั้งอยู่บนหลังพญานาค มีครุฑ มีกิ้งกือเข้ามาเกาะติดในส่วนนี้ด้วย หากไม่เช่นนั้น ก็จะตั้งอยู่บนฐานขนาดใหญ่ แล้วก็มีส่วนรองรับฐานอีกที เช่น ฐานเป็นหงส์แล้วมีเรือรองรับ หรือฐานเป็นเหลี่ยมมีเรือรองรับ หรือฐานเป็นกลีบบัว มีพญานาคขนาดใหญ่รองรับ มีกิ้งกือ ครุฑ เกาะติดอยู่รอบฐาน เพื่อประกอบทำให้ฐานใหญ่และมีเนื้อหาเพิ่มขึ้น ส่วนมากเป็นประติมากรรมเทียนพรรษาประเภทเกาะสลัก ประเภทติดพิมพ์ก็ยังมีบางส่วนที่พยายามทำส่วนฐานให้เป็นรูปสัตว์ เช่น พญาหงส์ แต่ส่วนมากฐานยังคงเป็นเหลี่ยมย่อมุม ประกอบตกแต่งด้วยลายไทยจะมีพญานาค มาเกาะเกี่ยวฐานบ้างก็เป็นส่วนน้อย

3. ส่วนประกอบฐาน ดังได้กล่าวมาแล้วในขั้นต้นว่า ส่วนประกอบฐานเป็นเป้าประสงค์ใหญ่ในการแข่งขันชิงช่าง เนื้อหาจึงมีหลากหลาย และมีการสะท้อนสภาพสังคมสภาพแวดล้อมตามมา เช่น สมโภชน์ 200 ปี รัตนโกสินทร์ (2525) รณรงค์ผู้ไม่รู้หนังสือ (2527) รณรงค์ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (2529) รณรงค์อีสานไม่กินปลาดิบ, อีสานเขียว, ครบ 60 พรรษาในหลวงเป็นต้น การแข่งขันในการนำเนื้อหาในส่วนประกอบฐานให้มากขึ้นนี้เองจึงทำให้ผลงานบางชิ้น เนื้อหาเรื่องราวไม่ได้สัมพันธ์ก็มี โดยเฉพาะการนำภาพสัตว์มาวางประกอบเพื่อให้องค์ประกอบดูแน่นหนา จนดูไม่รู้ว่ส่วนประกอบบางชิ้น ประสงค์จะแสดงเนื้อหาอะไร เหตุผลส่วนหนึ่งเป็นเพราะว่า การมีหุ่นในส่วนประกอบฐานจำนวนมากดึงดูดความสนใจได้ดีกว่า การเพิ่มเนื้อหามากขึ้นนี้ ทำให้ส่วนฐานที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งถูกมองข้ามไป

ระยะปัจจุบัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2530-2533

เมื่อมีการแข่งขันมีมาก ความหลากหลายในความคิดก็มีมากประกอบกับช่วงจากปี 2530 เป็นต้นมา เศรษฐกิจค่าครองชีพสูงขึ้น การสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาที่ยิ่งใหญ่จำนวนหลายชิ้น จะต้องใช้ทุนเพิ่มขึ้น การถดถอยเริ่มเป็นผลตามมา จำนวนวัดที่ส่งเข้าประกวดมีจำนวนลดลงจำนวนประติมากรรมที่โดดเด่นแสดงถึงความยิ่งใหญ่ตระการตาลดน้อยลงจากเดิมอย่างเห็นได้ชัด

ในส่วนของเนื้อหา ทั้งสามส่วนคือ ส่วนลำดับ ส่วนฐาน และส่วนประกอบฐาน ความเปลี่ยนแปลง จากระยะปี พ.ศ.2530 เป็นต้นมามีน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นการเพิ่มขนาด จำนวนเนื้อหา เพื่อให้ดูว่ามีมาก ซึ่งรายละเอียดส่วนนี้จะอยู่ในวิวัฒนาการด้านกลวิธี โดยสรุปแล้วเนื้อหาหลังจากปี พ.ศ.2530 ถึงปัจจุบัน เป็นการนำเนื้อหาเก่า ๆ ที่เคยสร้างมา และเนื้อหาจะเป็นการผสมผสานระหว่างพุทธประวัติ และมหาชาติชาดกในงานชิ้นเดียวกัน

วิวัฒนาการด้านกลวิธีทางศิลปะในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

กลวิธีในการสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสืบทอดปฏิบัติเพื่อศาสนกิจ มานานปี และเริ่มความสำคัญมากขึ้นตามลำดับในภายหลังที่มีการจัดการประกวดแข่งขัน จากความเพียรพยายามของช่างเทียนพรรษา ทำให้ผลงานที่สร้างขึ้นโดดเด่นเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ถ้าเอ่ยถึงงานประเพณีเข้าพรรษาแล้ว ต้องที่จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อจะได้ดูงานประติมากรรมเทียนที่ยิ่งใหญ่กว่าที่อื่นจะไม่มีแต่ที่อุบลฯ ตระการตาว่า มีให้ชมได้มากกว่า ประติมากรรมเทียนพรรษาจึงเป็นสัญลักษณ์ของเมือง "อุบลราชธานี"

อย่างไรก็ตาม ช่างเทียนพรรษาก็ได้มีเทคนิค มีกลวิธีในการสร้างสรรค์งานแตกต่างกันไปตามประสบการณ์ที่ได้รับ ตามความรู้ที่ได้เรียน แม้กระทั่งสิ่งที่ค้นพบใหม่ ๆ ในขณะที่ประสบปัญหาระหว่างการสร้างงานก็เป็นความรู้ในกลวิธีอีกอย่างหนึ่ง คงปฏิเสธไม่ได้ที่จะต้องรู้จักขอบเขตของช่างเทียนในแต่ละกลุ่ม อันหมายถึงลักษณะในแนวทางการแสดงออกของผลงาน นับจากการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาอย่างจริงจังเป็นต้นมา พอที่จะแบ่งกลุ่มช่างเทียนได้ดังนี้

1. กลุ่มช่างเทียนโดยอาชีพ ปกติการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจะมีปีละ 1 ครั้ง อาชีพหลักก่อนที่จะเป็นช่างเทียนโดยอาชีพ คือ เป็นช่างก่อสร้าง ถาวรวัตถุทางพุทธศาสนา เช่น โบสถ์ ศาลาการเปรียญ กำแพงโบสถ์ ชุมประตู่ หรือรับตกแต่งถาวรวัตถุทางศาสนาดังกล่าว ช่างกลุ่มนี้ยังแบ่งย่อยเป็น หัวหน้าช่าง คือ ผู้รับเหมาคัดด้วยตนเองหรือช่างใหญ่ และลูกน้องช่าง อาจจะรับต่อจากช่างใหญ่ หรือ ทำงานร่วมกับช่างใหญ่

ถึงกระนั้นก็ดี ลูกน้องช่างในกลุ่มนี้ ภายหลังที่ได้พัฒนาฝีมือของตนเองและเห็นว่า ฝีมือของตนดีขึ้น แล้วก็มีโอกาสจะแยกตัวเองออกมาเป็นช่างอิสระ เมื่อสร้างงานบ่อยครั้ง มีผลงานเป็นที่ยอมรับ ทั้งยังสร้างงานอย่างต่อเนื่อง ก็มีโอกาสรายเป็นช่างใหญ่ และมีลูกน้องอีกต่อไป ทั้งนี้อาจไม่จำเป็นต้องมีอาชีพรับงานสร้างถาวรวัตถุทางศาสนาในภายหลัง

2. กลุ่มช่างอาชีพเสริม ช่างในกลุ่มนี้มีอาชีพอื่นเป็นหลักอยู่แล้ว และเห็นว่าตัวเองมีความสามารถที่จะสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษาได้ ก็รับสร้างงานเป็นบางครั้ง ถึงผลงานส่วนมากก็เป็นที่ยอมรับ แต่ก็ไม่ได้รับทำโดยตลอด เพราะอาจมีการกิจในหน้าที่หลัก หรือเพราะเบื่องาน ไม่อยากทำ ก็มีบางคนที่รับทำงานอย่างต่อเนื่องกันมาเป็นเวลานาน ฝีมือความสามารถเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปทั้งภายในจังหวัด และโดยส่วนรวม ถึงกับได้รับรางวัลผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม สาขาช่างศิลป์ จากสถาบันวัฒนธรรมแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2531 คือ นายประดับ ก้อนแก้ว ซึ่งอาชีพหลักเป็นข้าราชการครู ช่างในกลุ่มนี้แบ่งตามอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าราชการ ผู้เรียนศิลปะ และประกอบอาชีพศิลปะอิสระ

ช่างกึ่งอาชีพเสริมนี้ บางคนก็รับเหมาคล้ายกับช่างอาชีพ บางคนรับเหมาเฉพาะค่าแรง และบางคนไม่รับค่าแรงเลยสิ่งที่ได้คือสวัสดิการอาหาร เป็นอาหารที่นำมาถวายพระ ทั้งอาหารแห้ง อาหารสด ในขณะที่ทำงานเท่านั้น โดยส่วนมากช่างที่รับงานทากทายิกจะเห็นว่า เป็นผู้ที่ได้รับค่าจ้างจึงให้ความสนใจไม่มากนัก แต่ช่างโดยศรัทธาคือไม่รับค่าแรง เมื่อทากทายิกานในคุ้มวัดทราบว่าการงานโดยไม่รับค่าจ้าง ก็จะเป็นที่ชื่นชอบและพยายามหาทางช่วยเหลือวัดอย่างเต็มที่ โดยภาพรวมแห่งการทำงานแล้วช่างที่ไม่รับค่าแรงทำงานคล้ายกับกลุ่มช่างชาวบ้านในอดีตของงานประเพณีเมืองอุบล คือช่างของแต่ละคุ้มวัดจะร่วมแรงร่วมใจกันสร้างโดยไม่มีค่าแรงหรือค่าจ้าง รางวัลที่ได้รับคือผลงานที่เสมือนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันภายหลังเป็นงานประเพณีระดับชาติ เป็นยุคแห่งการแข่งขัน ช่างกลุ่มไม่รับค่าแรงก็เริ่มจะหายากในสังคมเมืองและในสังคมเศรษฐกิจ แต่เชื่อว่าช่างในกลุ่มที่ไม่รับค่าแรงจะไม่มีเสียเลย

3. กลุ่มช่างโดยศรัทธาอาสาสมัคร ช่างในกลุ่มนี้ค่อนข้างจะมีน้อยและหาได้ยากในระยะเวลาที่เป็นงานประเพณีและเพื่อการแข่งขัน เพราะโดยมากช่างโดยศรัทธาจะไม่สร้างผลงานประติมากรรมเทียนพรรษาเพื่อการแข่งขัน จึงแยกจัดกลุ่มไว้เฉพาะนอกเหนือจากกลุ่มอาชีพและกลุ่มกึ่งอาชีพเสริม กลุ่มช่างโดยศรัทธาอาสาสมัครจะทำงานคล้าย ๆ กลุ่มอาชีพเสริมบางกลุ่ม คือไม่รับค่าจ้าง หรือค่าแรง จึงได้รับเพียงสวัสดิการอาหารในขณะที่ทำงาน แต่สิ่งที่แตกต่างคือ ผลงานจะไม่ส่งเข้าประกวดแข่งขัน เพียงส่งประติมากรรม

เทียนเข้าร่วมงานประเพณี ช่างในกลุ่มนี้จะมีช่างเป็นตัวหลักอยู่คนสองคน นอกนั้นเป็นช่างสมัครเล่น ที่มาช่วยทำเป็นครั้งคราว ส่วนมากช่างสมัครเล่นที่ช่วยเป็นลูกมือประจำเป็นพระเณรในวัดซึ่งการเป็นลูกน้องนาน ๆ อาจมีโอกาสดำรงเป็นช่างกึ่งอาชีพ หรือในที่สุดอาจกลายเป็นช่างโดยอาชีพได้

เพื่อให้มุมมองด้านกลวิธีทางศิลปะในประติมากรรมเทียนพรรษาอุบลราชธานีไปในแนวเดียวกัน จึงใช้หลักเกณฑ์ในการพิจารณาที่สรุปไว้ คือ

1. การสร้างโดยเอาออกหรือวิธีลบ (การแกะสลัก)
2. การสร้างโดยวิธีเพิ่มหรือบวก (การปั้น)
3. การสร้างโดยวิธีการหล่อหรือวิธีการอัด

ระยะระหว่างปี พ.ศ. 2520 - 2522

กลวิธีการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานีมีอยู่ 2 ประเภท คือ ประเภทตีพิมพ์ และ ประเภทแกะสลัก ในประเภทแกะสลักนั้นเป็นที่สนใจของผู้ชมเป็นส่วนใหญ่ เหตุนี้ช่างในประเภทแกะสลักค่อนข้างจะมีมากกว่า และ ความเปลี่ยนแปลงวิวัฒนาการของช่างในประเภทแกะสลักจึงดูเหมือนว่าจะมีมากกว่า เพื่อให้เป็นรูปธรรมยิ่งขึ้นในกลวิธีสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา สิ่งที่ต้องรู้จักก่อน คือ วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างงาน ซึ่งทั้ง 2 ประเภทจะมีความแตกต่างกันบ้างในบางรายการ ที่สำคัญ ๆ ประกอบด้วย

1. ขี้ผึ้ง มี 2 ชนิด คือ ขี้ผึ้งน้ำมัน คุณภาพพอใช้ได้ และ ขี้ผึ้งแท้ หรือขี้ผึ้งชนิดดี

ขี้ผึ้งน้ำมัน ใช้สำหรับหล่อส่วนลำต้นในประเภทตีพิมพ์ และใช้สำหรับ ทำเป็นเทียนแผ่นเพื่อตกแต่ง ผิวภายนอก ของส่วนฐาน และส่วนประกอบฐานในงานประติมากรรมทั้ง 2 ประเภท

ขี้ผึ้งแท้ มีกลิ่นหอมใช้เป็นส่วนผสมสำหรับการหล่อส่วนลำต้นประเภทแกะสลัก เพื่อให้มีความนุ่มในการแกะโดยใช้อัตราส่วน 1 : 4 หรือ 1 : 5 และจะใช้ขี้ผึ้งดีส่วน ๆ ในการอัดลาย สำหรับติดตกแต่งประติมากรรมประเภทตีพิมพ์

2. ภาชนะสำหรับใส่เทียนที่จะหลอมละลาย ซึ่งภาษาช่างเรียกว่า "ต้มเทียน" ภาชนะที่นิยมใช้มากที่สุดคือ "บิ๊ป" เพราะเป็นโลหะขนาดบาง กระจายความร้อนได้เร็ว จะมีขนาด 3 x 5 นิ้ว ติดขัดข้างบิ๊ปสำหรับเป็นหูหิ้วบิ๊ป
3. เตา หรือนิยมเรียกว่า เตาอั้งโล่ มีขนาดใหญ่ เหมาะสมกับบิ๊ป
4. ภาชนะสำหรับต้มน้ำเทียนที่หลอมละลายแล้ว ส่วนมากจะมีค้ำสำหรับจับ
5. ภาชนะสำหรับเก็บเทียนที่หลอมละลายแล้ว เพื่อเทียนที่ต้มมีจำนวนเพียงพอที่จะใช้ โดยเฉพาะเทียนที่จะหล่อส่วนลำต้น ส่วนมากนิยมนำขี้เืองปั้นดินเผาเคลือบขี้เือง
6. สังกะสีแผ่นเรียบ มีทั้งชนิดบางและชนิดหนาสำหรับทำแม่พิมพ์หล่อส่วนลำต้น และหล่อส่วนยอด
7. ภาตสังกะสี เป็นภาตสังกะสีเหลี่ยมผืนผ้าคล้ายภาตขนมหวานทั่วไป มีขนาดต่าง ๆ กัน ตามความเหมาะสม ส่วนมากช่างแต่ละกลุ่มจะทำเป็นขนาดมาตรฐานของตัวเอง ภาตสังกะสีมีไว้สำหรับทำเทียนแผ่น
8. เครื่องมือ ช่างเทียนทั้งประเภทติดพิมพ์ และแกะสลักจะมีเครื่องมือเป็นของตนเอง ส่วนมากจะทำขึ้นใช้เอง
9. ไม้ ขนาดต่าง ๆ กัน เช่น ไม้ทาบแกนส่วนลำต้น ไม้ทำโครงสร้างอื่น ๆ
10. ปูนปลาสเตอร์ สำหรับปั้นหุ่น
11. โยมะพร้าว หรือกาบมะพร้าว สำหรับผสมปูนปลาสเตอร์ หรือหุ้มโครงหุ่นก่อนปั้นหุ่น

การหลอมละลายเทียนหรือการต้มเทียน เป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งสำหรับช่างเทียน จะไม่นิยมนผสมเทียนเต็มบิ๊ป เหลือไว้ประมาณ 5 - 10 นิ้ว เพราะเปลวไฟจะลามเข้าได้ ในกรณีที่ไฟลามเข้าไปในบิ๊ปเทียนที่ละลาย มักจะเกิดอุบัติเหตุอยู่เสมอ คือเมื่อไฟลามเข้าไป ผู้ที่ตกใจจะเอาน้ำราด ซึ่งถือว่าอันตรายมาก เพราะน้ำไม่เข้ากับน้ำมัน จะทำให้เปลวไฟกระเด็นไปกับน้ำ ไฟอาจลุกลามได้ วิธีแก้คือ ยกบิ๊ปออกจากเตาอาให้ไฟดับเอง

กลวิธีการหล่อในส่วนลำต้น ทั้งประเภทติดพิมพ์และแกะสลัก ส่วนใหญ่จะใช้ไม้เนื้อแข็งเป็นแกนกลาง ซึ่งมีขนาดแตกต่างกันไป แล้วใช้เชือกมะนิลาพันให้รอบแกนไม้ ขึ้นเดียวหรือหลายชั้น เพื่อให้เทียนยึดเกาะ เหลือไว้เฉพาะส่วนที่จะทำหน้าที่ยักลงไปในฐานะใช้สังกะสีแผ่นเรียบที่บัดกรีเป็นรูปวงกลมตามขนาดที่ต้องการ แล้วสวมลงไปรอบแกนกลาง

เอาไม้ทำเป็นโครงสร้างภายนอกโอบรอบสังกะสีไว้ คล้ายกับการตั้งแม่พิมพ์สำหรับเทเสา คอนกรีตและใช้ปูนปลาสเตอร์เทรองพื้นหนาประมาณ 2 นิ้ว เพื่อไม่ให้เทียนไหลซึมออก แล้วตรวจตราความเรียบร้อย เช่น ตรวจความกลมของแผ่นสังกะสี ความแน่นหนาของ โครงไม้ภายนอก เป็นต้น

การหล่อส่วนลำต้น จะใช้ไฟหลอมละลายหรือต้มเทียน เป็นความร้อนขนาดกลาง และต้มเทียนพร้อมกันที่ละประมาณ 4 - 5 ปีบ เมื่อเทียนละลาย เป็นเนื้อเดียวกันแล้วยก ปีบลงจากเตา วางทิ้งไว้สักครู่ หรือมีปีบน้อย ก็จะเทรวมกันในภาชนะที่เตรียมไว้ เพื่อให้ ฟองอากาศที่เกิดจากแรงดันของความร้อนภายในสลายตัวลง เทเทียนลงในแม่พิมพ์ครึ่งละ 1 - 2 ปีบ แล้วใช้ไม้กระทุ้ง เพื่อไม่ให้เกิดฟองอากาศภายในเนื้อเทียน ไม่เช่นนั้น เมื่อ ถอดแม่พิมพ์จะเห็นรอยกลวงเป็นหย่อม ๆ กระทำเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะเต็มพิมพ์ ข้อควรระวังคือไม่ควรเทเทียนให้หมดปีบ เพราะอาจมีเศษสิ่งของที่ไม่ต้องการตกตะกอนอยู่ กันปีบเมื่อเทเต็มพิมพ์แล้ว ทิ้งไว้ประมาณ 1 - 2 วัน

ถ้าเป็นส่วนลำต้นประเภทติดพิมพ์ หล่อให้มีความใหญ่กว่าที่ต้องการเล็กน้อย เมื่อ เวลาถึงตกแต่งเทียนจะได้มีขนาดพอดี เพราะเทียนประเภทติดพิมพ์จะต้องกลึงตกแต่งส่วน ลำต้น ส่วนประเภทแกะสลัก จะกลึงเล็กน้อย หรือไม่กลึงเลยก็ได้ถ้าสัดส่วนเพียงพอแล้ว

การถอดพิมพ์ ใช้มีด หรือขวานตัดสังกะสีตามแนวบัตรหรือแนวตะเข็บ ตาม แนวบนลงล่างให้ขาดออกจากกัน แล้วใช้สิ่วหรือมีดปลายแหลมจัดดึงสังกะสีออก จากนั้นก็นำ ไปตกแต่งให้เป็นรูปที่สมบูรณ์ตามต้องการ

การหล่อลาย หรืออัดลายสำหรับตกแต่งในประเภทติดพิมพ์จะใช้ขี้ผึ้งแท้ กล่าวคือ หลังจากละลายขี้ผึ้งเป็นเนื้อเดียวกันแล้ว จะตัดขี้ผึ้งที่ร้อน ๆ หยดลงในน้ำเพื่อให้เย็นตัว เร็ว ขณะที่ขี้ผึ้งกำลังอุ่น ๆ อยู่ เอาขี้ผึ้งมานวดให้เข้ากันเป็นก้อน ๆ ขนาดเท่ากำปั้น แล้ว นำมาคลึงให้เป็นเส้นยาว นำไปวางลงบนแม่พิมพ์ ใช้ขวดหรือไม้รูปทรงกระบอกกลิ้งบน เทียนให้อัดลงไปบนแม่พิมพ์นั้น จะต้องใช้แรงกด เพื่อให้เนื้อเทียนฝังลงไปบนแม่พิมพ์ ส่วนที่ ไม่เข้าไปบนแม่พิมพ์จะหลุดออกเอง หลังจากนั้นใช้มีดปลายแหลมขนาดเล็ก หรือมีดแกะ ปลายขนาดเล็กจิ้มลายออกจากแม่พิมพ์ แล้วนำลายที่แกะออกมา แผลงลงในน้ำเพื่อให้ขี้ผึ้งแข็ง ตัวเร็วขึ้นเพราะถ้าไม่อยู่ในน้ำ ขี้ผึ้งอาจอ่อนตัว จะทำให้ลายที่หล่อออกมาไม่คมชัด ต่อจาก นั้นก็เป็นหน้าที่ของช่างแต่งลาย จะใช้มีดปลายแหลม หรือคัทเตอร์ตกแต่งลายให้เส้นรอบ นอกของลายนั้น ๆ ให้มีความคมและประณีตก่อนจะนำไปตกแต่งในส่วนที่ต้องการ ช่างเทียน จะหล่อลายไว้เพื่อจำนวนมาก ๆ ซึ่งเทียนประเภทติดพิมพ์นี้จะใช้คนจำนวนมาก แม่พิมพ์ที่ ใช้หล่อลายนั้น ส่วนมากจะเป็นหินชนวน

ความงดงามในส่วนลาคันนั้นจะอยู่ที่ทรวดทรง สัดส่วน และความประณีตของลายที่นำไปติด นอกจากนี้ ยังมีช่างเขียนบางคนนำสีโปสเตอร์นี้ฉีกก่อนการหล่อลาย เพื่อให้มีสีสลับแปลกไป

ในส่วนลาคันประเภทแกะสลัก หลังจากถอดแบบพิมพ์แล้ว จะขุดตกแต่งเป็นบางส่วน หรือไม่ขุดตกแต่งเลย ช่างบางกลุ่มจะร่างภาพหรือลายที่จะแกะลงบนกระดานลอกลายก่อน ใช้กระดาษลอกลายโอบรอบส่วนลาคัน แล้วลอกลายกดทับลงไป ก่อนลงมือแกะ ส่วนช่างบางกลุ่มจะใช้เครื่องมือแกะร่างภาพ เส้นภายนอกรอบ ๆ ลงบนลาคันเขียนโดยไม่ใช้กระดาษลอกลาย แล้วแบ่งลายละเอียดที่หลัง จึงลงมือแกะ

เครื่องมือแกะสลักนั้น ส่วนใหญ่จะทำขึ้นเอง โดยดัดแปลงจากโครงสร้างของเครื่องมือแกะสลักไม้ เพียงแต่ยึดขนาดให้ยาวออก เครื่องมือสำคัญที่จะต้องมีคือ เครื่องมือเจาะขุด เครื่องมือตัด เครื่องมือคว้านล้วง โดยปกติในแนวปฏิบัติ ช่างใหญ่ที่เป็นตัวหลักจะร่างภาพให้ช่างลูกมือจะช่วยแกะ แล้วช่างใหญ่จะตกแต่งให้สมบูรณ์ภายหลัง หรือไม่ก็แกะไปพร้อม ๆ กัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่ที่ความเร่งด่วนของงาน

ส่วนฐาน ดังที่กล่าวมาแล้ว ในกลวิธีส่วนลาคันจะเห็นว่า ต้องเริ่มที่โครงสร้างภายในก่อน การสร้างส่วนฐานของประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลักจะแตกต่างกันกว่าการสร้างส่วนอื่น ๆ กลวิธีในส่วนฐานของประเภทติดพิมพ์นั้น ส่วนมากจะเป็นรูปเหลี่ยมย่อมุมหลาย ๆ ชั้น คล้ายกับการย่อมุม สถาปัตยกรรมในพุทธศาสนา เช่น ย่อมุมบัวสวรรค์ ย่อมุมปราสาทหิน และมักจะทำเป็นขอบเขตคล้ายกำแพงวัด ดังนั้นโครงสร้างภายในจึงเป็นโครงไม้ล้วน ๆ และทำเป็นรูปร่างสมบูรณ์ รอเพียงให้พื้นผิวภายนอกเป็นเขียนเท่านั้น ซึ่งวิธีทำให้เห็นเป็นเนื้อเขียนภายนอก ทั้งประเภทติดพิมพ์และประเภทแกะสลัก จะมีวิธีการคล้าย ๆ กัน คือใช้ "เขียนแผน" หุ้ม

ประติมากรรมเขียนพระราชูปถัมภ์ประเภทแกะสลักนั้น ในการสร้างส่วนฐาน ถึงแม้ว่าบางส่วนจะใช้ไม้ เมื่อมีโครงเสร็จแล้วก็จะหุ้มด้วยกาบมะพร้าวหรือใยมะพร้าว โดยการฉีกเป็นผอยหยาบ ๆ ห่อหุ้มตามรูปร่าง แล้วมัดด้วยเชือกให้เป็นรูปร่างตามต้องการ หรือโครงบางอย่างก็เป็นเหล็ก แต่ก็ต้องหุ้มด้วยกาบหรือใยมะพร้าว จากนั้นใช้ปูนปลาสเตอร์ลูบผิวใยมะพร้าวที่บุพระหัตถ์ผิวภายนอกเป็นเนื้อเดียวกัน ให้เป็นรูปร่างตามต้องการ แต่ไม่ปั้นรายละเอียดให้เป็นรูปเสร็จสมบูรณ์ โดยเว้นพื้นที่สำหรับติดตั้งส่วนลาคันไว้ เมื่อปั้นปูนเป็นรูปทรงแล้ว ก็จะใช้เขียนแผนหุ้ม เพื่อให้มองเห็นผิวภายนอกเป็นเขียน

"เทียนแผ่น" เป็นสิ่งสำคัญในการประติมากรรมเทียนพรรษาอีกอย่างหนึ่งทั้งประเภท แกะสลักและประเภทติดพิมพ์ ข้างบางกลุ่มเรียก "ผึ้งแผ่น" มีส่วนสำคัญทั้งในการสร้างส่วนฐาน และส่วนประกอบฐานยกเว้นส่วนลำต้น

อุปกรณ์ในการทำเทียนแผ่น คือ ภาตสังกะสี ข้างบัตรกรีขึ้นเอง เป็นภาตสีเหลี่ยมผืนผ้า ขนาดกว้าง 15 - 20 นิ้ว ยาวประมาณ 20 - 25 นิ้ว สูงประมาณ 3 - 5 นิ้ว คล้ายภาตขนมหวานทั่วไป การหลอมละลายเทียนแผ่นไม่นิยมผสมขี้ผึ้งแท้ ก่อนจะเทเทียนลงภาตเพื่อให้เป็นเทียนแผ่น ข้างบางกลุ่มใช้น้ำมันผสมงาช้างฟอก เช็ดภาตก่อน บางกลุ่มใช้มะขามเปียกผสมน้ำเช็ดภาตก่อน หลังจากละลายเทียนแล้วเทเทียนลงในภาตให้หนา - บาง ตามต้องการ ส่วนมากเทียนแผ่นสำหรับแกะสลักจะเทหนากว่า

หลังจากเทเทียนแล้ว รอจนผิวภายนอกของเทียนแข็ง ขณะที่เนื้อเทียนข้างในยังเป็นน้ำวุ้นข้น ๆ คล้ายไข่ยางมะตูม ใช้เครื่องมือ ซึ่งเป็นสังกะสี กรีดเทียนแผ่นคล้าย ๆ การตัดขนมออกจากภาต แล้วนำไปปะลงบนหุ่นเพื่อให้ผิวนอกเป็นเทียน เหตุที่ใช้เทียนแผ่น เพราะเทียนแผ่น เป็นเนื้อเทียนที่มีความหนาเสมอกันตลอดแนวกว้างแนวยาว ทำให้แกะสลักต่าง ๆ ให้ความรู้สึกได้ง่ายขึ้น

ก่อนใช้เทียนแผ่นปะติดบนโครงหรือหุ่น ข้างบางกลุ่มนิยมใช้น้ำเทียนร้อน ๆ ราดแล้วให้น้ำเทียนร้อน ๆ ให้ซึมลงไปบนโครงหรือหุ่นก่อนที่จะนำเทียนแผ่นกดติดลงไปเพราะน้ำเทียนร้อน ๆ จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผิวของหุ่นกับเนื้อเทียนแผ่น เฉพาะอย่างยิ่งโครงไม้จำเป็นต้องใช้น้ำเทียนร้อน ๆ ราดและให้น้ำซึมเข้าเนื้อไม้ก่อน จึงจะติดเทียนแผ่นได้ดี

เมื่อติดเทียนแผ่นทั่วหุ่นแล้ว จะมองเห็นรอยต่อของเทียนแผ่นแต่ละแผ่น ข้างเทียนจะแก้ไขโดยใช้เครื่องมือบัตรกรี หรือโลหะหนา ให้มีความร้อนในตัว อาจจะเพิ่มความร้อนโดยใช้เครื่องมือที่ร้อนในเตาถ่าน แล้วนำเครื่องมือหรือโลหะที่ร้อนนั้น นำประหว่งรอยต่อแล้วเกลี่ยให้ทั่ว คล้ายวิธีการรีดผ้า เนื่องจากเนื้อเทียนไม่ทนกับความร้อนจึงเชื่อมให้เป็นแผ่นเดียวกันได้ง่าย

กลวิธีที่กล่าวถึง ข้างแต่ละกลุ่มก็จะมีเทคนิคปลีกย่อยแตกต่างกันออกไป เฉพาะตนบ้างตามประสบการณ์ การสร้างส่วนฐานในระยะนี้ การแข่งขันของประติมากรรมเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์จะมองเห็นเนื้อหาไม่เด่นชัดนัก เพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นลวดลายส่วนประเภทแกะสลักกลุ่มข้างใดที่มีข้างปั้นหุ่นฝีมือจะมีโอกาสสร้างฐานให้ได้รับความสนใจได้มากกว่า

3. ส่วนประกอบฐาน ระยะต่อเนื่องส่วนประกอบฐานไม่เป็นที่โดดเด่นถึงจะมีบ้าง ส่วนใหญ่ก็ยังเกาะติดอยู่กับส่วนฐาน ในประติมากรรมเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์มีน้อยมาก เพราะส่วนใหญ่นะระยะนี้การแข่งขันส่วนใหญ่จะมุ่งไปที่ส่วนลำต้นกับส่วนฐานเป็นสำคัญ

ระยะปี พ.ศ. 2522 - 2525

เมื่องานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานประเพณีระดับชาติ ข้างเทียนพรรษาก็ได้พัฒนาฝีมือตนเองเพิ่มขึ้นเพื่อการแข่งขัน อันหมายถึงความเป็นหนึ่งในชาติ เรื่องประติมากรรมเทียนพรรษา ระยะนี้ได้เริ่มมีช่างกึ่งอาชีพเสริมเริ่มเข้ามามีบทบาทในการสร้างงาน ขณะที่ช่างที่ฝีมือเคยสร้างมาก่อนต้องพัฒนาเทคนิคและกลวิธีของตนเอง เพิ่มขึ้นมากกว่าเดิม

1. ส่วนลำต้น กลวิธีส่วนลำต้น ข้างเทียนประเภทติดพิมพ์แสดงถึงการพัฒนากลวิธีที่เห็นได้ชัด เนื่องจากลายที่ติดในส่วนลำต้นมองดูโดยรวมคล้าย ๆ กัน ถ้าละเอียดมากก็มองไม่ชัด กลวิธีที่นำมาแก้ไขให้โดดเด่นคือ รูปทรงภายนอก ซึ่งทำส่วนยอดให้ยาวขึ้นเป็นหลายชั้น ช่วงล่างที่ติดกับฐานก็ทำคอดก้นและแบ่งออกเป็นหลายชั้นเช่นกัน มองดูแล้วจะเห็นความแปลกใหม่เกิดขึ้น ประเภทแกะสลักข้างบางกลุ่มก็แยกส่วนยอดออกแกะต่างหาก กล่าวคือก่อนหน้านี้ ส่วนยอดก็เกาะติดอยู่กับส่วนลำต้น แกะรวดเดียวแล้วเพิ่มรายละเอียดและความลึกในการแกะ นารูปพระพุทธรูปประวัติต่าง ๆ ไปแกะไว้ ประกอบกับลวดลายในส่วนลำต้น ซึ่งก่อนหน้านี้มีเพียงการแกะให้เกิดลวดลาย แต่ก็มีส่วนน้อยมากที่แกะเป็นลวดลายตามธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ สัตว์ป่า โดยไม่ใช้ลายไทยก็มี เช่น นายประเสริฐแสงสว่างแกะลายธรรมชาติเป็นการต่อเนื่อง การแกะลำต้นให้เป็นรูปอื่นออกไปนอกเหนือจากลายไทยนี้เองเป็นผลให้การแข่งขันในประเภทแกะสลักเพิ่มจำนวนมากขึ้น และเป็นจุดเด่นในประเภทการแข่งขันขณะที่ประเภทติดพิมพ์ทำได้เฉพาะลวดลายเท่านั้น

2. ส่วนฐาน ในประเภทติดพิมพ์ได้เพิ่มขนาดใหญ่ขึ้น ลวดลายที่ติดก็ยังคงอนุรักษ์เช่นเดิม ส่วนประเภทแกะสลักนั้นส่วนฐานได้เพิ่มโครงสร้างให้ใหญ่ขึ้น พยายามที่จะสร้างส่วนฐานให้ยื่นออกมาเป็นรูปต่าง ๆ ให้มาก แต่ทั้งนี้รูปที่สร้างขึ้นยังเกาะกลุ่มอยู่รอบ ๆ ส่วนลำต้น ถึงจะมีรูปประกอบมากขึ้นแต่ก็ยังอยู่ติดเป็นส่วนฐาน แต่ก็มีช่างบางคนได้แยกส่วนฐานออกไปไม่ติดกับฐาน ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างส่วนประกอบฐาน เช่น รูปสิงห์ และช้างหมอบถวายรวงผึ้งแด่พระพุทธเจ้า รูปเจ้าชายสิทธิดะประทับนั่งตัดพระเมาลี

โดยมีรูปม้าและนายฉันทะ ยืนอยู่นอกส่วนฐาน พ.ศ. 2525 การสร้างฐานแบบใหม่ก็เข้ามามีบทบาทแทนที่ เช่น สร้างฐานเป็นราชรถและตกแต่งผิวภายนอกเป็นเทียน ส่วนโครงสร้างเป็นไม้คล้าย ๆ ฐานของประเภทติดพิมพ์แต่ความโดดเด่นของรูปแบบมีมากกว่าม้าเทียมราชรถนั้น โครงสร้างภายในเป็นไม้มัดด้วยใยมะพร้าวแล้ว แล้วปั้นด้วยปูนปลาสเตอร์วิธีการต่อไปยังคงเป็นเช่นเดิม คือ การราดน้ำเทียนแล้วปะด้วยเทียนแผ่น และตกแต่งเป็นสำเร็จ

3. ส่วนประกอบฐาน ในส่วนประกอบฐานนี้เองถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ผลักดันให้งานประเพณีห่อเทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี โดดเด่นที่สุด โดยได้กล่าวให้เห็นแล้วว่าส่วนล่างต้นโอกาสที่จะเปลี่ยนแปลง รูปแบบ คงเป็นการลำบากเพราะต้องคงสภาพความเป็นลำดับเอาไว้ และส่วนฐานก็มีขอบเขตเนื้อที่จำกัด เพราะถ้าสร้างฐานให้ใหญ่โตเกินไปก็จะเกิดความไม่เหมาะสมไม่ได้สัดส่วนกับส่วนลำดับ ดังนั้นการสร้างภาพประกอบเพื่อให้เห็นเนื้อหามากขึ้นจึงต้องสร้างแยกตัวออกจากส่วนฐาน

ส่วนประกอบฐานนั้น ผู้สร้างจะต้องมีทักษะในการปั้นเป็นพื้นฐานหรือชำนาญการปั้นได้เป็นดีที่สุด โดยเหตุนี้เองช่างอาชีพรุ่นก่อนที่มีอาชีพหลักในการสร้างถาวรวัตถุทางศาสนา จึงมีโอกาสสร้างงานได้ดีอีกทั้งเนื้อหาทางศาสนาที่เคยสร้างมาก่อนอยู่แล้ว และในการสร้างส่วนประกอบฐานนี้เองจึงเปิดโอกาสให้ช่างที่สนใจเสริมโดยเฉพาะข้าราชการที่มีความรู้ทางศิลปะ และมีทักษะในการปั้น ได้หันมาปั้นหุ่นเป็นส่วนประกอบฐาน เช่น นายประยุทธ์ เหล็กกล้า มีความสามารถในการปั้นก่อนจะมีการจัดการประกวด รับอาสาปั้นให้กับคุ้มวัดต่าง ๆ เพื่อให้ช่างลายไทยได้ติดลายในประติมากรรมเทียนพรรษา ประเภทติดพิมพ์

การสร้างหุ่นประเภทติดพิมพ์นั้น วิธีการสร้างก็คล้ายกับการสร้างส่วนฐาน เพียงแต่มีปูนปลาสเตอร์เข้ามาช่วย วิธีการปั้นหุ่นเหมือนกันทั้ง 2 ประเภท เมื่อเป็นหุ่นปูนเรียบร้อยประเภทติดพิมพ์จะใช้เทียนแผ่นปะติดโดยรอบหุ่น แต่มีความบางกว่าประเภทแกะสลัก เพราะจะต้องติดลาย เพื่อตกแต่งให้สมบูรณ์ และการตกแต่งลายนี้เองเป็นภาพที่ผู้ชมมองเห็นว่าเป็นงานที่ละเอียดประณีตมาก ส่วนประเภทแกะสลักมองดูแล้วก็มีความงามกลมกลืนอีกแบบหนึ่งซึ่งช่างจะแสดงความสามารถในการแกะให้ดูเป็นภาพคมชัด

สิ่งที่สะดวกในการสร้างส่วนประกอบฐาน คือ ช่างสามารถแยกออกมาสร้างเป็นรูป ๆ ไป โดยหุ่นแต่ละหุ่นมีฐานติดเฉพาะ หลังจากสร้างเสร็จจึงนำไปประกอบอีกครั้ง สิ่งสำคัญต่อมาคือ ความสามารถของช่างที่จะจัดองค์ประกอบให้เป็นไปตามความคิดที่จะสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจ และแสดงให้เห็นในส่วนที่ต้องการ

ในระยะงานประเพณีระดับชาติ ส่วนประกอบฐานได้ขยายตัวออกมามากขึ้น จึงเป็นผลต่อการติดตั้งประติมากรรมเทียนพรรษาไม่สะดวกมากนัก เพราะก่อนนี้ เมื่อสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาเสร็จ ก็จะเอาประติมากรรมเทียนพรรษามาวางติดตั้งบนรถกระบะ 4 ล้อ หรือ 6 ล้อ ตกแต่งให้เรียบร้อยแล้วนำเข้าประกวด ต่อมาเมื่อช่างสร้างส่วนประกอบฐานมากขึ้น การติดตั้งงานบนรถกระบะเหมือนเดิมจึงยุ่งยาก จึงมีผู้คิดต่อรถพ่วงพิเศษขึ้นสำหรับติดตั้งงานประติมากรรมเทียนพรรษา

ระยะปี พ.ศ. 2525 - 2530

การสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าประกวดในงานประเพณีที่จังหวัดอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2525 - 2530 นับได้ว่า เป็นช่วงที่มีการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาได้ยิ่งใหญ่ และมีจำนวนมากที่เข้าแข่งขันมาก จะเรียกได้ว่าเป็นระยะแห่งการแข่งขัน หรือระยะแห่งการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานี ก็ว่าได้ เพราะหลังจาก พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา จำนวนประติมากรรมเทียนที่ส่งเข้าประกวดมีจำนวนลดลง และวัดที่สร้างให้มียอดใหญ่ก็มีไม่กี่วัด จะมีก็เพียงวัดที่คิดว่ามีโอกาสจะได้รับรางวัลเท่านั้นที่สร้างให้ใหญ่โต

1. ส่วนลำต้น ระยะนี้การสร้างส่วนลำต้นในประเภทติดพิมพ์ ยังคงไม่มีอะไรเปลี่ยนแปลงเป็นพิเศษ จะแปลกไปบ้างเมื่อปี 2530 ช่างวัดชุมพลมัยสร้างส่วนลำต้นถึง 3 ต้น ซึ่งดูแปลกไปอีกแบบ ส่วนประเภทแกะสลักพยายามแกะในส่วนนี้ให้ลึกลง คว้านให้เข้าไปได้ด้านหลัง ให้มองดูเหมือนว่าลายหรือรูปที่แกะนั้นลอยเด่นออกมา ความแปลกใหม่ในส่วนนี้ที่ควรกล่าวถึงคือ การแกะส่วนลำต้นให้เป็น 2 ชั้นของช่างวัดกลางเมื่อ พ.ศ. 2527 โดยกลุ่มช่างอาชีพศึกษา

กลวิธีในการแกะสลักลำต้น 2 ชั้นนี้ คือ ชั้นในหล่อเทียน เหมือนส่วนลำต้นโดยทั่วไป มีขนาดเล็กกว่าปกติเล็กน้อย เมื่อถอดแบบพิมพ์ตกแต่งแล้ว ก็แกะเหมือนกับแกะส่วนลำต้นโดยทั่วไป กลวิธีที่เพิ่มคือ การสร้างเทียนรอบนอกขึ้นเริ่มจาก การใช้แม่พิมพ์สังกะสีแผ่นเรียบ บัดกรีให้เรียบร้อย มีขนาดใหญ่กว่าขนาดของส่วนลำต้นในชั้นแรกเล็กน้อย และบัดกรีสังกะสีแผ่นเรียบอีกแผ่นเป็นแม่พิมพ์ให้ใหญ่กว่าแม่พิมพ์แผ่นแรกประมาณ 1 นิ้วครึ่ง ถึง 2 นิ้ว ติดตั้งแม่พิมพ์ทั้ง 2 เหมือนหล่อ ส่วนลำต้นทั่วไป ก่อนหล่อเทียนนั้นใช้ตระแกรงลวดดัดเป็นวงกลมคล้ายกับสังกะสีแม่พิมพ์ ใส่ตระแกรงลวดลงไปในช่องว่างระหว่างแม่พิมพ์

สังกะสีทั้ง 2 แล้วเทเทียนหล่อล้นตามปกติ หลังจากเทียนเย็นตัวลง แกะแม่พิมพ์ออกทั้ง 2 ชิ้น จะได้ส่วนล้นหนาประมาณ 1 นิ้วครึ่ง ถึง 2 นิ้ว โดยตรงกลางกลวง ตกแต่งให้ได้ขนาดตามต้องการ แล้วลงมือแกะเหมือนการแกะสลักเทียนโดยทั่วไป ความแตกต่างที่เพิ่มขึ้นมาคือส่วนที่เป็นพื้น จะแกะให้ทะลุ คงไว้เฉพาะส่วนที่เป็นรูปเท่านั้นส่วนพื้นเมื่อแกะไปถึงตระแกรงลวดก็จะใช้คีมตัดตระแกรงลวดนั้นทิ้ง เมื่อแกะเสร็จก็จะได้เทียนที่มีลวดลายมองเห็นทะลุได้ แล้วใช้เทียนชั้นนอกสวมครอบเทียนชั้นแรก เหตุที่เทียนชั้นนอกบอบกิดตัวกันได้ เพราะลวดตระแกรงที่เสริมภายในนั่นเอง วิธีการเหล่านี้ต้องใช้เวลาและทุนเพิ่มเฉพาะอย่างยิ่งต้องใช้เวลาแกะถึง 2 ครั้ง ภายหลังการแกะส่วนล้น 2 ชิ้นก็ไม่ปรากฏอีกเลยจนปัจจุบัน

2. ส่วนฐาน ในช่วงของการแข่งขันระยะนี้ประติมากรรมเทียนประเภทแกะสลักเห็นความเปลี่ยนแปลงชัดคือ ส่วนฐานมักจะสร้างเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ ฐานชั้นแรกเป็นฐานที่รองรับส่วนล้นจริง ๆ โดยจะทำเป็นช่องหรือรูเดียว ให้มีขนาดใหญ่กว่าแกนกลางของส่วนล้นเล็กน้อย เพราะแกนกลางส่วนล้นจะเหลือเพื่อเอาไว้ลักประมาณ 1 ฟุต และแกนกลางในระยะหลังเป็นมาตรฐานเพราะใช้ท่อ พี.วี.ซี. แล้วใช้ปูนปลาสเตอร์เทอัดลงไปแทนท่อ ฐานในส่วนแรกนี้นิยมทำเป็นรูปสัตว์ เช่น ช้างสามเศียร หงส์ พญานาคขด หรือเป็นเหลี่ยมและใช้เศียรเทวดาปิดโดยรอบ หรือไม่ก็เป็นกลีบบัว มีส่วนฐานประเภทแกะสลักที่ดูแล้วแปลกออกไป คล้ายฐานของประติมากรรมที่ทำเป็นเรือนซุ้ม เมื่อปี 2529 ฐานประติมากรรมเทียนพระราชของวัดมหาวันราม ก็ทำฐานแปลกไปอีกคือทำเป็นรูปสัตว์คือ หงส์แล้วนำฐานรูปสัตว์นี้ไปตั้งบนฐานใหญ่อีกครั้งที่เป็นรูปเรือ เพื่อให้ตรงตามเนื้อหาที่จะแสดงออกในเรื่องพระเจ้าสิบชาติ ตอนเรือถูกคลื่นซัดแตก เป็นต้น

3. ส่วนประกอบฐาน ในระยะนี้การสร้างส่วนประกอบฐานถือว่ามีความหมายมากที่สุดในการสร้างงาน และเป็นที่ยอมรับในหมู่ช่างเทียนพระราชว่า ช่างใดมีความสามารถในการสร้างส่วนประกอบฐานมากเท่าใดโอกาสที่จะเป็นผู้ชนะรับรางวัลย่อมมีมากเท่านั้น ระยะในช่วงนี้โดยส่วนรวมจึงเป็นการแข่งขันสร้างส่วนประกอบฐานความสำคัญในส่วนอื่น ๆ ได้รับความสนใจน้อยกว่าส่วนประกอบฐาน

ประติมากรรม ส่วนประกอบฐานจะถูกสร้างขึ้นมากเช่นกัน การสร้างส่วนประกอบฐานนั้น ส่วนใหญ่เป็นการแสดงเรื่องราวเป็นกัณฑ์ หรือเป็นตอนในพุทธชาดจากภาพจิตรกรรมหรือเรื่องเล่ามาเป็นงานประติมากรรม เช่น การเกิดแก่เจ็บตาย ซึ่งเป็นการนำเสนอของนายประยูร เหล็กกล้า ในครั้งแรกนั้นทำเป็นหุ่นเล็ก ๆ สูงประมาณเท่าเด็ก

2 - 3 ขวบ นามมาเป็นส่วนประกอบฐานในประเภทติดพิมพ์ จึงถือว่าส่วนประกอบฐาน ประติมากรรมเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ นำเรื่องการเกิดแก่เจ็บตายมาใช้ก่อนประเภท แกะสลัก และช่วงหลัง ๆ ที่สร้างมากที่สุดคือ ปางมารผจญ และพระเวฬุวันนครเข้าเมือง กลวิธีการสร้างก็ยังคงเป็นเช่นเดิม คือ ใช้เหล็ก หรือไม้เป็นโครงหุ้มด้วยยิมมะพร้าวมัดให้ แน่นแล้วใช้ปูนปลาสเตอร์ปั้นให้เป็นรูปตามต้องการ ในช่วงระยะนี้เอง ที่มีช่างแกะเทียน พรรษาคิดเอารูปที่สำเร็จแล้วไปตกแต่งให้ผิวภายนอกเป็นเทียน โดยการนำน้ำเทียนที่ ละลายร้อยเทราดรูปสำเร็จนั้น ๆ หรือถ้าเป็นขนาดเล็ก ก็นำรูปนั้นชุบลงไปในน้ำเทียน ที่ ละลายร้อน ๆ เมื่อเย็นตัวลง ก็จะขุดตกแต่ง เช่น รูปพระพุทธรูป ศาลพระภูมิ กลวิธีเช่นนี้ เพื่อความประหยัดและรวดเร็ว

ประเภทแกะสลัก นับว่าเป็นช่วงของการแข่งขันอย่างยิ่ง ช่างมักจะสร้างเป็น พุทธประวัติปางต่าง ๆ หรือไม้ก็เรื่องของเวชสันดรชาดก โดยสร้างหุ่นเป็นการบรรยายให้ ผู้ชมเข้าใจ ในระยะนี้เอง ส่วนประกอบฐานที่สร้างความแปลกใหม่ คือ การจำลองภาพ ป่าหิมพานต์ ของช่างวัดกลาง ปี 2527 และเมื่อถึงวันเพ็ญประเพณีก็มีการใช้น้ำแข็งแห้ง ปลอยเป็นหิมะ ซึ่งได้รับความสนใจมากภายหลังจากนั้นก็มีการสร้างเช่นนี้อีก อาจเป็น เพราะต้องใช้ทุนสูง ช่างวัดได้ได้สร้างส่วนประกอบฐานเป็นตอนที่พระพุทธเจ้าหนีออกผนวช จะสร้างเป็นรูปปั้นตั้งแต่ภาพพระนางศิริมหามายา องค์ราหูบรรทม นางสนมกำนัลนอนหลับ จุดเด่นของเรื่องคือ เจ้าชายสิทธัตถะทรงม้าออกนอกเมือง หุ่นปั้นต้องทำเป็นม้ากระโดด แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับช่างเทียน คือ จะทำให้ม้าลอยตัวสองขาหน้า มาจนถึงช่วงขาหลัง ให้ ขาหลังติดกับพื้น การรับน้ำหนักขาหน้าของม้าทำไม่ได้ จึงต้องสร้างอะไรก็ได้ที่มารองรับ น้ำหนักของม้าระหว่างช่วงกึ่งกลาง จึงเป็นอันว่าในปีแรกที่ทำม้ากระโดด ต้องทำเป็น กานเพงเมืองกันกลาง เป็นม้ากระโดดข้ามกานเพงเมือง เพื่อให้กานเพงเมืองรับน้ำหนักของ ม้าให้ตั้งอยู่ได้และเป็นผลให้ปีต่อ ๆ มาช่างพยายามสร้างหุ่นให้ลอยขึ้นไปในอากาศให้มากที่สุด เพื่อแสดงความสามารถของช่าง ซึ่งกลวิธีการสร้างก็ยังคงเป็นเช่นเดิม คือ ใช้โครงไม้ ยิมมะพร้าวและหุ้มด้วยปูนปลาสเตอร์ก่อนติดเทียนแผ่น แล้วแกะตกแต่งให้สวยงาม เมื่อ สร้างหุ่นประกอบมากขึ้น ผลตามมาก็คือการจัดองค์ประกอบด้านข้างทั้งสองข้าง จึงว่าง ช่าง จึงพยายามหารูปมาปิดด้านข้าง จะเริ่มจากตัวพญานาค ลายไทย กระทั่งระยะหลังเป็นพระ พุทธรูปปางไสยาสน์ เพื่อปิดบังด้านข้างให้มองดูเป็นเนื้อหาเดียวกัน แต่ที่นิยมมากที่สุดคือ พญานาค ในที่สุดพญานาคกลายเป็นสัญลักษณ์คู่ประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

การแข่งขันสร้างส่วนประกอบฐานให้ลอยขึ้นไปในอากาศ ช่างเทียนได้พยายามทำอย่างมาก ถึงปี พ.ศ. 2529 เป็นปีที่มีการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาที่ยิ่งใหญ่มากของจังหวัดอุบลราชธานี สืบเนื่องมาจากเงื่อนไขคือ ถ้าประติมากรรมเทียนพรรษาใดชนะเลิศจะได้รับคัดเลือกไปแสดงที่กรุงเทพมหานคร ในปีการท่องเที่ยว 2530 และเป็นช่วงที่ช่างเทียนทุ่มเทการสร้างอย่างเต็มที่ และในปี 2529 มีประติมากรรมเทียนพรรษานาคใหญ่ ๆ มากกว่าทุกปี ทั้งประเภทติดพิมพ์ และประเภทแกะสลัก เมื่อสร้างใหญ่ใหญ่ขึ้น ประkobฐานต้องสร้างเพิ่มขึ้น เวลาที่สร้างต้องใช้มากขึ้น ในปี พ.ศ. 2529 นี้เองช่างวัดมหาวนาราม โดยกลุ่มวิทยาลัยอาชีวศึกษา จึงคิดหาวิธีการสร้างหุ่นเพื่อความรวดเร็วและประหยัด กลวิธีคือ

ขั้นแรกหาวัตถุที่เป็นผิวโค้ง เช่น โอ่ง ท่อซีเมนต์ แบบพิมพ์ครอบของงานประติมากรรมที่นักศึกษาใช้เรียน และวัตถุโค้งอื่น ๆ ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์หรือกระดาษงูบูนซีเมนต์รองพื้นโดยรอบวัตถุนั้น ๆ นำใยมะพร้าวชุบน้ำปูนพลาสเตอร์แปะทับลงไปบนกระดาษหนังสือพิมพ์ ลูบด้วยน้ำปูนพลาสเตอร์เล็กน้อยพอดูเป็นผิวค่อนข้างเรียบ รอให้ปูนแห้งจะได้ปูนพลาสเตอร์ที่แห้งเป็นแผ่น ๆ ทั้งยังมีผิวโค้ง เล็กบ้างใหญ่บ้างตามแบบ ตัดเอาส่วนที่ต้องการไปติดกับโครงของหุ่นที่ขึ้นเอาไว้ ใช้ปูนพลาสเตอร์เชื่อมรอยต่อแต่ละแผ่นให้เข้ากัน จะได้หุ่นที่เบาและกลวง ทั้งยังไม่เสียเวลาในการปั้นปูนพลาสเตอร์ เป็นวิธีที่รวดเร็วรองจากการใช้น้ำเทียนเทราดหุ่นที่สำเร็จแล้ว เพราะหุ่นเช่นนั้นจะมีจำนวนจำกัด

ซึ่งหลังจากช่วงนี้การแข่งขันการสร้างหุ่นส่วนประกอบฐานให้ลอยสูงขึ้นอย่างเดียว ก็ลดลงมาเป็นการสร้างส่วนประกอบฐานที่มีขนาดใหญ่โต และลอยตัวผสมกันแทนการสร้างให้ลอยขึ้นไปเพียงอย่างเดียว

ระยะปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2530 - 2533

นับจากการเริ่มต้นสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา ที่ส่งเข้าประกวดแข่งขัน กลายมาเป็นงานประเพณีที่ยิ่งใหญ่ ช่างเทียนพรรษาก็ได้ปรับเปลี่ยน ปรับปรุงกลวิธีของตนเพื่อให้ชนะคู่แข่ง นับว่าจะเป็นส่วนลำดับ ส่วนฐาน ส่วนประกอบฐาน มีวิวัฒนาการมาอย่างสืบเนื่องมา ระยะจาก พ.ศ. 2530 เป็นต้นมา รูปแบบเนื้อหา กลวิธีค่อนข้างจะหยุดนิ่ง กล่าวคือ ด้านรูปแบบก็ยังคงเดิม เนื้อหาก็นวนเวียนอยู่เช่นเดิม ส่วนกลวิธีนั้นหลังจากพยายามแข่งขันกันในระยะปี พ.ศ. 2525 - 2530 แล้ว ก็ลดตัวลง ซึ่งน่าจะมีปัจจัย

มาจากหลาย ๆ ประการ สิ่งที่เป็นข้อยืนยันในคำกล่าวนี้นี้ประการหนึ่งก็คือ จำนวน
ประติมากรรมเทียนพรรษา ที่ส่งเข้าประกวดมีจำนวนลดลง จากสถิติที่ส่งเข้าประกวดสูงสุด
เมื่อปี พ.ศ. 2529 คือประเภทแกะสลักจำนวน 34 วัด ประเภทตีพิมพ์จำนวน 17 วัด
หลังจากนั้นก็มีความลดลงเรื่อยมา

โดยทั่วไปกลวิธีในขณะนี้ ข้างเทียนพรรษาจะเน้นไปที่วัสดุในการสร้าง เพื่อ
ความประหยัด เพราะวัสดุมีราคาสูงขึ้น วัสดุประเภทเทียนแม้จะสามารถหลอมละลายใช้ได้
ใหม่ แต่สีของเทียนจะซีดลงก็ต้องเพิ่มจำนวนขึ้น หากจะต้องการความสวยงาม
เพื่อต้องการชัยชนะในการประกวดก็ต้องใช้เทียนใหม่ตั้งแต่ 80% ขึ้นไป ถึงจะใช้เทียนใหม่
หมด ส่วนโครงภายในก็ใช้ของเก่าได้โดยการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อความประหยัด แม้จะ
เป็นเนื้อหาเรื่องราวใหม่ก็ตาม การสร้างหุ่นยังต้องสร้างเพิ่มขึ้นเล็กน้อย การสร้างเพิ่ม
เพียงเล็กน้อยนี้ ทำให้ข้างเทียนประหยัดทั้งค่าใช้จ่ายและเวลา กระนั้นก็ดีกลวิธีอีกอย่าง
หนึ่งที่ข้างเทียนพรรษาทั้งสองประเภทนิยมก็คือ การใช้ของจริงที่มีอยู่แล้วมาชุบเทียนหรือใช้
น้ำเทียนราดดังที่เคยทำมาแล้วในช่วงก่อนนี้

กลวิธีการราดน้ำเทียนเช่นนี้ ในปัจจุบันมีข้างเทียนพรรษาได้นำมาดัดแปลง
กล่าวคือ โดยปกติแล้วหุ่นส่วนมากจะใช้น้ำพลาสติกตกแต่งเป็นชั้นสุดท้าย ก่อนจะใช้เทียน
แผ่นปะผิวนอก แล้วแกะตกแต่งตามต้องการ แต่นายประเสริฐ แสงสว่าง ข้างอัสระผู้หนึ่ง
ใช้ดินเหนียวปั้นเป็นหุ่นให้เป็นรูปสมบูรณ์ แล้วใช้น้ำเทียนราด รอให้ผิวภายนอกของเทียน
เริ่มแห้งแล้วบุตกแต่ง เช่นเดียวกันกับใช้น้ำเทียนราดวัตถุที่เป็นรูปสำเร็จแล้วที่ข้างเทียน
พรรษาเคยทำมาก่อน ความแปลกใหม่ในวิธีการเช่นนี้คือ สีของเทียนเปลี่ยนไป อาจเป็น
เพราะเนื้อดินเหนียวดูดซึมน้ำก็เข้าไปได้ รื้อรอยร่องรอยของการปั้นดินนั้นปรากฏเป็นผิวของ
เทียนอย่างเห็นได้ชัด ดูแล้วคล้ายกับการปั้นเทียน นับเป็นวิธีการใหม่ที่สดุดาผู้ชมอีกแบบ
หนึ่งในระยะนี้

และกลวิธีที่เพิ่มความแปลกตาไปอีกก็คือ การเพิ่มสีลงไปในเนื้อเทียน ทำให้ผิว
ภายนอกของเทียนเปล่งออกไปจากสีโดยปกติ เช่นสีน้ำตาลเข้ม สีเขียว เป็นต้น ทั้งนี้กลวิธี
ที่ข้างเทียนพรรษาประเภทแกะสลักที่นิยมอีกประการหนึ่งก็คือ การหล่อลวดลายมาตกแต่งใน
บางส่วนที่ต้องการ แล้วแกะเสริมบ้างเล็กน้อย เพราะภาพลายไทยเป็นภาพซ้ำ ๆ กัน เพื่อ
ให้เกิดเหมือนเป็นการแกะลาย และความรวดเร็วในการสร้างงาน อันเป็นจุดประสงค์สำคัญ
อย่างหนึ่งของข้างเทียนพรรษา

วิธีการต่าง ๆ ของช่างเขียนพระราชนิพนธ์ที่กล่าวถึงข้างต้นในระยะปัจจุบัน วิทยาการใหม่ ๆ อันเริ่มมาจากช่างรุ่นใหม่ ที่ผ่านการศึกษาจากสถาบันศิลปะมา ก็จะนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ เช่น การลงสีลึ้มเหลืองลงในหุ่นก่อนจะติดเทียน แล้วราดน้ำเทียนเพื่อให้สีที่ทาไปก่อนมีส่วนทำให้สีของเทียนขึ้น หรือสาดสีขึ้น ที่สำคัญที่สุดคือเป็นการประหยัดเทียน และรวดเร็วเพราะเนื้อเทียนบาง

บทที่ 5

ปัจจัยที่มีผลต่อวิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

จากผลของวิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีตั้งแต่ พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2533 นั้น น่าจะมีปัจจัยต่าง ๆ อันมีผลต่อวิวัฒนาการ ที่ควรแก่การนำมาวิเคราะห์ ให้เห็นถึงมูลเหตุแห่งการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการประติมากรรมเทียนพรรษาเป็นงานทางศิลปะ จึงอ้างอิงทฤษฎีของ วิรุฒ ตั้งเจริญ (2533 : 178) ในรายงานการวิจัย เรื่อง วิวัฒนาการทัศนศิลป์สมัยใหม่ในประเทศไทย โดยพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลง อันประกอบด้วย

1. ปัจจัยด้านการเมืองและสังคม
2. ปัจจัยด้านปัญญาและความคิด
3. ปัจจัยด้านวิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยา
4. ปัจจัยด้านประสบการณ์
5. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

✕ 1. ปัจจัยด้านการเมือง สังคม และสิ่งแวดล้อม ในที่นี้หมายถึง การเมืองและสังคมในจังหวัดอุบลราชธานี รวมไปถึงเศรษฐกิจอันเป็นองค์ประกอบพื้นฐานอันหนึ่งในสังคมด้วย ประวัติประเพณีเทียนพรรษา ปรากฏชัดว่าเป็นวิวัฒนาการมาจากกลุ่มสังคมเล็ก ๆ เรียกกลุ่มสังคมนี้ว่า "คุ้มวัด" อันมีแรงศรัทธาของพุทธศาสนาเป็นหลักการร่วมกัน โดยจุดประสงค์ของประเพณีคือ มุ่งให้พลประโยชน์เกิดกับพระภิกษุสงฆ์ที่จำพรรษา เฉพาะอย่างยิ่ง "เทียน" หรือ "เทียนพรรษา" ที่มีความจำเป็นในการใช้แสงสว่าง ดังนั้น คุ้มวัดต่าง ๆ จึงจัดนาเทียนไปถวายพระด้วยจำนวนคุ้มวัดมีมากเมื่อถึงวันเข้าพรรษาดังนั้นเทียนพรรษาไปถวายที่วัด เหตุนี้เองจึงมีการแข่งขันตามมา

แรงผลักดันของสังคมเช่นนั้นเป็นผลให้ผู้สร้างงาน ต้องพัฒนาตัวเอง เพราะความต้องการของคุ้มวัด ผลงานจึงได้รับการพัฒนามากขึ้นตามลำดับ ทำให้งานประเพณีเข้าสู่ความเป็นงานประเพณีระดับชาติ สังคมคุ้มวัดก็ต้องเปิดเผยให้สังคมส่วนใหญ่รับรู้ เมื่อถึงเวลานั้นศักดิ์ศรีและเกียรติยศจึงมีความหมายสำหรับคุ้มวัด ✕

รางวัลเกียรติยศนั้นก็น้อยกว่าจำนวนคุ้มวัดพึงประสงค์ เหตุนี้เองเศรษฐกิจและการเมืองจึงต้องมาเกี่ยวข้องกับการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของคาร์ล มาร์ก ได้กล่าวถึงเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสังคม (politics and social) ไว้ว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดสังคมขึ้นพื้นฐานที่

สุดสำหรับโครงสร้าง และการพัฒนาสังคม (งานงค์ อติวัฒน์สิทธิ์, 2524 : 103) ดังนั้น มุมมองในการพิจารณาถึงวิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษา ควรพิจารณาอีกประการหนึ่ง คือปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง

* รากวัลนั้น ทำให้เกิดการแข่งขันของคุ้มวัด เป็นเรื่องของความภูมิใจ แต่ละคุ้มวัด ก็จะพยายามหาทุนมาสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา ซึ่งได้จากทุนบริจาคและเงินสะสมของวัด วัดใดที่มีเงินสะสมมาก ก็มีโอกาสในการลงทุนสร้างมากกว่าวัดที่มีทุนน้อย เหตุนี้เอง ปัจจัยด้านเงินลงทุนหรือด้านเศรษฐกิจจึงเข้ามามีบทบาทมาก *

ความต้องการช่างเทียนพรรษาในเทศกาลเข้าพรรษา และความต้องการรากวัล เกียรติยศ ขณะที่จำนวนช่างเทียนพรรษาที่จะทำให้สมความต้องการนั้นมีน้อย ช่างเทียนพรรษาที่มีฝีมือเป็นที่ยอมรับในการแข่งขันมาตลอดในวงการเทียนพรรษา เรียกว่าช่างใหญ่ เป็นช่างที่มีอาชีพหลักในการรับจ้างสร้างถาวรวัตถุทางศาสนา ซึ่งงานส่วนหนึ่งคือการปั้น การแกะตกแต่ง พื้นฐานอันนี้จึงทำให้ช่างมีความคุ้นเคยกับวัดที่จ้าง และคุ้นเคยกับงานทางพุทธศาสนา ช่างใหญ่ก็จะมีลูกน้องช่างในทีมงานหลายคน ดังนั้น ช่างใหญ่จึงเป็นจุดเป้าหมายของวัดที่จะว่าจ้างให้สร้างประติมากรรมเทียนพรรษา

ในส่วนนี้ได้ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวคือ สังคมทำให้ช่างเทียนพัฒนาตัวเองและต้องสร้างงานมากขึ้น เศรษฐกิจทำให้ช่างต้องคิดค่าแรงเพิ่มขึ้น ขณะที่ความต้องการทางสังคมมีมาก ทำให้สังคมที่มีเศรษฐกิจดีมีโอกาสดูช่างฝีมือดีกว่ากลุ่มสังคมที่มีเศรษฐกิจด้อยกว่า ถึงแม้ว่าช่างเทียนพรรษาส่วนใหญ่จะรับสร้างงานด้วยเหตุผลหนึ่ง คือความศรัทธาในงานประเพณี แต่ทั้งนี้จะต้องตั้งอยู่บนเงื่อนไขคือ ราคา ค่าแรง อันหมายถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะช่างใหญ่ที่ได้รับรางวัลบ่อยครั้ง จะเห็นได้ว่าการรับสร้างงานของช่างบางคนก็รับที่หลายวัด และชี้ลงไปได้ชัดว่า ส่วนใหญ่เป็นช่างที่เคยได้รับรางวัลในการประกวด

เมื่ออิทธิพลทางสังคมและเศรษฐกิจมีผลต่อการสร้างงานของช่างเทียน จึงทำให้ลูกน้องช่างที่มีฝีมือบางคน แยกตัวออกไป เช่น ลูกน้องช่างใหญ่บางคนมีโอกาแยกตัวไปรับงานเอง และได้แสดงฝีมือทัดเทียมช่างใหญ่ได้ โดยได้ปักหลักทุ่มเทการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาให้กับวัดในต่างอำเภอ ซึ่งเป็นเพียงอำเภอเดียวที่ยังคงส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าร่วมประกวดแข่งขันมาตลอดในนามวัดเมืองเดช เหตุที่ต้องทำให้กับวัดนี้มิใช่สาเหตุมาจาก ประการแรก ได้รับว่าจ้างให้ไปสร้างอาคารทางศาสนา ซึ่งต้องใช้เวลาในการก่อสร้างนาน มีฝีมือการปั้นและแกะเป็นพื้นฐาน ประการที่สอง เพื่อเป็นการพิสูจน์ความ

สามารถของตนในการสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษา และในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จ เมื่อวัดเมืองเดชชนะเลิศการประกวด ในปี พ.ศ. 2527 จากนั้นมาก็ผลักดันให้ชน ช่างเทียนคนอื่น ๆ เห็นว่าตนเองน่าจะมีโอกาสบ้าง จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้หลาย ๆ วัดส่งประติมากรรมเทียนเข้าแข่งขัน และเกิดช่างใหม่ ๆ ขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ชัยชนะในการประกวดต่อมาก็ยังหมุนเวียนอยู่ในกลุ่มช่างโดยอาชีพ

ต้องยอมรับว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หรือค่าแรง ค่าจ้างนี้มีผลต่อวิวัฒนาการ ข้อยืนยันในการยอมรับนี้ ผู้วิจัยประสบเหตุการณ์ด้วยตนเอง ขณะศึกษาข้อมูล ซึ่งอยู่ในระหว่างการสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษา ประจำปี พ.ศ. 2534 และเป็นปีที่ช่างใหญ่ ประกาศไม่รับงาน ช่างที่เคยมีฝีมืออยู่ในชั้นแนวหน้า หมายถึง เคยได้รับรางวัลมาบ้าง ได้รับงานในครั้งนี้อยู่คนละ 2 - 3 วัด และช่างบางคนต้องยอมสละวัดที่เคยสร้างผลงานให้มาตลอด ไปรับสร้างงานให้กับวัดอื่นที่เสนอราคาค่าแรงสูงกว่า

กระนั้นก็ตาม แม้ปัจจัยด้านเศรษฐกิจจะมีผลต่อวิวัฒนาการเพียงใด ก็ยังมีกลุ่มช่าง กึ่งอาชีพบางกลุ่ม รับงานโดยไม่คิดค่าแรงจากวัด เช่น กลุ่มช่างจากวิทยาลัยอาชีวศึกษา อุบลราชธานี โดยการนำของอาจารย์ในคณะวิชาศิลปะ รับงานให้กับบางวัดในบางปี เช่น รับงานวัดกลาง วัดใต้ และครั้งล่าสุด เมื่อ พ.ศ. 2529 รับงานให้กับวัดมหาวนาราม ช่างกลุ่มนี้จะได้รับเพียงสวัสดิการอาหารเท่านั้น

✧ การเมืองเริ่มเข้ามามีบทบาทในประติมากรรมเทียนพรรษา ตั้งแต่เมื่อใดนั้นไม่มี ข้อยืนยันอย่างแน่ชัดได้ จากข้อมูลที่ศึกษาโดยเฉพาะข้อมูลการสัมภาษณ์ พอประเมินได้ว่า บทบาททางการเมืองปรากฏขึ้นในระหว่างที่เป็นงานประเพณีระดับชาติ โดยการมีบทบาทผ่าน บุคคลหรือกลุ่มบุคคล เช่น ช่างเทียน เจ้าอาวาสวัด กรรมการวัด รวมถึงกรรมการตัดสินในการประกวดเทียนพรรษา ✧

หากจะมองว่า คณะกรรมการตัดสินการประกวด อยู่ในขอบเขตของบทบาทการเมืองนั้น สังเกตได้จากแบบสอบถาม ที่มีคำตอบชัดเจนว่า คณะกรรมการตัดสินการประกวด มีบทบาทในด้านนี้ เพราะผลการตัดสินนอกจากจะเป็นเกียรติยศแล้ว ยังหมายถึงอนาคตของ ช่างเทียนพรรษาด้วย เมื่อมีการตัดสินการประกวด ย่อมเกิดบุคคลขึ้นอย่างน้อย 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือภูมิใจที่ได้รางวัล กลุ่มสองเสียใจ กลุ่มสามไม่ดีใจไม่เสียใจ ได้ก็ดี ไม่ได้ ก็ไม่เป็นไร

กลุ่มที่ 1 กับกลุ่มที่ 2 นี้ จะอยู่ในขอบข่ายผู้ได้รับรางวัลที่ 1 - ที่ 3 ชมเชยที่ 1 - ที่ 3 กลุ่มที่ 3 อยู่ในรางวัลสมนาคุณ 10 วัด

จากแบบสอบถาม กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่ 3 ตอบส่วนมาก เห็นว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกรรมการ ขณะที่กลุ่มที่ 1 บางส่วนจะตอบว่าไม่เป็นธรรมในบางปี สรุปคือ ส่วนมากตอบไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกรรมการ ในกลุ่มกรรมการนั้น ส่วนมากตอบ ผลของการตัดสินของคณะกรรมการอยู่ในเกณฑ์ดี มีส่วนน้อยตอบว่า การตัดสินควรแก้ไข และมีบางส่วนบอกคนไม่ได้ใบตัดสิน แต่มีข้อทุกปีจะมีคะแนนของตนหรือเปล่าก็ไม่รู้ มีกรรมการบางคนบันทึกแนะนำท้ายแบบสอบถามว่า แม้เกณฑ์การตัดสินจะมีความสมบูรณ์ แต่นักของคะแนนจะมีลักษณะเกาะกลุ่มขึ้นทำให้ตัดสินอย่างไม่อย่างหนึ่ง

ประการหนึ่งที่น่าสังเกตคือ การแต่งตั้งคณะกรรมการตัดสินการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษา แต่งตั้งเข้าไปโดยตำแหน่ง ซึ่งคณะกรรมการบางคนไม่ใบตัดสินด้วยตนเอง และมอบหมายให้บุคคลอื่นไปปฏิบัติหน้าที่แทน ประการที่สองวิธีการตัดสินจะประเมินล่วงหน้าก่อนจะเริ่มเข้าชบวนแห่เทียน 1 วัน จึงมีความเป็นไปได้ว่าคณะกรรมการกับช่างเทียนบางคน มีโอกาสรู้ล่วงหน้าว่าคุ้มวัดใดจะได้รับรางวัลใด เหตุการณ์เช่นนี้ มักจะเกิดขึ้นบ่อยครั้งแต่ก็มีบางครั้งที่รู้ผลก่อนแล้ว แต่ถูกพลิกผัน

* เหตุการณ์พลิกผันด้านการเมืองเรื่องการตัดสินนี้ ถูกเปิดเผยจากบุคคลหลายกลุ่ม แต่มีสาระตรงกันว่า ปีที่ถูกพลิกผันการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษาที่ยืนยันได้ คือ ปี พ.ศ. 2529 และ พ.ศ. 2532 ในปี พ.ศ. 2529 นั้น เป็นปีที่มีการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษามากที่สุด และมีเงื่อนไขว่าหากเทียนวัดใดชนะเลิศ จะนำผลงานไปแสดงที่กรุงเทพฯ ในปีการท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2530 ช่างเทียนแต่ละวัดจึงทุ่มเททั้งทุนสร้างและฝีมือ เป็นปีที่ประติมากรรมเทียนพรรษาอุบลราชธานีมีความโดดเด่นมาก

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งในปี พ.ศ. 2529 คือมีการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร ซึ่งเทศบาลเข้าพรรษาอยู่ในช่วงการหาเสียง วิธีการหาเสียงจึงถูกปะปนเข้าไปในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ปรากฏผลคือรางวัลชนะเลิศวัดที่ได้คือ วัดที่นักการเมืองคนสำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี ให้ความสำคัญให้การสนับสนุน มีข้อยืนยันจากการสัมภาษณ์พระรูปหนึ่ง ยืนยันว่านักการเมืองผู้นั้นหาเสียงหน้ารถขบวนแห่ประติมากรรมเทียนพรรษาอย่างเปิดเผย *

มีคำถามว่า ความพลิกผันเช่นใดเกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2529 คำตอบคือ ก่อนประกาศผลการตัดสิน มีผู้รู้ผลแล้วว่าวัดที่จะได้รับรางวัลชนะเลิศคือวัดใด แต่ผลประกาศออกมาเป็นวัดสุทัศนาราม กรรมการวัดคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ยังมีการตามมาเปลี่ยนของรางวัลกันที่วัด หรือจะเป็นการหยิบของรางวัลผิดก็น่าจะเป็นไปได้ ทั้งยังมีการสรุปอีกว่ามีการเลื่อนไหลรางวัลกันหนาที่สุดในที่สุดท้าย ช่างเทียนบางคนให้สัมภาษณ์ว่า ความพลิกผันครั้งนั้นจะถูกจารึกเป็นประวัติศาสตร์เทียนพรรษาไปอีกนาน

ปี พ.ศ. 2532 ความพลิกผันทางการเมืองก็เกิดขึ้นอีกครั้งกับวัดเมืองเดช อำเภอเดชอุดม มีผู้รู้ล่วงหน้าแล้วว่า วัดเมืองเดชจะได้รับรางวัลชนะเลิศ ภายหลังเสร็จสิ้นขบวนแห่ก็นำขบวนประติมากรรมเทียนพรรษา เตรียมเข้าที่สำหรับรับรางวัล แต่ปรากฏว่าที่สำหรับรางวัลชนะเลิศมีวัดอื่นเข้าที่แทนแล้ว คือวัดไชยมงคล และได้รับคำตอบจากผู้นำขบวนแห่ที่รับรางวัลว่า วัดไชยมงคลชนะเลิศ วัดเมืองเดชจึงนำรถขบวนแห่ประติมากรรมเทียนพรรษากลับวัดต่างอำเภอซึ่งมีระยะทางกว่า 40 กิโลเมตร ขณะที่เดินทางกลับไปถึงหลักกิโลเมตรที่ 18 คือหมู่บ้านศรีโคส ตำบลนางสว่าง อำเภอเดชอุดม ก็มีรถตำรวจทางหลวง วิ่งตามมาเพื่อแจ้งให้ตัวแทนคุ้มวัดทราบว่า กรรมการตัดสินการประกวดให้นำขบวนกลับมารับรางวัลชนะเลิศที่จังหวัด เหตุการณ์วันนั้นผู้วิจัยพบเห็นด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้วิจัยกำลังเดินทางจะไปเดชอุดมโดยรถกระบะ ตามหลังขบวนแห่ไปพบว่าขบวนแห่กำลังหยุดและตัวแทนคุ้มวัดยืนจับกลุ่มปรึกษากันอยู่ เมื่อจอดรถสอบถามตัวแทนคุ้มวัดแล้วได้รับคำตอบว่า เขาตามให้มารับรางวัลชนะเลิศที่จังหวัด

จะด้วยเหตุผลประการใดก็ตาม ในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแบ่งบอกได้ว่าการล่วงหน้ารู้ก่อนแล้วว่า ใครจะเป็นผู้ได้รับรางวัล การพลิกผันดังกล่าว คงไม่มีคำตอบอื่นใดที่จะเหมาะไปกว่า คำว่าเป็นผลมาจากปัจจัยทางการเมือง

จากความต้องการของกลุ่มสังคม เป็นแรงผลักดันข้างจนถึงความต้องการพื้นฐานทางเศรษฐกิจเป็นแรงเสริม เป็นปัจจัยผลรวมไปถึงการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้อง ดังได้กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ปัจจัยในส่วน สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมมีผลส่งกระทบไปถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ด้วย

2. ปัจจัยด้านปัญหาและความคิด เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ในสังคมมนุษย์ที่มีปัจจัยด้านนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะ ปัญหาและความคิดในเชิงช่าง ของช่างเทียนพรรษา เฉพาะอย่างยิ่ง ช่างเทียนพรรษาที่คลุกคลีอยู่กับการสร้างเทียนพรรษามาเป็นเวลานาน

* ปัจจัยด้านปัญญาและความคิด ในวิวัฒนาการประติมากรรมเทียนพรรษานั้นมีบางประการที่มองให้เห็นว่า เป็นผลมาจากปัจจัยด้านปัญญา ความคิด เช่น การรู้กฎเกณฑ์ระเบียบการประกวด แม้แต่การคาดคะเนความชอบของกรรมการ ช่างเทียนจะต้องสร้างงานเพื่อนำเสนอตามนั้น โดยเฉพาะเนื้อหาเรื่องราวพุทธศาสนา ช่างเทียนก็จะจัดเนื้อหาเรื่องราวทางศาสนาให้เป็นตอน ๆ ซึ่งแยกเป็นพุทธประวัติ และมหาชาติชาดก ทั้งยังต้องรู้จักเลือกตอนที่จะมาสร้างภาพประกอบแล้วมีความโดดเด่น การนำเรื่องราวมาจัดเป็นภาพประกอบนั้น ในประติมากรรมเทียนพรรษาประเภทติดพิมพ์ส่วนมากจะทำได้เพียงตอนเดียว ขณะที่ประเภทแกะสลักมีโอกาสที่จะทำได้ทั้งเป็นตอนเดียว หรือผสมผสานส่วนสำคัญของแต่ละตอนเข้าด้วยกัน เพราะเนื้อหาเรื่องราวสามารถนำเสนอเรื่องราวได้ทั้งในส่วนลำดับส่วนฐานและส่วนประกอบฐาน ช่างเทียนบางกลุ่มนั้นรู้ว่าการชมการจะให้ความสำคัญของส่วนประกอบฐานมากกว่าก็จะสร้างงานไปเรื่อย ๆ ถ้ามีพื้นที่มีอยู่แล้วก็นำมาประกอบเพิ่ม หรือถ้าหากเวลายังเหลืออยู่ก็จะสร้างเพิ่มเข้าไปอีก *

ประการต่อมาคือ ความรู้ความคิดที่ได้จากการแก้ปัญหาขณะทำงาน หรือแม้แต่การแก้ปัญหาการส่งประติมากรรมเข้าประกวดเพื่อรักษาข้อตกลง เช่น เมื่อใกล้ถึงวันงานประเพณี คัมภีร์ยังหาช่างเทียนไม่พร้อม ก็อาจต้องนำผลงานเก่ามาปรับแต่ง หรือนำผลงานเก่าของวัดอื่นมาตกแต่งใหม่ ข้อมูลนี้เห็นได้จาก ผลงานเมื่อปี 2525 เป็นของประติมากรรมเทียนพรรษาวัดผาสุกราม แล้วมาปรากฏอีกครั้งในปี พ.ศ. 2528 เกือบทั้งหมดและจากการสัมภาษณ์ที่วัดเมืองเดช ส่วนลำดับของประติมากรรมเทียนพรรษาของวัดเมืองเดช ปี พ.ศ. 2529 นำกลับมาใช้อีกในปี พ.ศ. 2530 การนำผลงานเก่ามาใช้ใหม่นั้น จะเป็นการนำส่วนลำดับมากกว่าส่วนอื่นอาจเป็นเพราะสามารถเก็บรักษาได้ดีกว่าส่วนอื่น ๆ ยังหมายถึงการรู้วิธีแก้ปัญหาของช่างเทียนอีกด้วย

ปัจจัยด้านนี้ ส่งผลให้เห็นถึงช่างเทียนพรรษามีความเข้าใจว่าการส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าประกวดทุกปีนั้น กรรมการตัดสินคงดูไม่ทั่วถึง และคงไม่สามารถจํารายละเอียดต่าง ๆ ได้มีการคิดนำผลงานเก่าบางส่วนมาใช้ใหม่ เช่น ส่วนลำดับเก่าของวัดเมืองเดช เมื่อ ปี พ.ศ. 2529 นำกลับมาใช้ใหม่ในปี 2530 ก็ได้รับรางวัลชนะเลิศ ทั้งนี้คงเป็นเพราะมีส่วนประกอบอื่น ๆ คู่ไปด้วย ไม่ใช่เฉพาะส่วนลำดับเก่าที่นำมาใช้เท่านั้น

★ 3. ปัจจัยด้านวิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยา เป็นที่ยอมรับว่าการคิดและค้นคว้าอย่างเป็นระบบกลายเป็นวิทยาการที่เป็นสากลไปแล้ว การสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา จึงต้องพบกับปัจจัยด้านนี้ วิทยาศาสตร์และประยุกต์วิทยา ได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจ ช่างเทียนพรรษาและผู้ว่าจ้างต้องพบกับปัญหาการเพิ่มขึ้นของต้นทุนในการสร้างประกอบกับการเกิดวิทยาการใหม่ ๆ โดยเฉพาะผู้ที่ผ่านการศึกษาในสาขาวิชาศิลปะได้นำวิชาการทางประติมากรรมแบบใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ เช่นการนำสีสั้ดทาลงในหุ่นหรือโครงสร้างก่อน แล้วราดน้ำเทียนบาง ๆ สีที่ทาลงไปจะมีผลต่อการมองเห็นเป็นเนื้อเทียนเหมือนมีความหนาหรือการใช้สีน้ำเทียนราดแล้วขัดตกแต่ง แทนการใช้เทียนแผ่นซึ่งมีปริมาณเนื้อเทียนมากกว่าและการหล่อลายตกแต่งที่ซ้ำ ๆ กัน แทนการแกะรวมถึงการสร้างปูนปลาสเตอร์เป็นแผ่นให้มีลักษณะโค้งตามต้องการ แล้วตัดไปประกอบเป็นหุ่นดังวิธีการที่นำเสนอแล้ว และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เช่นการโปรยน้ำแข็งแห้งให้เป็นหิมะเป็นต้น วิธีการดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า การประยุกต์วิทยาการเข้ามามีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิธีการสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษา ส่งผลไปถึงช่างจะต้องปรับเปลี่ยนบางส่วนเพื่อรองรับวิทยาการใหม่ ๆ ด้วย ทำให้มองไปในอนาคตว่าวิธีการสร้างเทียนแบบเก่า อาจจะต้องถูกเลือนลางไป

4. ปัจจัยด้านประสบการณ์ การสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา เป็นสิ่งช่วยพิสูจน์ความเชื่อตามแนวคิดทางปรัชญาประสบการณ์นิยมได้ดีประการหนึ่ง เพราะช่างเทียนพรรษาส่วนมาก เริ่มมาจากประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น เป็นลูกมือช่างใหญ่ ที่รับงานประติมากรรมเทียนพรรษาแล้วเริ่มรับทำงานเองเพียงบางส่วน เช่น รับงานแกะยอดส่วนลำต้นรับแกะเฉพาะส่วนลำต้น รับปั้นหุ่น หรือจากการไปเป็นลูกมือช่วยงานช่าง จากนั้นก็เริ่มรับงานเป็นของตนเอง โดยเริ่มจากการเลียนแบบครูช่าง คือเลียนแบบท่าทางหุ่นเลียนแบบลาย เมื่อเห็นว่ามีความสามารถพอ จึงเริ่มปรับเปลี่ยนเป็นแบบของตน ข้อมูลนี้เห็นได้จากภาพถ่ายประติมากรรมเทียนพรรษาที่เคยชนะการประกวดในแต่ละปี และจะมีรูปคล้ายกันนี้ก็จะไปปรากฏในอีกวัดหนึ่งของปีถัดไปหรือเคยปรากฏในประเภทแกะสลัก แล้วต่อไปก็ไปปรากฏในประเภทติดพิมพ์ ซึ่งเป็นประสบการณ์เลียนแบบอย่างหนึ่งของช่างเทียน

ประสบการณ์ที่เห็นได้อีกอย่างหนึ่งของช่างเทียนพรรษา คือ การสลับตำแหน่ง ในที่นี้การสลับตำแหน่งหมายถึง การสลับที่ของหุ่นในส่วนประกอบฐาน รวมถึงการสลับที่ของภาพประกอบลายไทยในส่วนลวดลาย ถ้าเป็นช่างที่เคยรับงานมาก ๆ มักจะมีหุ่นเก่า ๆ เก็บไว้ หรือวัดที่เคยส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าร่วมงานเป็นประจำ ก็จะมีหุ่นแต่ละปีคงเหลืออยู่ ช่างเทียนก็จะนำหุ่นที่มีอยู่ไปประกอบตกแต่งตามเนื้อหาเรื่องราวที่ต้องการ เพราะโดยมากหุ่นประกอบเรื่องราวมักจะมีทางท่างซ้ำ ๆ กันนอกจากประหยัดเวลาแล้ว ก็เป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย ประสบการณ์ของช่างในระยะหลัง ๆ คือ การสร้างให้มีหุ่นประกอบจำนวนมาก เมื่อมองดูเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ จนบางครั้งแม้จะมีหุ่นประกอบมาก แต่เมื่อดูอย่างพิจารณาแล้ว หุ่นประกอบที่แสดงออกกับเนื้อหาไม่มีความสัมพันธ์กัน กระนั้นก็ตามในปัจจุบันก็ยังเป็นการแข่งขันการสร้างหุ่นประกอบ เพื่อเพิ่มความยิ่งใหญ่ตามประสบการณ์ของช่างเทียน

จากปัจจัยด้านประสบการณ์นี้เอง ทำให้ช่างได้เข้าใจถึงรสนิยมของผู้ชื่นชมเทียนพรรษา โดยเฉพาะความชื่นชมของกรรมการตัดสินการประกวด อันมีความหมายสำหรับช่างเทียน มองย้อนกลับจากภาพถ่ายประติมากรรมเทียนพรรษา จะเห็นว่าความคล้ายคลึงกันของช่างแต่ละกลุ่ม เริ่มปรับใกล้เคียงกันเรื่อย ๆ ทั้งรูปแบบที่นำมาใช้ รวมถึงเนื้อหาที่แสดงออก อาจจะเป็นผลมาจากปัจจัยนี้ได้ ที่ทำให้การสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาในระยะหลังมีที่ท้าวว่าจะลดลง เพราะเริ่มสร้างแบบเดิม ๆ ไปทุกขณะ

5. ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์ การใช้วัสดุอุปกรณ์ เป็นสิ่งที่ควบคู่กับการสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษามาตลอด วัสดุอุปกรณ์แต่ละอย่างย่อมมีคุณสมบัติเฉพาะตัว เชื่อว่าแรกเริ่มของการนำขี้ผึ้งมาทำเป็นเทียน เมื่อนำไปถวายพระในเทศกาลเข้าพรรษานั้น เป็นเพราะขี้ผึ้งขณะนั้นหาไม่ยากนัก ประกอบกับการมีกลิ่นหอมเหมาะสำหรับเทศกาลอันเป็นมงคล เมื่อมีการพัฒนาตัวเองขึ้นในการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา ประกอบกับการผลิตขี้ผึ้งน้ำมัน อันเหมาะที่จะนำมาหล่อหลอมรวมกันให้มีขนาดใหญ่ขึ้นตามความต้องการ ประกอบกับขี้ผึ้งแท้นั้นเริ่มมีน้อยลง ช่างจึงต้องหันมาสนใจกับคุณสมบัติของขี้ผึ้งน้ำมัน ทั้งนี้ช่างจะต้องไม่ลืมคุณสมบัติของวัสดุอย่างอื่นที่นำมาประกอบในการสร้างงานด้วย เพราะช่างไม่ได้ใช้เฉพาะขี้ผึ้งเท่านั้นสร้างประติมากรรมเทียนพรรษา

* วิทยาศาสตร์ประยุกต์วิทยา ปัญญาความคิดตลอดจนประสบการณ์ต่างเป็นส่วนให้
 ข้างต้องการวิธีการอันเหมาะสมกับวัสดุอุปกรณ์ ทั้งนี้ มีปัจจัยสังคม เศรษฐกิจ การเมืองเป็น
 ส่วนหลักดันให้ต้องตระหนักถึงการใช่วัสดุอุปกรณ์มากขึ้น

ปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์จึงเป็นผลอย่างยิ่งต่อวิวัฒนาการด้านกลวิธีจะเห็นได้จาก การ
 สร้างส่วนประกอบฐาน ซึ่งเดิมนั้นต้องปั้นเป็นหุ่นพลาสติก แล้วหุ้มด้วยเทียนแผ่น ก่อน
 จะตัดพิมพ์หรือแกะ วิธีการนี้ได้พัฒนาไปเพื่อลดวัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายและ
 เวลา ซึ่งได้แก่ การนำรูปสำเร็จไปชุบน้ำเทียนที่ละลาย การลงสีคล้ายเทียนก่อน แล้วราด
 น้ำเทียนบาง ๆ จากนั้นก็ตกแต่งเป็นต้น

ผลรวมของปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวถึง เป็นผลต่อการวิวัฒนาการของประติมากรรม
 เทียนพรรษา ในจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งได้พัฒนาตัวเองเป็นประติมากรรมเทียนที่ยิ่งใหญ่ที่
 สุดในประเทศไทย และเชื่อว่า ปัจจัยที่กล่าวถึงจะไม่เป็นผลให้วิวัฒนาการของ
 ประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีหยุดนิ่งเพียงเท่านั้น *

บทที่ 6

สรุป อภิธาน เสนอแนะ

สรุป

วิวัฒนาการ รูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ในประติมากรรม
เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 - 2533 โดยได้กำหนดระยะเวลา
ของวิวัฒนาการในแต่ละด้านดังได้นำเสนอมาแล้วนั้น มีผลการวิจัยพอสรุปได้ คือ

(1.) วิวัฒนาการด้านรูปแบบทางศิลปะ ดังได้กล่าวในเบื้องต้นว่า ด้านรูปแบบใน
มุมมองของผู้คนส่วนใหญ่ มักจะมีมุมมองเลยไปถึงด้านเนื้อหาด้วย ทั้งนี้รวมไปถึงบุคคลใน
กลุ่มต่าง ๆ อันเป็นข้อมูลประเภทบุคคล เกณฑ์ที่นำไปศึกษาวิวัฒนาการด้านรูปแบบทางศิลปะ
นั้น ปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของประติมากรรมเทียนพรรษาดังนี้

1.1 ส่วนลำต้น รูปแบบในส่วนลำต้นมีวิวัฒนาการน้อยมาก กล่าวคือ ยังคง
อนุรักษ์รูปแบบของเทียนที่นำไปถวายพระ คือเป็นรูปทรงกลม มีไส้ตรงกลางไว้สำหรับจุดไฟ
โดยเฉพาะในประเภทแกะสลัก รูปแบบไม่เปลี่ยนแปลง เห็นได้เพียงขนาดใหญ่ขึ้น ส่วนประ
เภทติดพิมพ์นั้น มีเปลี่ยนแปลงบ้างก็ตรงที่ท่ายอดเป็นหลายชั้น เป็นรูปทรงเหลี่ยม หลาย
เหลี่ยม มีส่วนโค้งส่วนเว้าทำให้ดูเปลี่ยนไปจากรูปแบบของเทียนที่นำไปถวายพระ

1.2 ส่วนฐาน ในระยะแรก ส่วนฐานไม่มีความสำคัญมากนัก เพราะทำ
หน้าที่เป็นเพียงส่วนรองรับลำต้นเท่านั้น จึงทำเป็นรูปทรงสี่เหลี่ยม ข้องกันหลายชั้น แล้ว
ประเภทแกะสลักก็ทำรูปแบบเหมือนจริงของรูปดอกบัวมาทำเป็นส่วนฐาน ถึงช่วงปี พ.ศ.
2520 เป็นต้นมา ส่วนฐานจึงเริ่มวิวัฒนาการรูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่มาใช้เป็นฐาน เช่น
รูปช้างสามเศียร ในประเภทแกะสลัก ส่วนประเภทติดพิมพ์ ยังคงเป็นรูปเหลี่ยมย่อม
หลาย ๆ ชั้น รูปแบบฐาน ช่วง ปี พ.ศ. 2520 - 2525 ยังคงนำรูปแบบของที่สร้างขึ้น
ใหม่ อันดัดแปลงมาจากสัตว์ที่ดัดแปลงมาจากธรรมชาติ ถึง พ.ศ. 2525 การวิวัฒนาการ
ส่วนฐานอย่างจริงจังก็เริ่มเปลี่ยนไป โดยทำส่วนฐานให้ขยายตัวใหญ่ขึ้น แต่ยังคงรูปแบบ
เดิมคือ รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ อันเป็นรูปแบบเหมือนจริงของสัตว์ จากนั้น ส่วนฐานจึงถูกดึง
ความสำคัญไปอยู่ที่ส่วนประกอบฐาน

1.3 ส่วนประกอบฐาน รูปแบบของส่วนประกอบฐานมีวิวัฒนาการเรื่อยมา ก่อนจะเริ่มเข้าสู่ปี พ.ศ. 2525 เริ่มจากรูปแบบเหมือนจริงของสัตว์ เช่น ช้าง, สิง, กวาง, ม้า และวิวัฒนาการเข้าสู่รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ อันได้แก่ ครุฑ กิณรี กิณรี ฯลฯ เมื่อส่วนฐานขยายตัวมากขึ้น นับจาก ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา ทั้งรูปแบบเหมือนจริง รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ และรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิดก็ถูกนำมาใช้อย่างมากมายตามเรื่องที่แสดงออก เช่น รูปแบบเหมือนจริง มีรูปคน ช้าง ม้า วัว รูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ พญาหงส์, ช้างสามเศียร, พญานาคหัวเดียว หลายหัว, ครุฑ, สัตว์หิมพานต์อื่น ๆ รูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด ส่วนใหญ่เป็นการแก้ปัญหของช่างในการนำส่วนประกอบฐานแต่ละตัวเข้าด้วยกัน เช่น รูปก้อนเมฆไหล เพื่อเชื่อมแต่ละส่วนเข้าหากันเป็นต้น รูปแบบส่วนนี้ยังคงหมุนเวียนอยู่จนปัจจุบัน

2. วิวัฒนาการด้านเนื้อหา ด้านเนื้อหานี้เป็นส่วนสำคัญมากส่วนหนึ่งในการนำเสนอ เพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจ อันหมายถึง ความสำเร็จในการสร้างงานประติมากรรมเทียนพรรษา ปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ คือ

2.1 ส่วนลำต้น เนื้อหาในส่วนลำต้น ประเภทคติพจน์มีวิวัฒนาการน้อยส่วนมากเป็นเนื้อหาหลายอย่าง ๆ โดยมีลายไทยเป็นองค์ประกอบหลัก และผู้คนส่วนใหญ่ก็จะมองว่าเป็นเนื้อหาลายไทย ส่วนประเภทแกะสลักเนื้อหาในส่วนลำต้น เริ่มจากการแกะลวดลายต่าง ๆ ที่มีความซ้ำ ๆ กัน ภาษาช่างเทียนเรียกว่าแกะแบบสติ๊กเกอร์ โดยให้มีมิติสูงต่ำ ซึ่งก็มีรูปแบบลายไทยเป็นองค์ประกอบ หลังจากเป็นงานประเพณีระดับชาติ เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดีก็เข้ามาประกอบกับเนื้อหาลวดลายต่าง ๆ มาก โดยเฉพาะเนื้อหาทางพุทธศาสนา และก็ยังคงเช่นนี้มาจนปัจจุบัน

2.2 ส่วนฐาน เนื้อหาในส่วนฐานเริ่มต้นจากการนำเนื้อหาเกี่ยวกับลวดลายต่าง ๆ เข้าไปประกอบ ภายหลังรูปแบบฐานได้เปลี่ยนแปลงไป คือ ระยะเวลาปี พ.ศ. 2522 - 2525 เนื้อหาเกี่ยวกับศาสนาและวรรณคดีก็เข้ามามีบทบาทมากขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นสัตว์ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นตอน ๆ ไป เช่น พญาหงส์, พญานาค, ช้างสามเศียร หรือม้าที่พระพุทธเจ้าทรงออกผนวช ปี 2526 มีเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องคือ วัวพันธุ์ขนาคาใหญ่มาก ปี 2528 มีเรือสุพรรณหงส์ (วัดกลาง) ปี 2529 มีรูปสัตว์ในวรรณคดี คือ ม้ามังกรในเรื่องพระอภัยมณี ของวัดเมืองเดชเป็นต้น ระยะเวลาหลัง ส่วนฐานก็มีความสำคัญลดลง เมื่อมีส่วนประกอบฐานนำเสนอเรื่องเนื้อหามากขึ้น

2.3 ส่วนประกอบฐาน ในส่วนประกอบฐานมีวิวัฒนาการด้านเนื้อหามากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะหลังจากปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา เนื้อหา ในส่วนประกอบฐานส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาเป็นหลัก และมีข้างบางวัดที่นำเสนอเนื้อหาสะท้อนสภาพสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเฉพาะ นายประเสริฐ แสงสว่าง ข่างอิสระ มีการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับลวดลายต่าง ๆ นั้น เป็นเพียงส่วนประกอบให้เนื้อหาในส่วนประกอบฐานมีความน่าสนใจมากกว่า

3. วิวัฒนาการด้านกลวิธี นอกจากวิวัฒนาการด้านรูปแบบและเนื้อหาแล้ว ด้านกลวิธีในประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีวิวัฒนาการเหนือกว่าการสร้างเทียนพรรษา ในจังหวัดอื่น ๆ ก็ว่าได้ อันแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการด้านความสามารถของช่างไม่หยุดนิ่ง อันปรากฏอยู่ในส่วนต่าง ๆ คือ

3.1 ส่วนลำต้น ดังจะเห็นแล้วว่า วิวัฒนาการการสร้างส่วนลำต้น เริ่มจากการนำเทียนหลาย ๆ เล่มมามัดรวมกัน เรียกว่าเทียนมาหล่อให้ลำต้นใหญ่โต แล้วนำลายที่ได้จากการอัดจากแม่พิมพ์มาปะติดให้สวยงาม จนถึงการหล่อแล้วแกะสลักภายในส่วนลำต้น วิวัฒนาการจากการใช้น้ำเป็นแกนกลางมาเป็นท่อพีวีซี และท่อเหล็กปะปาที่สามารถทนขนาดความหนาของเนื้อเทียนได้อย่างแม่นยำ ตลอดจนการใช้เชือกสีส้มพันรอบแกนกลาง เมื่อเวลาแกะส่วนที่ลึกลงไป สีของเชือกกับสีของเนื้อเทียน ก็จะดูเข้มเหมือนกับเนื้อเทียนยังมีมากและหนาลงไปอีก และรวมไปถึงการแยกหล่อส่วนยอดกับส่วนลำต้น เพื่อสะดวกในการตกแต่ง อันเป็นวิวัฒนาการที่ต่อเนื่องเรื่อยมา จนไม่มีใครกล้าขัดเกลาเทคนิคที่มีวิวัฒนาการในขั้นนั้น ๆ ได้ จะมีหลักฐานยืนยันในกลวิธีส่วนลำต้นที่วิวัฒนาการแปลกออกไปก็คือ การแกะส่วนลำต้นเป็น 2 ชั้น เมื่อปี พ.ศ. 2527 โดยกลุ่มช่างอาชีวศึกษา สร้างให้กับวัดกลางโดยสรุป ส่วนลำต้นใช้วิธีการหล่อเป็นสำคัญ

3.2 ส่วนฐาน ส่วนฐานมีกลวิธีที่ไม่เด่นชัดนัก ในระยะแรกเริ่มจากการทำโครงไม้เป็นรูปเหลี่ยมหลาย ๆ ชั้น แล้วใช้เทียนตกแต่งผิวภายนอก ทั้งประเภทติดพิมพ์และแกะสลัก ภายหลังประเภทแกะสลัก มีการปั้นในรูปต่าง ๆ ใช้เทียนตกแต่งผิวภายนอกแล้วจึงแกะสลัก วิธีการส่วนนี้ ในประเภทแกะสลักยังคงเป็นเช่นนั้น เพียงแต่สร้างขนาดใหญ่โตขึ้น ด้านประเภทติดพิมพ์ เริ่มมีกลวิธีให้มีการประหยัดเนื้อเทียนลง คือ หลังจากสร้างโครงเป็นไม้เรียบร้อยแล้ว จะใช้สีส้มหรือสีแดงทาให้ทั่วไม้ (ใช้สีน้ำพลาสติก) แล้วใช้น้ำเทียนร้อน ๆ ราดแต่เพียงบาง ๆ ขูดตกแต่งให้เรียบ จากนั้นใช้วิธีอัดลวดลายต่าง ๆ จากแม่พิมพ์ มาติดตกแต่ง

3.3 ส่วนประกอบฐาน การสร้างส่วนประกอบฐานนั้น เป็นการสร้างความยิ่งใหญ่ให้กับประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีเป็นอย่างมาก เพราะนั่นหมายถึงความสามารถของช่างเทียนที่จะแสดงออก เริ่มวิวัฒนาการจากการขึ้นโครงหุ่นด้วยไม้ และเหล็กหุ้มด้วยยิมมะพร้าวมัดเป็นรูปร่าง แล้วใช้ปูนปลาสเตอร์ป้อนให้เป็นรูปร่างตามต้องการ ใช้เทียนตกแต่งให้เป็นผิวนอก ถ้าเป็นประเภทติดพิมพ์ก็จะใช้ลายที่ได้จากการอัดมาติดตกแต่ง ในประเภทแกะสลักก็จะใช้เครื่องมือ แกะตกแต่ง ภายหลังต้องสร้างหุ่นเพื่อการแข่งขันจำนวนมาก จึงเกิดวิธีการใหม่ ๆ ขึ้น เช่น การใช้รูปจริงที่มีแล้ว เช่นพระพุทธรูปหล่อ ศาลพระภูมิ เครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น ตะกร้า แจกัน โถงน้ำ ตลอดจนผักผลไม้ต่าง ๆ มาขบลงไปในน้ำเทียนที่ละลายร้อน ๆ หรือใช้น้ำเทียนร้อน ๆ ราด ถ้ารูปนั้นมีขนาดใหญ่ที่ขบไม่ได้ เมื่อเนื้อเทียนเย็นตัวลงก็ขูดตกแต่ง จึงเป็นการประหยัดทั้งแรงงาน เวลาและทรัพย์สิน ไม่มีใครยืนยันได้ว่าผู้ใดเริ่มก่อน เมื่อไหร่ แต่หลายกระแสแบ่งบอกว่า เป็นช่างของวัดกลางในช่วงหลังจากปี พ.ศ. 2525 วิธีต่อมาคือ การปั้นดินเหนียวให้เป็นรูปสำเร็จ เหตุนี้อาจมาจากไม่มีหุ่นจริงตามต้องการ หรือเป็นการทดลองกลวิธีก็ได้ เป็นดินเหนียวตามที่ต้องการแล้ว แม้ผิวดินจะยังไม่แห้ง ก็ใช้น้ำเทียนร้อน ๆ ราดให้ทั่วหุ่น ผิวเทียนเริ่มแห้งก็ขูดตกแต่งคล้ายวิธีขบ ผู้คนคิดคือ นายประเสริฐ แสงสว่าง ส่วนอีกกลวิธีหนึ่งของช่างกลุ่มอาชีพศึกษาอุบลราชธานี คือ การสร้างแผ่นปูนปลาสเตอร์ให้เป็นส่วนโค้งต่าง ๆ แล้วนำมาประกอบเป็นรูปร่างตามต้องการ ดังได้เสนอมาแล้ว

* ทั้งรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีดังกล่าว สรุปแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการอย่างต่อเนื่องในทั้ง 3 ส่วนของประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีทั้ง 5 ปัจจัยส่งผลให้เกิดวิวัฒนาการดังกล่าว (๕๐ (๒๕๖๒))

อภิปราย เสนอแนะ

ในส่วนของการอภิปรายเสนอแนะนี้ เป็นข้อมูลที่ได้จากการใช้เครื่องมือ คือแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ ซึ่งจะเป็ผลสะท้อนในบางมุมมองให้กับกลุ่มหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง สืบทอด ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างประติมากรรมเทียนพรรษาได้นำไปเป็นข้อมูลเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงในส่วนที่เห็นสมควร ในส่วนที่ควรแก่การสนใจดังนี้

1. ด้านรูปแบบ ส่วนใหญ่ไม่ออกความเห็น จากคำถามว่า การประกวดเทียนพรรษา มีการแยกประเภทการประกวด แต่ไม่มีการแยกขนาด ท่านมีความเห็นอย่างไร ถ้าจะมีการจำกัดขนาด คำตอบที่เห็นด้วยให้เหตุผลว่า เป็นการเปิดโอกาสให้กับวัดเล็กและมีทุนน้อย ให้ได้เข้าแข่งขันกับวัดอื่น ๆ ที่มีขนาดของประติมากรรมเทียนพรรษาพอ ๆ กัน เป็นการกระจายรางวัลให้ทั่วถึงและเหตุผลอีกประการหนึ่งคือ เป็นการประหยัดทุนทรัพย์ แต่ยังรักษาประเพณีไว้เช่นเดิม

ทัศนะจากกลุ่มที่ไม่เห็นด้วย กล่าวว่า จะเป็นการหยุดยั้งความยิ่งใหญ่ของงาน โดยบอกว่าในระยะที่ยกกำหนดความสูงและส่วนลำต้นอยู่แล้ว

2. ด้านเนื้อหา คำตอบส่วนมากยังคงไว้เนื้อหาเกี่ยวกับพุทธศาสนา และมีบางส่วนที่เห็นควรนำเสนอเนื้อหาที่สะท้อนสภาพสังคม อันเป็นเหตุการณ์ปัจจุบัน เข้ามาประกอบ

3. ด้านกลวิธี ได้รับคำตอบจากการให้สัมภาษณ์ เป็นส่วนมากมีวิธีการสร้างคล้าย ๆ กัน ดังมีข้อแตกต่างบ้างในบทสรุป

ส่วนในด้านปัจจัยที่มีผลต่อวิวัฒนาการนั้น คำตอบส่วนใหญ่มองไปในปัจจัยสังคม การเมือง โดยเฉพาะผลกระทบจากกลุ่มกรรมการตัดสิน และกฎเกณฑ์ในการตัดสิน ที่น่าสนใจคือ

1. ระเบียบการตัดสินการประกวดสมควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหรือไม่ คำตอบส่วนมากเห็นควรปรับปรุงตามความเหมาะสมในแต่ละปี

2. ความคิดเห็นในการตัดสินของคณะกรรมการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษา ส่วนมากในกลุ่มกรรมการตัดสินการประกวดตอบว่าอยู่ในเกณฑ์ดี มีเพียงส่วนน้อยในกลุ่มกรรมการที่ตอบว่า ได้รับการวิจารณ์ว่าลำเอียง และตอบว่ามีการยึดคะแนนบางกลุ่มเป็นหลัก ส่วนคำตอบจากกลุ่มกรรมการวัด และกลุ่มช่างเทียน มีน้อยที่ตอบว่ายุติธรรมตามความคิด ส่วนมากตอบใน 3 ข้อ คือ วัดเล็ก ๆ ไม่มีโอกาสได้รับรางวัล, รู้กันอยู่แล้วว่าวัดใดจะได้รางวัล และมีแต่ช่างเดิม ๆ ได้รับรางวัล

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย ในผลงานฉบับนี้ คือ

1. ผลงานที่ยิ่งใหญ่ในงานแห่เทียนพรรษา ที่ถือว่าเป็นผลงานทางศิลปะอันมีความงดงามเป็นเลิศนั้น มีการพัฒนาไปมากและได้เป็นงานประเพณีระดับชาติมานานกว่า 10 ปี ถึงเวลาที่จะเรียกผลงานศิลปะนั้นให้เป็นชื่อสากลว่า "ประติมากรรมเทียนพรรษา" ได้หรือไม่ ดังเหตุผลที่ได้เสนอไปแล้ว

2. ระเบียบการตัดสินการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษา ยังคงเค้าโครงเดิมมาเป็นเวลานาน ควรจะได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งควรระบุให้แน่ชัด โดยแยกเป็นส่วน ๆ ดังที่ได้เสนอไปแล้ว คือ ส่วนลำดับ ส่วนฐาน ส่วนประกอบฐาน เพื่อให้สัมพันธ์กับผลงานที่มีอยู่

3. จากข้อมูลที่ได้รับ ในด้านกรรมการตัดสินการประกวดประติมากรรมเทียนพรรษา เห็นว่าการแต่งตั้งกรรมการ ควรจะเป็นบุคคลจากส่วนกลาง ที่มีความรู้ในสาขานี้ และเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ไม่ใช่ว่าแต่งตั้งให้เป็นคณะกรรมการเพราะมีตำแหน่งหน้าที่สำคัญในจังหวัดดังที่เคยปฏิบัติมา

ในข้อ 2 และ 3 นี้ จะเป็นผลส่งไปถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลง อันเป็นข้อกังขาของช่างเทียนพรรษาที่ส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าประกวด หากมีการปรับ 2 ข้อนี้ได้ แนวคิดในการส่งประติมากรรมเทียนพรรษาเข้าประกวดก็จะเปลี่ยนไป จะเป็นผลให้ช่างเทียนพรรษาสรรหาารูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีใหม่ ๆ เข้ามาใช้มากขึ้น

4. ประเพณีแห่เทียนพรรษาในจังหวัดอุบลราชธานีมีมานานกว่าครึ่งศตวรรษและเป็นประเพณีระดับชาติมากกว่า 10 ปี หน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องควรที่จะหาสถานที่อันเหมาะสม จัดจำลองผลงานประติมากรรมเทียนพรรษาที่มีความสำคัญในแต่ละปีพร้อมประวัติและภาพถ่ายของผลงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษางานศิลปะในท้องถิ่น ที่สำคัญจะเป็นเกียรติประวัติของเมืองอุบลราชธานี ที่ได้รับเกียรติให้จัดงานประเพณีระดับชาติ และจะเป็นผลให้มีการพัฒนาผลงานให้เจริญสืบไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. "ประเพณีแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานี," ใน เทศกาลและงานประเพณี. หน้า 108. กรุงเทพฯ, 2532.
- ✓ โสภณ สายใจ. วาดเส้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530.
- จิรพันธ์ สมประสงค์. ศิลปะประจำชาติ ศป. 231 โอ.เอส-พรี้นติ้ง เฮาส์ : กรุงเทพฯ, 2532.
- จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. ประวัติแนวความคิดทางสังคม. สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. 2528.
- จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชพิธี 12 เดือน. พิมพ์ครั้งที่ 10 กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, 2514.
- จุลทัศน์ พยาฆรานนท์. เอกสารประกอบการสอนคนไทยศึกษา. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2523.
- โชคก เก่งเขตรกิจ และ ผดุง อารีพันธ์. ความรู้พื้นฐานทางศิลปกรรม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสริมวิทย์บรรณาการ, 2529.
- ✓ ชลูด นิยมเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2531.
- ปาริตตา กอ. อนันตกุล. "อดีตกับปัจจุบันในประเพณีร่วมสมัย." วัฒนธรรมไทย. 29(10) 80 - 87 ; ตุลาคม 2532 - มกราคม 2533.
- ประดับ ก้อนแก้ว. เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี : ประวัติและการประกวด. อุบลราชธานี : บริษัทกรูไทยกราฟฟิค จำกัด, 2531.
- . "ศิลปะการทำเทียนพรรษาเมืองอุบลราชธานี," ใน ลัมนานาอุบลราชธานี : ความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม. หน้า 69 - 96. อุบลราชธานี. 2532. อัดสำเนา.
- ปัญญา ทรงเสรี และ พินิตย์ รุ่งแจ้ง. ศิลปวิจารณ์. กรุงเทพฯ : ภิญญการพิมพ์, 2519.
- ไพโรจน์ สโมสร. "ศิลปกรรมอุบลราชธานี," ใน ประวัติศาสตร์และโบราณคดีอุบลราชธานี. หน้า 93. อุบลราชธานี, 2532. อัดสำเนา.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ปากไก่และใบเรือ. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2527.
- ล้อม เพ็งแก้ว. "ลอยกระทงเพื่อสำนึกในพระคุณน้ำและดิน." ศิลปวัฒนธรรม. 11(1) : หน้า 37 ; พฤศจิกายน 2532.

ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี. วัฒนธรรมพื้นบ้าน. อุบลราชธานี : วิทยาลัยครูอุบลราชธานี, 2526. อัดสำเนา.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. ไม่มีนางนพมาศ ไม่มีลอยกระทง สมัยสุโขทัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม. 2530.

สนิท การินทร์. ท้องถิ่นของเรา 1(ส091). อุบลราชธานี. 2533. อัดสำเนา.

สุพจน์ แจ็งเร็ว. "นางนพมาศ : เรื่องจริงหรืออิงนิยาย." ศิลปวัฒนธรรม. 5(1) : หน้า 20 ; พฤศจิกายน 2526.

วิเชียร รักการ. วัฒนธรรมและพฤติกรรมไทย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไอเดียนสไตร์, 2529.

✓ วิรุฒ ตั้งเจริญ. ศิลปะร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิซวลอาร์ต. 2527.

เทศบาลเมืองอุบลราชธานี. โครงการแท่นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2532. อัดสำเนา.

———. รายชื่อวัดที่ส่งต้นเทียนเข้าประกวดประเภทต่าง ๆ ประจำปี 2532. อัดสำเนา.

———. งานแท่นเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2532. อัดสำเนา.

✓ อารี สุทธิพันธุ์. ศิลปะนิยม. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กระดาศสา, 2528.

✓ ———. เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชาปฏิบัติการทัศนศิลป์ชั้นสูง ภาควิชาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ, 2532.
56 หน้า อัดสำเนา.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

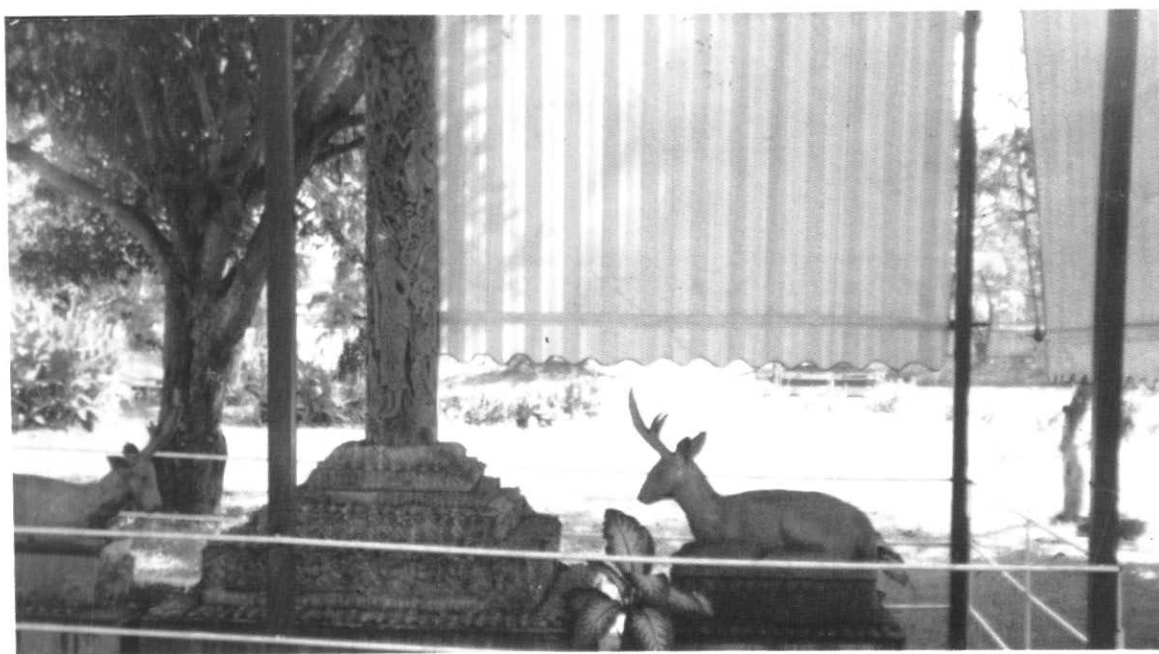
1

2

3

ภาพประกอบ 1, 2, 3 แสดงภาพเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ก่อน พ.ศ. 2520

4

5

ภาพประกอบ 4, 5 แสดงภาพเทียนพรรษาว่าเป็นงานประติมากรรม (ประเภทแกะสลัก)

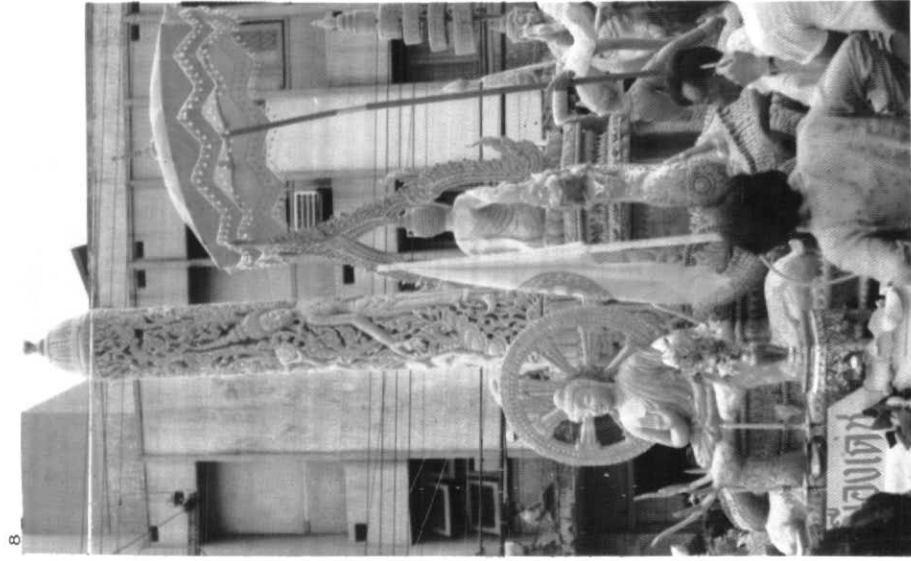
6

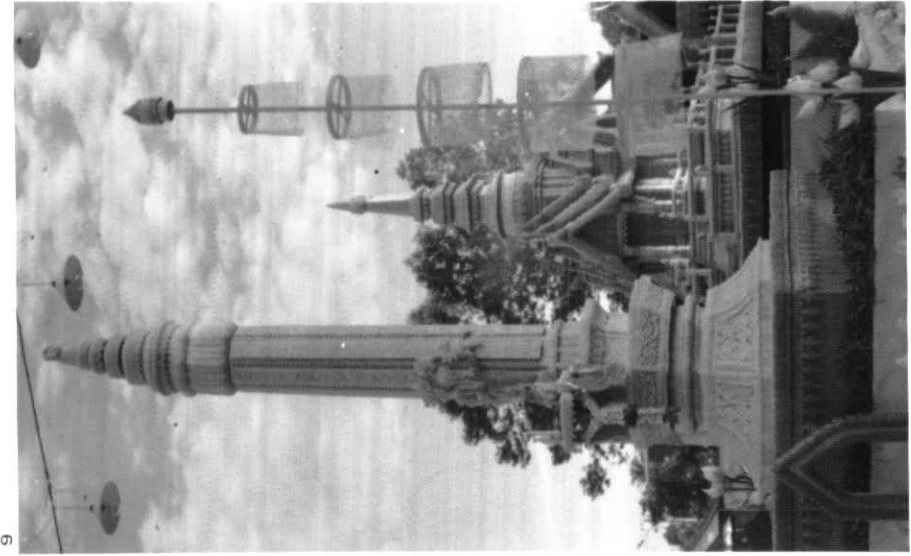
7

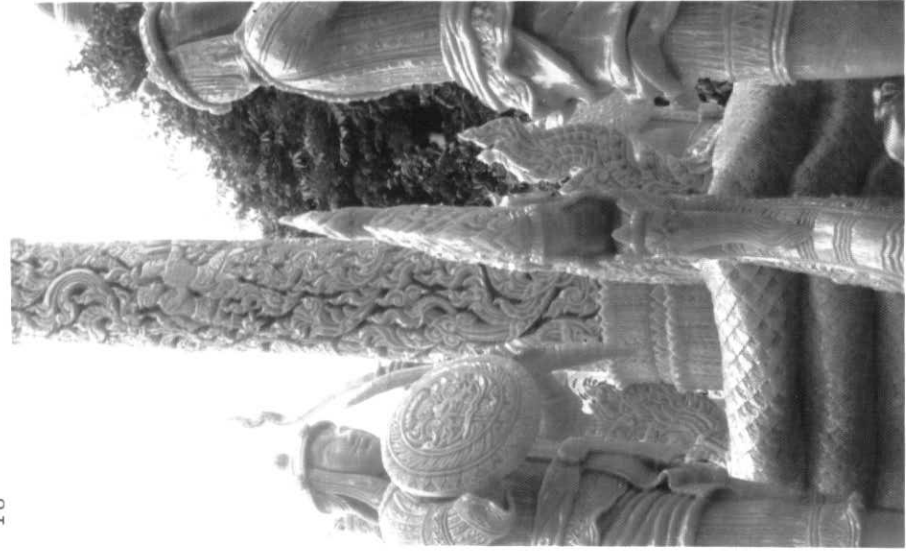
ภาพประกอบ 6, 7 แสดงภาพเทียนพรรษาว่าเป็นงานประติมากรรม (ประเภทติดพิมพ์)

8

9

10

ภาพประกอบ 8, 10 แสดงรูปแบบ, เนื้อหา ประติมากรรม เทียนพรรษาประเภทะสลัก

ภาพประกอบ 9 แสดงรูปแบบ, เนื้อหา ประติมากรรม เทียนพรรษาประเภทะสลัก

11

12

13

ภาพประกอบ 11, 13 แสดงรูปแบบ เนื้อหา ในส่วนฐานประติมากรรม เทียนพรรษาบั้งระ เลทแกะสลัก

ภาพประกอบ 12 แสดงรูปแบบ เนื้อหา ประติมากรรม เทียนพรรษาประ เลทติดพิมพ์

14

15

ภาพประกอบ 14, 15 แสดงรูปแบบ เนื้อหา ส่วนประกอบฐาน ประติมากรรม เทียนพรรษา
(ประเภทกะสลัก)

16

17

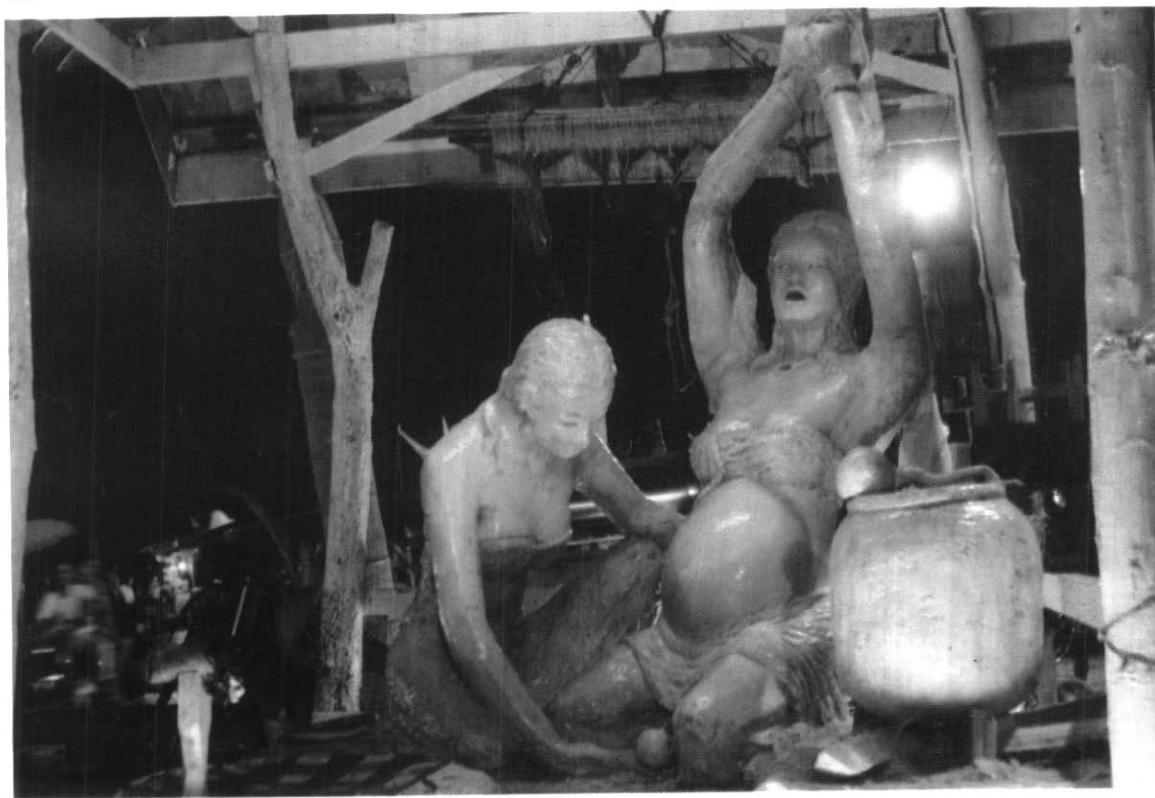
ภาพประกอบ 16, 17 แสดงรูปแบบ เนื้อหา ส่วนประกอบฐานประติมากรรม เทียนพรรษา

(ประเภทดัดพิมพ์)

18

19

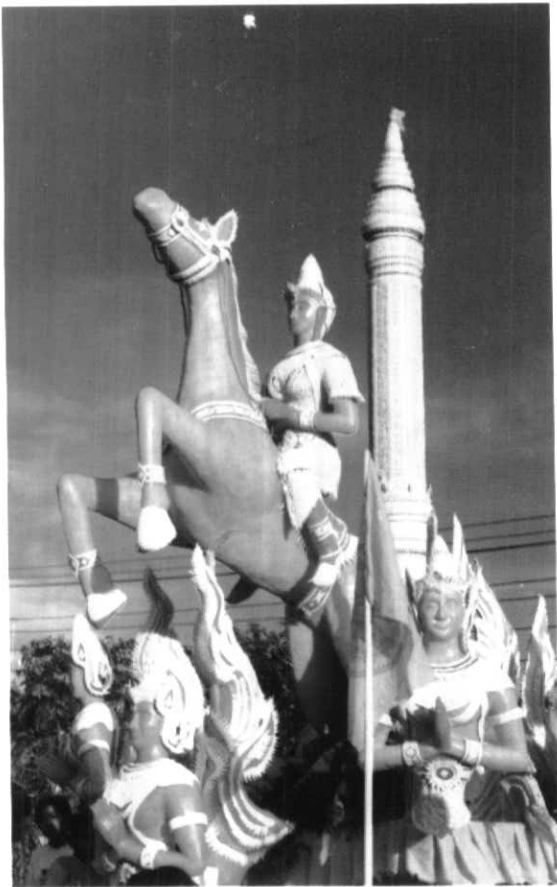

ภาพประกอบ 18, 19 แสดง เนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมในประติมากรรม เทียนพรรษา
ประเพณีแกะสลัก

20

21

22

ภาพประกอบ 20, 21, 22 แสดงกลวิธีการสร้างรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิด เพื่อรองรับน้ำหนักส่วน
ที่ยื่นขึ้นไปในอากาศ

23

24

ภาพประกอบ 23, 24 แสดงส่วนลำต้นแกะสลัก 2 ชั้น ในประติมากรรม เทียนพรรษา ปี 2527

๖ ของกลุ่มช่างอาชีพศึกษาอุบลราชธานี

25

26

ภาพประกอบ 25 แสดงประติมากรรม เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ปี พ.ศ. 2529 (วัดมหาวนาราม)

ภาพประกอบ 26 แสดงประติมากรรม เทียนพรรษาประเภทแกะสลัก ปี พ.ศ. 2529 (วัดสุทัศนาราม)

27

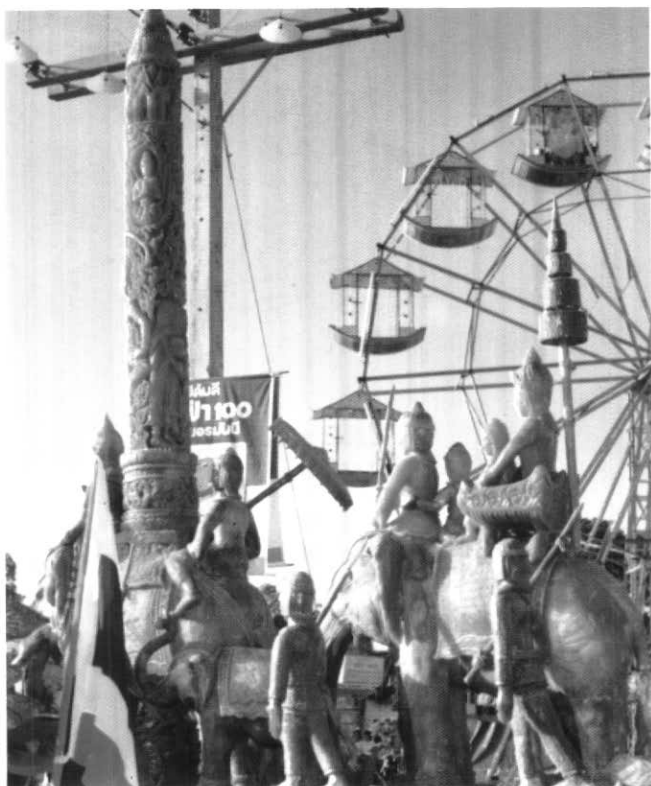
28

ภาพประกอบ 27 แสดงประติมากรรมเทียนพรรษาประ เภทแกะสลัก ปี พ.ศ. 2529 (วัดใต้)

ภาพประกอบ 28 แสดงประติมากรรมเทียนพรรษาประ เภทแกะสลัก ปี พ.ศ. 2529 (วัดเมืองเดช)

29

30

ภาพประกอบ 29 แสดงภาพเทียนพระราชประเพณีแกะสลัก ปี พ.ศ. 2528 ที่นำเอาส่วนลำต้น ส่วนฐาน และส่วนประกอบฐานชุดเดิมจากภาพประกอบที่ 30 เกือบทั้งหมด ที่สร้างขึ้นในปี 2525

31

32

ภาพประกอบ 31 แสดงการใช้สีผสมในประติมากรรม เทียนพรรษาในประเภทแกะสลัก

ภาพประกอบ 32 แสดงการลงสีหุ่นก่อนจะตกแต่งให้ผิวภายนอกเป็นเนื้อเทียน

ภาคผนวก ข

โครงการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี

พ.ศ. 2532

1. ชื่อโครงการ โครงการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2532

2. ผู้รับผิดชอบโครงการ

- จังหวัดอุบลราชธานี
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.)
- เทศบาลเมืองอุบลราชธานี

3. หลักการและเหตุผล

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา เป็นงานประเพณีที่สำคัญยิ่งงานหนึ่งของชาวจังหวัดอุบลราชธานี เป็นงานที่ท้องถิ่นได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมานานแล้ว จังหวัดได้พยายามส่งเสริมและปรับปรุงการจัดงานให้ยิ่งใหญ่และดียิ่งขึ้นทุกปี ๆ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ท.ท.ท.) ได้ส่งเสริมสนับสนุนโครงการจัดงานในด้านงบประมาณการโฆษณา และการประชาสัมพันธ์ จนทำให้งานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีได้ประสบผลสำเร็จเป็นงานยิ่งใหญ่ระดับชาติงานหนึ่ง และได้รับเทียนหลวงพระราชทานทุกปี ด้วยเหตุนี้จึงได้จัดทำโครงการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาประจำปี 2532 ขึ้น

4. วัตถุประสงค์

- 4.1 เพื่อเป็นการส่งเสริมฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นให้เจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป
- 4.2 เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมาสู่จังหวัดอุบลราชธานี อันจะเป็นการกระจายรายได้มาสู่ท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น
- 4.3 เพื่อให้ประชาชนได้ร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา
- 4.4 เพื่อเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างข้าราชการกับประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

5. เป้าหมาย

5.1	ต้นเทียนประเภทแกะสลัก	30	ต้น
5.2	ต้นเทียนประเภทติดพิมพ์	12	ต้น
5.3	สาวงามประจำต้นเทียน	42	คน
5.4	ขบวนต้นเทียน	42	ขบวน

6. กำหนดการจัดงาน

- 6.1 วันที่ 13 - 15 กรกฎาคม 2532
 - จัดงานแฟร์ที่ทุ่งศรีเมือง มีการแสดงมหรสพและการแสดงวิวิธทัศน์ต่าง ๆ
- 6.2 วันที่ 16 กรกฎาคม 2532
 - ต้อนรับเทียนพระราชทานจากกรุงเทพมหานคร ที่ท่าอากาศยานจังหวัดอุบลฯ
 - การคัดเลือกสาวงามประจำต้นเทียนที่เวที่ทุ่งศรีเมือง
- 6.3 วันที่ 17 กรกฎาคม 2532
 - การประกวดต้นเทียนทั้ง 2 ประเภท คือประเภทแกะสลัก และประเภทติดพิมพ์
- 6.4 วันที่ 18 กรกฎาคม 2532
 - ประกวดขบวนแห่เทียนทั้ง 2 ประเภท
 - ประกาศผลการตัดสินและมอบรางวัลแก่สาวงามที่ชนะเลิศ และรองชนะเลิศจากการคัดเลือกต้นเทียน และขบวนแห่ที่ชนะการประกวด

7. สถานที่จัดงาน

- บริเวณทุ่งศรีเมืองจังหวัดอุบลราชธานี

8. วิธีการดำเนินงาน

- 8.1 จัดทำโครงการเสนอเพื่อรับอนุมัติจากผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี
- 8.2 กำหนดหน้าที่คณะกรรมการแผนกต่าง ๆ เพื่อรับผิดชอบและดำเนินการจัดงาน

- 8.3 ประชุมคณะกรรมการเพื่อเตรียมการจัดงานพร้อมทั้งประชุมคณะกรรมการทนายวัด
- 8.4 กำหนดรายชื่อเจ้าภาพผู้อุปถัมภ์ตั้งเทียน
- 8.5 กราบบังคมทูลขอพระราชทานเทียนหลวง พระราชทานเพื่อนำมาเป็นเทียนชัยนำขบวนแห่ และถวายเป็นพุทธบูชาในพระอารามหลวง
- 8.6 จัดให้มีการคัดเลือกสาวงามประจำต้นเทียน
- 8.7 จัดให้มีการประกวดต้นเทียนทั้ง 2 ประเภท
- 8.8 จัดให้มีการประกวดขบวนแห่
- 8.9 จัดให้มีการแสดงมหรพและการแสดงวิวัฒนาต่างๆสมโภชน์เทียนหลวงพระราชทาน และต้นเทียน
- 8.10 จัดให้พาข้าวแลงแลงเลี้ยงรับรองคณะท่องเที่ยว

9. งบประมาณ

9.1 รายรับ

- ได้จากงบประมาณขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- ได้จากบริเวณค่าเช่าทุ่งศรีเมือง
- ได้จากการสนับสนุนของหน่วยงานราชการ องค์การ ห้างร้าน สมาคม สโมสร ชมรม ธนาคาร สถาบันการศึกษา เทศบาลเมืองอุบลราชธานี เทศบาลตำบลวารินชำราบและพ่อค้าประชาชนทั่วไป
- ได้จากค่าจำหน่ายบัตรนั่งรถจักรยานชมขบวนแห่
- ได้จากการสนับสนุน จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

9.2 รายจ่าย

- จ่ายเป็นค่ารางวัลต้นเทียน รางวัลคัดเลือกสาวงาม และรางวัลขบวนแห่
- จ่ายเป็นค่าดำเนินการจัดงานแผนกต่างๆ
- จ่ายเป็นค่ารับรอง และอื่นๆ

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 10.1 ข้าราชการพ่อค้า และประชาชนได้มีความเลื่อมใสศรัทธาในพระพุทธศาสนา
ยิ่งขึ้น
- 10.2 ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นได้รับการส่งเสริม
มาให้เจริญรุ่งเรืองมากยิ่งขึ้น
- 10.3 จังหวัดอุบลราชธานีมีรายได้จากการท่องเที่ยวมากขึ้น
- 10.4 แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานีได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเพิ่ม
มากยิ่งขึ้น
- 10.5 ข้าราชการกับประชาชนมีความเข้าใจอันที่จะก่อให้เกิดความสมัครสมาน
สามัคคี และร่วมมือร่วมใจอันดีงามต่อกันยิ่งขึ้น

ผู้เสนอโครงการ (ลงชื่อ) พิศิษฐ์ ใจเจริญ ผู้อำนวยการกองศึกษา

(นายพิศิษฐ์ ใจเจริญ)

ผู้ตรวจสอบโครงการ (ลงชื่อ) สุวิชัย คุณผล ปลัดเทศบาลเมืองอุบลราชธานี

(นายสุวิชัย คุณผล)

ผู้พิจารณาโครงการ (ลงชื่อ) สมชาย วจนะวิชาการ เทศมนตรีเมืองเมืองอุบลราชธานี

(นายสมชาย วจนะวิชาการ)

ผู้ให้ความเห็นชอบโครงการ

(ลงชื่อ) ประจวบ ศรีธัญรัตน์ นายกเทศมนตรีเมืองอุบลฯ

(นายประจวบ ศรีธัญรัตน์)

ผู้อนุมัติโครงการ

(ลงชื่อ) เรือตรี ดนัย เกตุลิริ ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

(ดนัย เกตุลิริ)

(กองการศึกษา เทศบาลเมืองอุบลราชธานี...2532)

ระเบียบการจัดประกวดต้นเทียน การประกวดขบวนแห่และการเลือกสาวงามประจำต้นเทียน
งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ประจำปี 2533

-----ฯลฯ-----

ระเบียบการประกวดคันเทียบ การประกวดขบวนแห่ และ การคัดเลือกสาวงามประจำคันเทียบ

งานประเพณีแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี

ประจำปี 2533

เพื่อให้การจัดประกวดคันเทียบการประกวดขบวนแห่เทียน และการคัดเลือกสาวงามประจำคันเทียบในงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2533 ให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และประสพผลดีบรรลุจุดประสงค์ คณะกรรมการจัดงานแห่เทียนพรรษา จังหวัดอุบลราชธานี ประจำปี 2533 จึงได้กำหนดระเบียบการเกี่ยวกับการจัดการประกวด และการคัดเลือก เพื่อถือเป็นหลักปฏิบัติดังนี้ คือ

1. การประกวดคันเทียบ กำหนดให้ส่งคันเทียบเข้าประกวดได้ 2 ประเภท คือ

ก. ประเภทติดพิมพ์

ข. ประเภทแกะสลัก

1.1 การส่งเข้าประกวด แต่ละวัดส่งเข้าประกวดประเภทใดประเภทหนึ่งก็ได้ คันเทียบคันหนึ่งจะส่งเข้าประกวดได้เพียงประเภทเดียว การพิจารณาคันเทียบให้พิจารณาที่ลำต้น ประเภทแกะสลัก ต้องแกะตลอดลำต้น ประเภทติดพิมพ์ต้องติดพิมพ์ตลอดลำต้น หากมีลักษณะที่ปะปนที่ลำต้นจะไม่ได้รับการพิจารณา อนุโลมเฉพาะฐานจะตกแต่งให้สวยงามอย่างไรก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องเกี่ยวเนื่องกับพุทธศาสนาเท่านั้น

1.2 ขนาดคันเทียบ กำหนดให้มีส่วนสูงไม่ต่ำกว่า 2.00 เมตร และไม่เกิน 3.00 เมตร ทั้งนี้วัดจากรากฐานของคันเทียบถึงปลายสุดของคันเทียบ สำหรับสัดส่วนของคันเทียบให้มีขนาดสัมพันธ์ตามความสูงของคันเทียบ และเทียนทุกคันต้องมีไส้เทียนซึ่งสามารถจุดได้ ความสูงของรถและคันเทียบรวมกันไม่เกิน 4.80 เมตร

1.3 คันเทียบที่ส่งเข้าประกวดต้องตั้งอยู่บนแท่นหรือฐานรองรับและตั้งอยู่บนรถยนต์ตลอดเวลาการประกวด ส่วนที่เป็นแท่นหรือฐานทั้งตัวรถยนต์ รวมเป็นส่วนหนึ่งของการประกวดด้วย

2. การประกวดขบวนแห่

-----ฯลฯ-----

6. หลักการให้คะแนน

6.1 ดัชนีทั้งประเภทเกาะสลักและประเภทติดพิมพ์ให้คะแนนดังนี้

สัดส่วนที่เป็นลาดัน สัดส่วน 20 คะแนน ลวดลาย 20 คะแนน

ความหมาย 20 คะแนน ความปราณีต 20 คะแนน

ส่วนที่เป็นฐานให้คะแนน 20 คะแนน (หมายถึงการตกแต่งรอบบรรทุก
ดัชนี)

รวมทั้งสิ้น 100 คะแนน

-----ฯลฯ-----

หมายเหตุ ตัวเลขให้คะแนนอาจเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนรายละเอียดระเบียบกติกาการ
ประกวดและการคัดเลือก ถ้ามีการเปลี่ยนแปลง ให้คณะกรรมการต่าง ๆ
ประชุมปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ หากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข ต้อง
แจ้งให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบด้วย

-----ฯลฯ-----

**กำหนดหน้าที่คณะกรรมการ
งานประเพณีห่มเทียนพรรษา ประจำปี 2533
จังหวัดอุบลราชธานี**

เพื่อให้การดำเนินการจัดงานประเพณีห่มเทียนพรรษา ประจำปี 2533 ซึ่งตรงกับวันที่ 6 - 8 กรกฎาคม 2533 ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ทั้งนี้ เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรม เป็นการเชิดชูพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสืบไป จึงขอเรียนเชิญท่านผู้มีรายนามต่อไปนี้เป็นกรรมการ คือ

-----"ล"-----

12. คณะกรรมการตัดสินการประกวดต้นเทียน

ให้มีหน้าที่พิจารณาตัดสินการประกวดต้นเทียนทั้ง 2 ประเภท ที่ส่งเข้าประกวด
คณะกรรมการประกอบด้วย

1. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลจังหวัดอุบลราชธานี	ประธานกรรมการ
2. ผู้พิพากษาหัวหน้าศาลแขวงจังหวัดอุบลราชธานี	รองประธานกรรมการ
3. นายกสมาคมส่งเสริมวัฒนธรรมหิงอุบลราชธานี	กรรมการ
4. อธิการวิทยาลัยครูอุบลราชธานี	กรรมการ
5. ผู้อำนวยการโรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช	กรรมการ
6. ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมอุบลราชธานี	กรรมการ
7. ผู้แทนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	กรรมการ
8. ผู้ช่วยปลัดจังหวัดอุบลราชธานี	กรรมการ
9. ผู้อำนวยการสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี	กรรมการ
10. หัวหน้างานส่งเสริมและเผยแพร่ สำนักงานพัฒนาชุมชน เขต 3	กรรมการ
11. ผู้อำนวยการโรงเรียนสารพิคข่างอุบลราชธานี	กรรมการ
12. โยธาธิการจังหวัดอุบลราชธานี	กรรมการ
13. นายประจักษ์ บุญอารีย์	กรรมการ
14. นายโชคชัย ตักโพธิ์	กรรมการ

15. ผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลเมืองอุบลราชธานี	กรรมการ
16. ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานประปา เขต 8
อุบลราชธานี	กรรมการ
17. นายชุมพร วัฒนากามินทร์	กรรมการ
18. นายธีรศักดิ์ ตั้งมิตรประชา	กรรมการ
19. นายบุญฤทธิ์ กาละกาญจน์	กรรมการ
20. นายจุฑา ขำเปรมศรี	กรรมการ
21. นายพิรพงษ์ พิมพ์พา	กรรมการ
22. นายเทอด บุญรัตน์พันธ์	กรรมการ
23. ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองช่างเทศบาลเมือง
อุบลราชธานี	กรรมการและเลขานุการ
24. นายสุรชาติ สุรสิทธิ์	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
15. นายทรงศักดิ์ ศรีใส	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
26. นายจตุพร ศุภสร	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

-----ลาฯ-----

กำหนด ณ วันที่ 7 มิถุนายน 2533

(นายสายสิทธิ์ พรแก้ว)

ผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี

ที่ทำการปกครองจังหวัด

ฝ่ายท้องถิ่น

โทร.254168

สำนักงานเทศบาลเมืองอุบลราชธานี

กองการศึกษา

โทร.254805

บันทึกรายงานการประชุมงานประจำปีเพื่อยกย่อง
ครั้งที่ 1/2530

วันที่ 18 พฤษภาคม 2530 เวลา 14.00 น.

ณ ห้องประชุมศาลากลางจังหวัดอุบลราชธานี

.....

- ประธานที่ประชุม เรือตรีคนัย เกตุสิริ ผู้ว่าราชการจังหวัด
- ผู้เข้าร่วมประชุม ประกอบด้วย คณะกรรมการอำนวยการ, ประธานกรรมการ และ
เลขานุการแผนกต่าง ๆ จำนวน 91 คน
- ระเบียบวาระที่ 1 เรื่อง ประธานในที่ประชุมจะแจ้งให้ทราบ
 ฯลฯ
- ระเบียบวาระที่ 4 เรื่องระเบียบกติกากการแข่งขัน ประจำปี 2530
- ประธาน ได้ชี้แจงให้ที่ประชุมทราบว่า ปีที่แล้ววัดเมืองเดชซึ่งทุกคนเห็นว่าสวยงามและแปลกตาดี เพราะที่ฐานประดับตกแต่งเป็นรูปม้ามังกรในวรรณคดีเรื่อง "พระอภัยมณี" แต่ไม่ชนะในการประกวด เนื่องจากกรรมการให้คะแนนในด้านความหมายน้อยเกินไป เพราะความหมายไม่เกี่ยวข้องกับพุทธประวัติแต่อย่างใด ฉะนั้น ในปีนี้ถ้าหากจะกำหนดส่วนฐานนั้นเป็นรูปอะไรก็ได้ที่จะให้สวยงาม พร้อมทั้งการทำเทียนให้มี การผสมสีต่าง ๆ เข้าไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ต้นเทียนสวยงามวิจิตรพิสดารยิ่ง ๆ ขึ้น คณะกรรมการเห็นสมควรประกาศและในโอกาสนี้ ผู้แทนของผู้ว่าราชการทองเที่ยวแห่งประเทศไทย คือคุณพิชัย น้อยวัฒน์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองกิจกรรมท่องเที่ยว ได้มาร่วมประชุมด้วย จึงขอ ให้แสดงความคิดเห็นด้วยในเรื่องนี้
- ผู้แทน ท.ท.ท. ในเรื่องการประดับตกแต่งส่วนฐานของต้นเทียนนั้น ตามระเบียบแล้ว เป็นส่วนหนึ่งของการประกวด ถ้าหากจะประดับตกแต่งตามแนวคิดของช่างเทียนจะเป็นภาพอะไรก็ได้ที่จะให้สวยงามและเหมาะสม ในส่วน ตัวแล้วเห็นด้วยอย่างยิ่งที่จะเปิดกว้างและให้อิสระแก่ช่างเทียน รวมทั้งการผสมผสานสีของต้นเทียนด้วย
- นายกเทศมนตรี ในเรื่องหลักเกณฑ์การประกวดต้นเทียนนั้น เทศบาลได้ประชุมหารือกับ มรรคทายกวัดและช่างเทียนแล้ว ได้กำหนดหลักเกณฑ์การให้คะแนน ใหม่ ในปีนี้เป็นอย่างนี้ คือ

ส่วนที่เป็นลำดับ	ลำดับ	20 คะแนน (เดิม 25 คะแนน)
ลวดลาย	20 คะแนน (เดิม 25 คะแนน)	
ความหมาย	20 คะแนน (เดิม 25 คะแนน)	
ความปราณีต	20 คะแนน (เดิม 25 คะแนน)	
ส่วนที่เป็นฐาน	20 คะแนน (เดิม 20 คะแนน)	
รวมทั้งหมด	100 คะแนน (เดิม 120 คะแนน)	

ส่วนคะแนนขบวนแท่นคงเดิม คือการแต่งกาย 40 คะแนน ค่ำกลอน
เพื่อบรรยาย 10 คะแนน ลีลาการร่ายรำ 40 คะแนนและปฏิบัติตาม
กำหนด 10 คะแนน ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การประดับ
ตกแต่งส่วนฐานตามที่ประธานกล่าวนั้นย่อมได้ ซึ่งในเรื่องนี้จะต้องนำ
ไปปรึกษากันระหว่าง กรรมการตัดสินและช่างเขียน เพื่อกำหนดหลัก
เกณฑ์ร่วมกัน

ฯลฯ

เลิกประชุมเวลา 17.25 น.

(ลงชื่อ)

ผู้จัด/บันทึก

(นายไพโรจน์ ใจภักดี)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการกองการศึกษา

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการกรรมการอำนวยการจัดงาน

(ลงชื่อ)

ผู้ตรวจ

(นายเสถียร นาคสุข)

ผู้อำนวยการกองการศึกษา

กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะกรรมการจัดงาน

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามข้างเทียนพรรษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ท่านเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถตอบคำถามได้ดี ผู้ศึกษาค้นคว้า จึงขอความร่วมมือจากท่าน ได้โปรดตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจและเป็นจริง โดยตอบทุกข้อ แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

1. ตอนที่ 1 ให้ท่านตอบคำถาม โดยคำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริง ท่านอาจตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ

ตอนที่ 1

1. ท่านเป็นช่างเทียนพรรษาประเภทใด
 () แกะสลัก () ตัดพิมพ์ () ทั้งสองประเภท
 2. ปัจจุบันท่านรับทำเทียนพรรษาในลักษณะใด ?
 () รับเหมาทั้งงาน () รับทำเป็นบางส่วน
 () รับช่วงต่อจากช่างใหญ่ () เป็นลูกมือช่าง
 3. ท่านรับทำเทียนพรรษาเพราะเหตุใด ?
 () ศรัทธาตามประเพณี () ได้รับว่าจ้างให้ทำ
 () เหมาะสมกับความสามารถของตน () อยากเรียนรู้ประสบการณ์
 4. ถ้ารับค่าแรงโดยตรงท่านรับแบบใด ?
 () รับเหมาทั้งค่าแรงทั้งวัสดุ () รับเฉพาะค่าแรง
 () รับค่าแรงเป็นรายวัน () รับค่าแรงบางส่วน
- (ข้อ 5 ข้อ 6 ต่อไปนี้ ให้ท่านเลือกตอบเพียงข้อเดียว)
5. ค่าแรงที่ท่านได้รับเห็นว่าเหมาะสมเพราะเหตุใด ?
 () เป็นงานที่ตนถนัด () เป็นงานที่ใช้เวลาน้อย
 () ได้สวัสดิการอื่น ๆ จากวัดนอกจากค่าแรงโดยตรง
 6. ท่านเห็นว่าค่าแรงที่ได้รับไม่เหมาะสมเพราะเหตุใด ?
 () ใช้เวลาทำงานนาน () ใช้ความประณีตสูง
 () ใช้แรงงานมาก

7. ถ้าท่านไม่รับค่าแรงโดยตรง ท่านได้รับสิ่งอื่นใดตอบแทน ?
- () ถ้าเทียนได้รับรางวัล วัดมอบรางวัลนั้นให้ท่าน
 - () วัดหางานอื่นให้ทำ หลังจากเสร็จงานเทียนพรรษา
 - () ปีหน้าจะจ้างให้ทำเทียนพรรษาอีก
 - () รับเข้าเป็นช่างในสังกัดโดยหางานอื่น ๆ ให้ทำ
8. เหตุใดท่านจึงได้รับการติดต่อให้ทำเทียนพรรษา ?
- () เพราะไม่รับค่าแรงโดยตรง
 - () เพราะรับค่าจ้างถูกกว่าช่างอื่น ๆ
 - () เพราะเป็นช่างในคุ้มวัดนั้น ๆ
 - () เพราะเคยมีสัญญาผูกพันกันไว้
 - () เพราะเคยมีผลงานชนะการประกวดมาก่อน
9. สิ่งใดเป็นเหตุจูงใจให้ท่านรับทำเทียนพรรษาให้กับวัดนั้น ๆ ?
- () เพราะเป็นวัดในคุ้มของท่าน
 - () เพราะเป็นวัดที่ให้ค่าแรงสูง
 - () เพราะความศรัทธาในวัดนั้น
 - () เพราะมีสัญญาผูกพัน
10. ก่อนทำเทียนพรรษาวัดให้นโยบายท่านอย่างไร ?
- () ทำตามงบประมาณที่มี ขอให้ดีที่สุด
 - () ทำให้เต็มที ปีนี้มีโอกาสได้รางวัล
 - () ทำอย่างไรก็ได้ ขอให้เสร็จตามงบประมาณ
 - () ทำให้สุดฝีมือ สิ้นเปลืองเท่าใดไม่ว่า ปีนี้ขอเอารางวัล
11. ก่อนทำเทียนพรรษาท่านรู้ระเบียบการประกวดอย่างไร ?
- () รู้ระเบียบทั้งหมดดี
 - () รู้ระเบียบเป็นบางส่วน
 - () รู้ระเบียบเก่าดีแต่ระเบียบใหม่ไม่รู้
 - () รู้เฉพาะหัวข้อตัดสินแต่ไม่รู้รายละเอียด

12. ถ้าท่านรู้ระเบียบการประกวด ท่านปฏิบัติตามเพียงใด ?
- () ทำตามอย่างเคร่งครัด
 - () ทำตามเฉพาะส่วนสูงของเทียน
 - () ทำเกินกว่ากำหนดบ้างเพราะทางวัดบอกไม่เป็นไร
 - () ทำตามบ้างเพราะคราวก่อนผู้ไม่ทำตามก็ได้รับรางวัล
13. ท่านคิดว่ากรรมการตัดสินตามกติกาอย่างเคร่งครัดหรือไม่
- () ตัดสินตามกติกาอย่างเคร่งครัด
 - () ไม่มีในกติกาแต่กรรมการเห็นว่าดีก็อนุโลม
 - () ตัดสินตามกติกาแต่ให้ความเกรงใจบางวัด
 - () ตัดสินตามกติกาแต่ให้ความเกรงใจข้างบางกลุ่ม
14. ท่านรู้จักกรรมการตัดสินเป็นการส่วนตัวหรือไม่ ?
- () รู้จักกันดี
 - () รู้บ้าง
 - () ไม่รู้จักกันเลย
15. ท่านคิดว่าในวันให้คะแนนเทียนพรรษา เวลาใดมีผู้เข้าชมอย่างแน่นหนา ?
- () 1 - 2 ชม
 - () 2 - 3 ชม
 - () 3 - 4 ชม
 - () 4 - 5 ชม
- (ข้อ 16 ข้อ 17 ให้ท่านเลือกทำเพียงข้อเดียว)
16. ถ้าท่านได้รับรางวัลชนะเลิศ ปีต่อไปท่านจะไม่รับทำเทียนพรรษาอีกเพราะอะไร ?
- () วัดเดิมไม่ส่งท่านจะไม่รับทำให้วัดอื่น
 - () วัดอื่นให้ค่าแรงน้อย
 - () เปิดโอกาสให้วัดอื่น
 - () ผู้ว่าจ้างไม่ทำตามข้อเสนอ
17. ถ้าท่านได้รับรางวัลชนะเลิศ ปีต่อไปท่านจะรับทำอีกเพราะ ?
- () เป็นอาชีพค่าแรงคงเดิม
 - () ได้ค่าแรงสูงกว่าเดิม
 - () มีสัญญาเอาไว้
 - () . ทำเพื่อชื่อเสียง
18. ผลการตัดสินเทียนพรรษตามความเห็นของท่านเป็นเช่นไร
- () ยุติธรรมตรงตามความคิด
 - () มีแต่ข้างเดิม ๆ ได้รับรางวัล
 - () มีแต่วัดเดิม ๆ ได้รับรางวัล
 - () วัดเล็ก ๆ ไม่มีโอกาสได้รับรางวัล
 - () รู้กันอยู่แล้วว่าวัดใดจะได้รางวัล
 - () ตัดสินขัดกับความเป็นจริง

19. จากการประกวดที่ผ่านมา ท่านมีความเห็น เกี่ยวกับรูปแบบเทียนพรรษาเป็นอย่างไร ?

- () กรรมการสนใจองค์ประกอบมากกว่า
- () ความละเอียดประณีตแพ้นความยิ่งใหญ่
- () ท่านสิ่งที่กรรมการเห็นว่าทำได้ยากกว่าวัดอื่น มีโอกาสมากกว่า
- () กติกาจำกัดเพียงส่วนสูงจึงมักทำขนาดใหญ่เหมือนกัน

(ข้อ 20 ข้อ 21 ให้ท่านเลือกตอบเพียงข้อเดียว)

20. ในด้านเนื้อหา เรื่องราว ที่ปรากฏในเทียนพรรษา ท่านเห็นด้วยกับความคิดใด ?

- () การเน้นเรื่องราวพุทธชาดล้วน ๆ
- () การนำเนื้อหาสำคัญไปไว้ในส่วนล่าง
- () การนำเหตุการณ์ปัจจุบันมาจัดรวมเป็นองค์ประกอบ
- () การให้ความสำคัญของเนื้อหาทุกส่วนเท่า ๆ กัน

21. ในด้านเนื้อหา เรื่องราว ที่ปรากฏในเทียนพรรษา ท่านไม่เห็นด้วยกับความคิดใด ?

- () เพราะเน้นเฉพาะเรื่องราวในพุทธชาด
- () เพราะให้ความสำคัญเฉพาะส่วนล่าง
- () เพราะให้ความสำคัญส่วนฐานเท่า ๆ กับส่วนล่าง
- () เพราะนำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาร่วมจัดเป็นองค์ประกอบ

22. ท่านคิดว่าวัดที่ได้รับรางวัลมาจากสาเหตุใด ?

- () มีทุนมาก
- () เจ้าอาวาสให้การสนับสนุนเต็มที่
- () ช่างที่ทำให้มีฝีมือสูง
- () กรรมการวัดให้การสนับสนุนเต็มที่
- () มีเอกชนให้การสนับสนุนมาก

23. ปัจจุบันท่านเป็นช่างในลักษณะใด ?

- () รับเหมาก่อสร้างศาสนสถาน และรับทำเทียนพรรษาเฉพาะฤดูกาล
- () เป็นช่างศิลป์อิสระ และรับทำเทียนพรรษา
- () เป็นลูกมือหรือรับงานจากช่างใหญ่
- () รับงานเทียนพรรษาให้ช่างอื่น ตัวเองไม่ทำ
- () เป็นข้าราชการและทำเทียนพรรษาในฤดูกาล

ตอนที่ 2 ให้ท่านตอบคำถามโดย เต็มคำ หรือข้อความ ลงในช่องว่างอย่างเสรี

1. การประกวดเทียนพรรษามีการแยกประเภท แต่ไม่มีการแยกขนาด ท่านมีความเห็นอย่างไร ถ้าจะมีการจำกัดขนาดของเทียนพรรษา ?

2. ท่านมีความเห็นเช่นไรถ้ามีการแบ่งเทียนพรรษาศตามสัดส่วนของการลงทุน ?

3. ในฐานะที่ท่านเป็นช่างเทียนพรรษา ท่านเห็นว่าส่วนต่าง ๆ ของเทียนพรรษา มีการเปลี่ยนแปลงเช่นไร ?
 3.1 ส่วนลำต้น.....

 3.2 ส่วนฐาน.....

 3.3 ส่วนประกอบฐาน.....

 3.4 ส่วนอื่น ๆ.....

4. ในฐานะช่างเทียนพรรษาท่านเห็นว่า ควรพัฒนาแก้ไขรูปแบบส่วนต่าง ๆ ของเทียนพรรษาอย่างไร ?

5. ท่านได้เห็นความเปลี่ยนแปลงของเนื้อหาเรื่องราว ในส่วนต่าง ๆ ของเทียนพรรษาอย่างไร
 5.1 ส่วนลำต้น.....

 5.2 ส่วนฐาน.....

- 5.3 ส่วนประกอบฐาน.....
- 5.4 ส่วนอื่น ๆ.....
6. เรื่องราว เนื้อหา ที่ปรากฏในเทียนพรรษา ท่านเห็นว่าควรคงสิ่งใดไว้.....
ความเห็นอย่างไร.....
และควรปรับปรุง แก้ไข พัฒนา ส่วนใด อย่างไร.....
7. งานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีได้รับยกย่องให้เป็นงานระดับชาติ ในฐานะ
ช่างเทียนพรรษา ท่านมีความเห็นอย่างไร ?
8. ได้มีจังหวัดอื่น จัดการประกวดเทียนพรรษา ได้ตัดเทียนจังหวัดอุบลฯ ท่านคิดว่าเป็น
ฝีมือช่างเทียนพรรษาจากอุบลฯ ใช้หรือไม่.....เพราะเหตุใด.....
9. จากประสบการณ์ทำเทียนพรรษา ท่านได้พบเห็นปัญหาการสร้างส่วนต่าง ๆ และได้
พัฒนา แก้ไข ส่วนต่อไปนี้ ด้วยวิธีการอย่างไร ?
 - 9.1 ส่วนลำต้น.....
 - 9.2 ส่วนฐาน.....
 - 9.3 ส่วนประกอบฐาน.....
 - 9.4 ส่วนอื่น ๆ.....
10. ผลงานเทียนพรรษาของท่านเคยได้รับรางวัลอะไรบ้าง ? (ไม่พอเขียนต่อด้านหลัง)

ปี พ.ศ.....	รางวัล.....	วัด.....	ประเภท.....
ปี พ.ศ.....	รางวัล.....	วัด.....	ประเภท.....
ปี พ.ศ.....	รางวัล.....	วัด.....	ประเภท.....
ปี พ.ศ.....	รางวัล.....	วัด.....	ประเภท.....
ปี พ.ศ.....	รางวัล.....	วัด.....	ประเภท.....
11. ความเห็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....

แบบสอบถามคณะกรรมการวัด

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ท่านเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และสามารถตอบคำถามได้ดี ผู้ศึกษาค้นคว้า จึงขอความร่วมมือจากท่าน ได้โปรดตอบแบบสอบถามด้วยความจริงใจและเป็นจริง โดยตอบทุกข้อ แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน

1. ตอนที่ 1 ให้ท่านตอบคำถาม โดยคำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริง ท่านอาจตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ

ตอนที่ 1

1. ท่านเป็นกรรมการวัดมาแล้วกี่ปี ?

() น้อยกว่า 3 ปี	() 3 - 5 ปี
() 5 - 10 ปี	() มากกว่า 10 ปี
2. วนนามวัดท่านส่งเทียนพรรษาเข้าประกวดมาแล้วกี่ครั้ง ?

() 1 - 5 ครั้ง	() 5 - 10 ครั้ง
() มากกว่า 10 ครั้ง	
3. วัดของท่านส่งเทียนพรรษาประเภทใดเข้าประกวด ?

() แกะสลักทั้งหมด	() ตัดพิมพ์ทั้งหมด
() ส่วนมากแกะสลัก	() ส่วนมากตัดพิมพ์
4. วัดของท่านส่งเทียนเข้าประกวดอย่างต่อเนื่องเพราะเหตุใด ?

() ความศรัทธา	() ชื่อเสียงของวัด
() มีทุนสนับสนุน	() มีโอกาสได้รับรางวัล
() มีช่างประจำวัด	() ให้ความร่วมมือกับจังหวัด
5. วัดของท่านมีวิธีการจัดหาช่างเทียนพรรษาอย่างไร ?

() พิจารณาช่างในคุ้มวัด	() พิจารณาช่างที่เสนอราคาถูก
() พิจารณาช่างที่สนับสนุนวัด	() พิจารณาช่างที่เคยได้รับรางวัล
6. วัดท่านต้องการช่างเทียนพรรษาในลักษณะใด ?

() ช่างมีประสบการณ์ ไม่เคยผ่านสถาบันการศึกษาศิลปะ	
() ช่างมีประสบการณ์ เคยผ่านสถาบันการศึกษาศิลปะ	
() ช่างไม่มีประสบการณ์ แต่เคยผ่านการศึกษาศิลปะ	

- () ข้างที่เป็นข้าราชการ และเคยร่วมกิจกรรมกับวัดเป็นประจำ
 () ข้างอาสาสมัครช่วยเหลือวัด
7. วัดของท่านมีนโยบายส่งเสริมพระภิกษุเข้าประจำวัดอย่างไร ?
 () ส่งตามพระเพณีไม่หวังรางวัล () ลงทุนมากเพื่อให้ได้รางวัล
 () ลงทุนมากเพื่อชื่อเสียงวัด () ลงทุนตามเงินบริจาค
8. ถ้าวัดได้รับรางวัล วัดของท่านจะได้สิ่งใดตามมา ?
 () ชาวบ้านบริจาคทุนเพิ่มขึ้น () ได้รับบริจาคสร้างสิ่งต่าง ๆ ในวัด
 () ชาวบ้านในคุ้มมีความสามัคคี () ผู้มีชื่อเสียงให้การสนับสนุนมากขึ้น
 () ได้รับความสนใจจากหน่วยงานเอกชนมากขึ้น
9. ถ้าวัดของท่านไม่ได้รับรางวัล ท่านคิดว่าจะเกิดผลตามมาอย่างไร ?
 () ประชาชนในคุ้มวัดห่างเหิน () ประชาชนในคุ้มวัดยังให้การสนับสนุน
 () ได้รับทุนบริจาคเพิ่มขึ้น () หน่วยงานเอกชนเริ่มให้ความสนใจ
10. เมื่อได้รับรางวัลวัดมีสัญญาณอย่างอื่นผูกพันหรือไม่ ?
 () มีสัญญาณกับข้างเคียง () มีสัญญาณกับวัดอื่น
 () มีสัญญาณกับผู้ให้การสนับสนุน () ไม่มีสัญญาณใด ๆ
11. วัดของท่านส่งเสริมพระภิกษุเข้าประจำวัดประสบปัญหาใดบ้าง ?
 () ปัญหาเกี่ยวกับข้างเคียงเรื่องค่าจ้าง
 () ปัญหาเกี่ยวกับวัดอื่น ๆ เรื่องการจัดสรรรางวัล
 () ปัญหาเกี่ยวกับกรรมการตัดสินไม่เป็นธรรม
 () ปัญหาเกี่ยวกับจังหวัดไม่ช่วยเหลือตามสัญญา
 () ปัญหาเงินวัดทศรองจ่ายไปก่อน แล้วทางราชการไม่จ่ายชดเชยให้
 () ปัญหาเกี่ยวกับข้างเคียงทำงานไม่สมบูรณ์ เพราะรับงานไว้หลายวัด
 () ไม่มีปัญหาใด ๆ
12. รูปแบบพระภิกษุของวัดท่าน ท้าต่อเรื่องในลักษณะใด ?
 () เปลี่ยนแปลงตามแนวคิดของข้าง
 () เปลี่ยนแปลงความต้องการของคณะกรรมการวัด
 () เปลี่ยนแปลงตามแนวทางการประกวด
 () เปลี่ยนแปลงตามงบประมาณในการจัดสร้าง
 () เปลี่ยนแปลงตามเทคนิคใหม่ ๆ

-3-

13. เนื้อหาเรื่องราวของเทียนพรรษา วัดต้องการจัดทำในลักษณะใด ?
- () ตามแนวคิดของช่างเทียนในแต่ละปี
 - () ยึดเนื้อหาเรื่องราวตามพุทธประวัติ
 - () เลือกเนื้อหาที่เคยได้รับรางวัลมารวมกัน
 - () ใช้เนื้อหาผสมผสานกับเหตุการณ์ปัจจุบัน
 - () ดูเทียนในปีก่อน ๆ แล้วเลือกเนื้อหาที่ชอบมารวมกัน
14. ท่านมีความเห็นเช่นไรกับการลงทุนสร้างเทียนพรรษา ?
- () มีประโยชน์น้อยเพราะไม่คุ้มกับการลงทุน
 - () รางวัลไม่คุ้มเพราะลงทุนมากกว่าผลตอบแทน
 - () ไม่ถือว่าเป็นการลงทุนเพราะเป็นการรักษาประเพณีและสร้างความสามัคคี
 - () เป็นการลงทุนที่ดี เพราะเป็นศรัทธาตามยุคลสมัย
15. วัดของท่านได้รับความเป็นธรรมจากกรรมการตัดสินเพียงใด ?
- () การตัดสินเป็นที่ยอมรับของคนส่วนใหญ่
 - () ไม่คาดว่าจะได้รับรางวัลแต่ก็ได้
 - () บางวัดก็น่าจะได้รับรางวัลเลย
 - () ส่วนใหญ่ไม่ยอมรับการตัดสิน

ตอนที่ 2 ให้ท่านตอบคำถามโดย เติมคำ หรือข้อความ ลงในช่องว่างอย่างเสรี

1. ท่านมีความเห็นอย่างไร ต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเทียนพรรษา ?
-
-
2. ในฐานะที่วัดส่งเทียนพรรษาเข้าประกวด ท่านต้องการให้รูปแบบเทียนพรรษาเปลี่ยนแปลงไปในลักษณะใด ?
-
-

3. เนื้อหา เรื่องราว ที่ปรากฏในเทียนพรรษา ที่ส่งเข้าประกวดและได้รับรางวัลในปีต่าง ๆ ?
 เนื้อหา เรื่องราว.....รางวัล.....ปี พ.ศ.....
 เนื้อหา เรื่องราว.....รางวัล.....ปี พ.ศ.....
 เนื้อหา เรื่องราว.....รางวัล.....ปี พ.ศ.....
 เนื้อหา เรื่องราว.....รางวัล.....ปี พ.ศ.....
 เนื้อหา เรื่องราว.....รางวัล.....ปี พ.ศ.....
4. ในฐานะที่วัดส่งเทียนพรรษาเข้าประกวด ท่านคิดว่าควรให้ความสำคัญ เนื้อหา เรื่องราว ของเทียนพรรษาในส่วนตัว อย่างไร ?

5. ท่านเห็นว่าการสร้างเทียนพรรษาที่ใหญ่โตอย่างในปัจจุบัน จะมีผลต่อประเพณีอย่างไร ?

6. การทำงานห่อเทียนพรรษาอุบลราชธานี ได้รับการยกย่องว่าเป็นงานระดับชาติ ท่านมีความเห็นอย่างไร.....

7. มีจังหวัดอื่นพยายามจัดงานห่อเทียนพรรษา ให้ยิ่งใหญ่ทัดเทียมงานห่อเทียนเมืองอุบลฯ ท่านมีความเห็นอย่างไร ?

8. ในฐานะที่เมืองอุบลฯ มีงานห่อเทียนพรรษาที่ยิ่งใหญ่มาก่อน และต่อมาจังหวัดอื่นจัดงานนี้ได้ยิ่งใหญ่กว่า ท่านคิดว่า เราควรปรับปรุง พัฒนา แก้ไข ส่วนใด.....

 อย่างไร.....

9. การประกวดเขียนพรรษา ควรคงไว้ และพัฒนาส่วนต่อไปนี้อย่างไร?
- 9.1 ส่วนเลาต้น.....
- 9.2 ส่วนฐาน.....
- 9.3 ส่วนประกอบฐาน.....
- 9.4 ส่วนอื่น ๆ.....
10. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....
-
-

แบบสอบถามกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษา

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ ใช้เพื่อศึกษาเกี่ยวกับ เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ท่านเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และสามารถตอบคำถามได้ดี ผู้ศึกษาค้นคว้า จึงขอความร่วมมือจากท่าน ได้โปรดตอบคำถามด้วยความจริงใจ และเป็นจริง โดยตอบทุกข้อ

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน คือ

1. ตอนที่ 1. ให้ท่านตอบคำถาม โดยทำเครื่องหมาย / ลงในช่อง () ที่ท่านเห็นว่าตรงกับความเป็นจริง ท่านอาจตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ

ตอนที่ 1

1. ท่านเคยเป็นกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษามาแล้วกี่ครั้ง ?

() น้อยกว่า 3 ครั้ง	() 3 - 5 ครั้ง
() 5 - 7 ครั้ง	() มากกว่า 7 ครั้ง
2. ท่านได้รับเลือกให้เป็นกรรมการตัดสินการประกวดเทียนพรรษาเพราะเหตุใด ?

() เป็นตัวแทนหน่วยงานราชการ	() เป็นตัวแทนฝ่ายเอกชน
() เป็นตัวแทนช่างเทียนพรรษา	() เป็นตัวแทนครูศิลปะจากสถานศึกษา
() เคยเป็นกรรมการมาก่อน	
3. ท่านมีส่วนร่วมในการพิจารณาเกณฑ์การตัดสินเพียงใด ?

() ร่วมพิจารณาส่วนมาก เพราะปรับปรุงเกณฑ์ใหม่	
() ร่วมพิจารณาบางครั้ง เพราะปรับปรุงเพียงบางส่วน	
() ไม่ร่วมพิจารณาเพราะหลักเกณฑ์เก่าดีแล้ว	
4. ท่านเห็นว่าเกณฑ์การตัดสินเหมาะสมเพียงใด ?

() ทั้งหมดเหมาะสม	() ส่วนมากเหมาะสม
() ส่วนน้อยเหมาะสม	
5. หัวข้อการตัดสินกับรายละเอียดแต่ละหัวข้อ มีความสัมพันธ์ หรือควรปรับปรุงอย่างไร ?

() หัวข้อเหมาะสมกับรายละเอียด	
() หัวข้อกับรายละเอียดไม่สัมพันธ์กัน	
() หัวข้อและรายละเอียดควรปรับใหม่	
() หัวข้อควรปรับ รายละเอียดคงเดิม	

-2-

6. ท่านเห็นว่าเกณฑ์การตัดสินควรเปลี่ยนแปลงทุกปีหรือไม่ ?
- () ไม่ควรเปลี่ยนแปลง () ควรเปลี่ยนแปลงเป็นบางส่วน
- () ควรเปลี่ยนแปลงทุกปี () ควรเปลี่ยนแปลงตามความนิยม
7. ท่านชอบส่วนใดของเทียนพรรษามากที่สุด ?
- () ส่วนลำต้น () ส่วนฐาน
- () ส่วนประกอบฐาน () ส่วนลำต้นกับส่วนฐาน
8. ในการตัดสินท่านปฏิบัติอย่างไร ?
- () ดูอย่างใกล้ชิด พิจารณาอย่างละเอียด
- () ดูห่าง ๆ เพราะคนแน่น
- () ให้อื่นช่วยดูเพื่อความมั่นใจ
- () ให้อื่นแนะนำตามประสบการณ์
9. เมื่อเทียนพรรษาเข้าประกวดมีจำนวนมาก เพื่อจะให้ส่งคะแนนกรรมการกลางทันตามกำหนด ท่านใช้วิธีการให้คะแนนอย่างไร ?
- () ให้คะแนนเทียนของวัดที่สะดวกก่อน
- () ให้คะแนนเทียนของวัดที่มีชื่อเสียงก่อน
- () ให้คะแนนเทียนของวัดที่มีคนดูหนาแน่นก่อน
- () ดูเทียนที่เด่น ๆ ให้คะแนนรวมก่อน แล้วกรอกช่องรายละเอียด
10. เท่าที่ผ่านมา ผลการตัดสินของคณะกรรมการเป็นอย่างไร
- () เรียงลำดับตรงตามที่ท่านให้
- () ไม่เรียงลำดับตรงตามที่ท่านให้
- () เรียงลำดับตรงกับท่านให้เป็นส่วนน้อย
- () เรียงลำดับตรงกับท่านให้เป็นส่วนมาก
11. ท่านเห็นว่ากรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ปฏิบัติหน้าที่เพียงใด ?
- () ปฏิบัติหน้าที่ทุกคน () ปฏิบัติเป็นส่วนมาก
- () ปฏิบัติเป็นส่วนน้อย () ผู้ไม่ปฏิบัติเพราะเห็นว่ากรรมการมีมาก
12. ในกรณีบางท่านเคยเข้าร่วมการตัดสิน แต่ในระยะหลังไม่เข้าร่วมเพราะเหตุใด
- () คะแนนของตนไม่ตรงกับกรรมการส่วนมาก
- () มีการยึดคะแนนบางกลุ่มเป็นหลัก
- () กรรมการมีมากเกินไป () ไม่ได้รับการพิจารณาแต่งตั้ง

13. การตัดสินใจที่ผ่านมาท่านคิดว่าเป็นเช่นไร ?

- () ยุติธรรมดีมาก () ส่วนใหญ่ดี
() ได้รับการวิจารณ์ว่าลำเอียง () ควรปรับปรุงบางส่วน

ตอนที่ 2 ให้ท่านตอบคำถามโดยเติมคำ หรือข้อความ ลงในช่องว่างอย่างเสรี

1. ท่านเห็นว่าการประกวดเทียนพรรษาเหมาะสมหรือไม่.....
เพราะเหตุใด.....
.....
2. การประกวดเทียนพรรษามีการแยกประเภท แต่ไม่มีการแยกขนาด ท่านมีความเห็น
อย่างไร ถ้าจะมีการจำกัดขนาดของเทียนพรรษา ?
.....
3. ในฐานะกรรมการตัดสิน ท่านเห็นว่ารูปแบบของเทียนพรรษา มีการเปลี่ยนแปลงใน
ส่วนใด อย่างไร ?
3.1 ส่วนลำต้น.....
3.2 ส่วนฐาน.....
3.3 ส่วนประกอบฐาน.....
3.4 ส่วนอื่น ๆ.....
4. ท่านเห็นว่าการสร้างเทียนพรรษาให้ใหญ่โต อย่างในปัจจุบัน จะมีผลต่อประเพณี
อย่างไร ?
.....
.....
5. ท่านเห็นว่า รูปแบบเทียนพรรษา ควรพัฒนา หรือเปลี่ยนแปลง ไปในลักษณะใด ?
.....
.....

6. ในฐานะกรรมการตัดสิน ท่านเห็นว่า เนื้อหาเรื่องราวในเทียนพรรษา ได้เปลี่ยนแปลงในส่วนต่าง ๆ อย่างไร ?
 - 6.1 ส่วนลำดับ.....
 - 6.2 ส่วนฐาน.....
 - 6.3 ส่วนประกอบฐาน.....
 - 6.4 ส่วนอื่น ๆ.....
7. เนื้อหา เรื่องราวที่ปรากฏในเทียนพรรษา ควรให้ความสำคัญในบางส่วน ท่านเห็นว่าควรเป็นส่วนใด.....เพราะเหตุใด.....

.....

.....

.....
8. ในฐานะกรรมการตัดสิน ท่านสังเกตเห็น การพัฒนาเทคนิคการสร้างเทียนพรรษา ในส่วนใด อย่างไร ?
 - 8.1 ส่วนลำดับ.....
 - 8.2 ส่วนฐาน.....
 - 8.3 ส่วนประกอบฐาน.....
 - 8.4 ส่วนอื่น ๆ.....
9. งานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ได้รับการยกย่องว่า เป็นงานที่ยิ่งใหญ่ระดับชาติ ท่านมีความเห็นอย่างไร ?

.....

.....
10. จังหวัดอื่นพยายามจัดงานแห่เทียนพรรษา ให้ยิ่งใหญ่ทัดเทียม งานแห่เทียนพรรษาอุบลราชธานีท่านมีความเห็นอย่างไร ?

.....

.....

11. ในฐานะที่อุบลฯ มีงานหัตถ์เย็บพรรษาที่ยิ่งใหญ่มาก่อน และต่อมาจังหวัดอื่นจัดงานนี้ได้
ยิ่งใหญ่กว่าอุบลฯ ท่านคิดว่า เราควรปรับปรุง พัฒนา แก้ไขในส่วนใด อย่างไร ?

.....
.....
.....

12. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....
.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นายประยงค์ ชื้อสกุล มุทธเสน

เกิดวันที่ 18 เดือน ตุลาคม พุทธศักราช 2504

สถานที่เกิด อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 135 หมู่ 2 ตำบลตูม อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ
33240

ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน อาจารย์ 1

สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนศรีรัตนวิทยา
 อำเภอศรีรัตนะ จังหวัดศรีสะเกษ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2522	ม.ศ. 5 (ศิลปหัตถกรรม) วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี
พ.ศ. 2524	ป.กศ.สูง (ศิลปศึกษา) วิทยาลัยครูสุรินทร์
พ.ศ. 2529	ค.บ. (ศิลปศึกษา) วิทยาลัยครูอุบลราชธานี
พ.ศ. 2535	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

วิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีทางศิลปะที่ปรากฏอยู่ใน
ประติมากรรมเทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี
ระหว่าง พ.ศ. 2522 - พ.ศ. 2533

บทคัดย่อ
ของ
ประยงค์ มุกตเสนา

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกศิลปศึกษา
พฤษภาคม 2535

ปริญญานิพนธ์ เรื่อง วิวัฒนาการรูปแบบ เนื้อหา และกลวิธีการศิลปะที่ปรากฏใน ประติมากรรมเทียนพระราชจังหวัดอุบลราชธานี ระหว่าง พ.ศ. 2522 ถึง พ.ศ. 2533 มี ผลสรุปที่สำคัญดังนี้

1. วิวัฒนาการด้านรูปแบบทางศิลปะ รูปแบบส่วนลำต้นในประติมากรรมเทียน พระราชประเภทแกะสลัก เป็นการขยายสัดส่วนรูปแบบของเทียนที่ถวายพระส่วนในประเภท ตีตพิมพ์ มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรงให้เป็นเหลี่ยม โดยมีทรวดทรงที่แปลกไป รูปแบบในส่วน ของฐาน มีวิวัฒนาการมาตั้งแต่ปี 2522 - 2525 โดยนำรูปแบบ ที่สร้างขึ้นใหม่ผสม ผสานกับรูปแบบเหมือนจริง และสร้างให้มีขนาดใหญ่ขึ้น รูปแบบส่วนประกอบฐานมีวิวัฒนาการอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา เป็นการนำเอารูปแบบที่สร้างขึ้นใหม่ คิดกับรูปแบบเหมือนจริงมาใช้ และมีรูปแบบตามความรู้สึกนึกคิดเพื่อเชื่อมโยงบางส่วนให้ แน่นหนา

2. วิวัฒนาการด้านเนื้อหา ในส่วนลำต้นประเภทตีตพิมพ์ ยังคงเนื้อหาไว้เฉพาะ ลายไทย ส่วนประเภทแกะสลักเนื้อหามีลวดลายเป็นพื้น และนำรูปพุทธประวัติเข้ามา ประกอบ ทำให้เนื้อหามีความหมายมากขึ้น เนื้อหาในส่วนฐานมีความโดดเด่นจากปี พ.ศ. 2522 - 2525 โดยเปลี่ยนแปลงจากเนื้อหาลวดลาย เป็นภาพสัตว์ที่มีความสำคัญทาง ศาสนา รวมไปถึงสัตว์อื่น ๆ ในวรรณคดี จากนั้นเนื้อหาในส่วนฐานก็ลดลง ในส่วนประกอบ ฐาน เริ่มให้ความสำคัญด้านเนื้อหา จากปี พ.ศ. 2525 เป็นต้นมา และวิวัฒนาการจาก การนำเสนอเนื้อหาเฉพาะตอนเดียวเป็นการผสมผสานเนื้อหาหลาย ๆ ตอนเข้าด้วยกัน และมีการแสดงเนื้อหาสะท้อนสังคมและสภาพแวดล้อม

3. วิวัฒนาการด้านกลวิธี ส่วนลำต้นทั้งประเภทตีตพิมพ์และแกะสลัก พยายามที่จะ สร้างส่วนนี้ให้ใช้เนื้อเทียนน้อยลง วิวัฒนาการจากการหล่อรวมทั้งลำต้น มาเป็นการแยก หล่อรหว่างส่วนยอดกับส่วนลำต้น ในประเภทแกะสลักมีการสร้างส่วนลำต้นเป็น 2 ชั้น ใน ปี พ.ศ. 2527 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพียงการแกะให้ลึกลงเพื่อให้ดูเหมือนว่ารูปและลายลอย โดดเด่น วิวัฒนาการในส่วนฐานช่างเทียนพยายามสร้างส่วนนี้ให้มีขนาดใหญ่โต และให้มี ส่วนยื่นขึ้นไปในอากาศให้มากที่สุด ในส่วนประกอบฐานนั้น นอกจากจะปั้นหุ่นขึ้นประกอบแล้ว มีการนำรูปสำเร็จมาใช้โดยการเอาน้ำเทียนที่ละลายราดให้ทั่วแล้วชุดตักแต่ง ให้ดูเหมือนอก เป็นเทียน เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อวิวัฒนาการเทียนพระราชจังหวัดอุบลราชธานี เริ่มจากปัจจัย ด้านสังคม และเศรษฐกิจเป็นพื้นฐานซึ่งส่งผลต่อวิวัฒนาการด้านรูปแบบ เนื้อหาและกลวิธีใน การสร้างสรรค์ อันประกอบไปด้วย ปัจจัยสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองปัจจัยด้านความรู้ ความคิด ปัจจัยด้านประยุตวิทยา ปัจจัยด้านประสบการณ์ และปัจจัยด้านวัสดุอุปกรณ์

DEVELOPMENT OF FORM, CONTENT AND ART TECHNIQUES ON
BUDDHIST LENT WAX CANDLE SCULPTURE IN CHANGWAT
UBON-RATCHATHANI FROM 2522-2533 B.E.

AN ABSTRACT

BY

PRAYONG MUTTHASEN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Art Education
at Srinakharinwirot University

May 1992

The analysis on the development of form, content and art techniques on Buddhist Lent Wax Candle Sculpture in Changwat Ubon-Ratchathani from 2522-2533 B.E. can be concluded as follows:-

1. The development on the form of art, the form of the trunk of Buddhist Lent Wax Candle Sculpture is the extension structure form of the candle presented to the monk in the kind attachment or may adjust the structure into an angle having a different style. The style at the base had been developed from 2522-2525 B.E. by taking the style, the newmad style mixed with the real style and enlarge it into a big size, the style and the component of base has been developed seriously since B.E. 2525 which is the mixture of the real style and imagination link some part tightly.

2. The content development the trunk has a Thai pattern (Lai Thai) and has a Thai sculpture design as a background, and illustrated with the Buddhism history which provides more meanings. The content on the base is attractive between 2522-2525 B.E. which changed the Thai pattern into the design of the animals concerned with the Buddhism as well as the animals in the development on the presentation in part mixed with many designs. The component of the base has been more important since 2525 B.E., by changing form on set into many series on presentation. Besides that, the content in this part is not only concerned with the Buddhism history, but also reflected on the social environment.

3. The development of art techniques on the trunk candle it has been tried to reduce the content of candle both in kind of candle attachment (attachment the candle from molding to whole sculpture) and candle carving (direct carve in the whole

Sculpture), and in this part it has been developed from molding of whole trunk candle to molding of the top part and the base part which casting form the top separately. Candle Carving in 2527 B.E. the trunk was made into 2 part levels, most of which was carved deeply to make design look attractive. The base part will be made into a biggest size sticking out into the air. In component it was sculptured by molding a model as a component was poured thoroughly with melted candle's wax and then decorate it to make the outside skin with candle's wax to save time and budget.

4. The factor which influence on the development in Buddhist Lent wax Candle Sculpture in Changwat Ubon-Ratchathani is related to social, economic factors as a basic reflecting the development on style, content and creative method which consist of social, economic, political, idea. experiences and inventory factors.